

Regeringens proposition

2005/06:112

Viktigare än någonsin!

Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012

Prop.

2005/06:112

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Harpsund den 16 mars 2006

Göran Persson

Leif Pagrotsky

(Utbildnings- och kulturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till villkor och riktlinjer som skall gälla under kommande tillståndsförordning för den radio- och TV-verksamhet i allmänhetens tjänst som bedrivs av Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB. I propositionen föreslås i huvudsak oförändrade riktlinjer för företagen. Detta innebär att programverksamheten skall präglas av oberoende och stark integritet och bedrivs självständigt och att programföretagen skall erbjuda ett varierat utbud av hög kvalitet som speglar hela landet. Programföretagen skall liksom i dag ha en decentraliserad organisation.

Ambitionsnivån höjs när det gäller insatserna för barn och unga liksom för funktionshindrade. Minst 65 procent av sändningstiden för Sveriges Television AB:s förstagångssändningar med svenskt ursprung skall vara textad. Sändningstillstånden föreslås gälla under en period av sex år – från den 1 januari 2007 till och med den 31 december 2012. De tre programföretagen skall sätta upp konkreta och mätbara mål för hur uppdraget skall fullgöras och tydligt redovisa hur resultaten svarat mot dessa mål. Samtidigt ges Granskningsnämnden för radio och TV i uppgift att bedöma hur programföretagen levt upp till sitt uppdrag. Riktlinjerna för sponsring förtydligas.

Verksamheten skall fortsatt finansieras med TV-avgiftsmedel. Vidare föreslås att begreppet TV-mottagare definieras i lagen (1989:41) om TV-avgift. TV-avgiften föreslås höjas med 28 kronor per år till 1 996 kronor per helår fr.o.m. 2007.

Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen föreslås få rätt att förelägga den som bedriver tillståndspliktig verksamhet att tillhandahålla myndigheterna upplysningar och handlingar som behövs för kontroll av att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen samt de villkor och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Föreläggandet får förenas med vite. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1989:41) om TV-avgift	6
2.2	Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844).....	10
3	Ärendet och dess beredning.....	13
4	Historik.....	14
4.1	Åren 1925–1979.....	14
4.2	Åren 1979–1996.....	15
4.3	Tillståndsperioden 1997–2001	16
4.4	Den nuvarande tillståndsperioden 2002–2006.....	17
5	Lagstiftning och granskning	17
5.1	Yttrandefrihetsgrundlagen	17
5.2	Radio- och TV-lagen.....	18
5.3	Lagen om TV-avgift	19
5.4	Granskningsnämnden för radio och TV.....	19
6	Organisation, programverksamhet och omvärld	20
6.1	Programföretagens organisatoriska och finansiella förutsättningar	20
6.2	Sändningarnas omfattning	22
6.3	Redovisning och revision.....	23
6.4	Public service och omvärlden	24
6.4.1	En växande radio- och TV-marknad.....	24
6.4.2	Medievanor	25
6.4.3	Radio och TV i allmänhetens tjänst i Europa.....	27
6.4.4	Europeiska regler	28
7	Grundläggande principer för kommande tillståndsperiod.....	29
7.1	En mångsidig och oberoende radio och TV i allmänhetens tjänst.....	29
7.2	Gränserna för programföretagens verksamhet.....	33
7.2.1	Programföretagens arkiv.....	35
7.3	Sponsring	37
8	Public service-uppdraget – ansvar och uppföljning	42
8.1	Programföretagens ansvar och redovisning samt tillståndsperiodens längd.....	42
8.2	Redovisning av public service-uppdraget.....	44
8.3	Granskning av hur uppdraget har uppfyllts	46
8.4	Styrelsen för Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB	48
9	Riktlinjer för programverksamheten	50
9.1	Decentraliserad organisation för att spegla hela landet	50

9.2	Utomstående medverkan, utläggningar av produktion m.m.	52
9.3	Nyheter och samhällsbevakning	54
9.4	Ett brett kulturanvar.....	55
9.5	Programverksamhet för barn och unga	58
9.6	Tillgänglighet för personer med funktionshinder	59
9.7	Programverksamhet för språkliga och etniska minoriteter.....	62
9.8	Sveriges Radios och Sveriges Televisions utlandssändningar	64
9.9	Genmäle och beriktigande	65
10	Sveriges Utbildningsradio AB.....	66
11	Teknisk utveckling och distribution av radio och TV	68
12	Beredskapsfrågor	71
13	Förutsättningar för myndigheternas tillsyn	75
13.1	Bakgrund och allmänna utgångspunkter.....	75
13.2	Överväganden och förslag	77
14	Ekonomiska förutsättningar.....	80
14.1	Principerna för finansiering och medelstilldelning.....	80
14.2	Medelstilldelningen till programföretagen	83
14.3	TV-avgiften.....	84
15	Avgiftssystemet och övriga avgiftsfrågor	85
15.1	Lagen om TV-avgift	85
15.2	Avgiftssystemet.....	86
15.2.1	TV-mottagare i dagens lag om TV-avgift	86
15.2.2	Konvergensutveckling	86
15.2.3	Teknikutveckling avseende distribution och apparatur för radio och TV	87
15.2.4	Finansiering, avgiftsskyldighet och innehav av TV	89
15.3	Övriga avgiftsfrågor.....	93
15.3.1	Betalningsskyldighet vid dödsfall.....	93
15.3.2	TV-avgift vid olika boendeformer.....	95
15.3.3	Kontrollavgift m.m.	96
15.3.4	Tillgång till personuppgifter om make från SPAR.....	97
16	Ikraftträdande	99
16.1	Lagen om TV-avgift	99
16.2	Radio- och TV-lagen.....	99
17	Ekonomiska konsekvenser	100
17.1	Lagen om TV-avgift	100
17.2	Radio- och TV-lagen.....	100
18	Författningskommentarer	100
18.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1989:41) om TV-avgift	100
18.2	Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844).....	102

Bilaga 1	Sammanfattning (SOU 2005:1).....	105	Prop. 2005/06:112
Bilaga 2	Sammanfattning (SOU 2005:2).....	118	
Bilaga 3	Betänkandets (SOU 2005:2) författningsförslag i aktuella delar	127	
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanser	134	
Bilaga 5	Sammanfattning av betänkandet (SOU 2004:39) avseende aktuella delar	135	
Bilaga 6	Utdrag ur lagförslagen i betänkandet (SOU 2004:39).....	138	
Bilaga 7	Förteckning över remissinstanser	142	
Bilaga 8	Lagrådsremissens lagförslag	143	
Bilaga 9	Lagrådets yttrande	149	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2006	150	

Regeringen föreslår att riksdagen

dels antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1989:41) om TV-avgift,
2. lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844),

dels godkänner vad regeringen föreslår om

3. grundläggande principer för kommande tillståndperiod (avsnitt 7),
4. public service-uppdraget – ansvar och uppföljning (avsnitt 8),
5. riktlinjer för programverksamheten (avsnitt 9),
6. Sveriges Utbildningsradio AB (avsnitt 10),
7. teknisk utveckling och distribution av radio och TV (avsnitt 11),
8. beredskapsfrågor (avsnitt 12),
9. ekonomiska förutsättningar (avsnitt 14).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:41) om TV-avgift

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1989:41) om TV-avgift¹

dels att 24 § skall upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 24 § skall utgå,

dels att i 6, 9, 10, 12–15, 17–21, 23, 25 och 27 §§ orden ”bolaget” och ”Bolaget” i olika böjningsformer skall bytas ut mot ”RIKAB”,

dels att nuvarande 1 och 2 §§ skall betecknas 2 a och 2 b §§,

dels att rubriken till lagen skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 1 § skall sättas närmast före 2 a §,

dels att 2 a, 5, 7, 8, 11 och 29 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 1 och 2 §§, samt närmast före 1 och 2 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag (1989:41) om TV-avgift

Lag (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst

Finansiering

1 §

Radio- och TV-verksamhet i allmänhetens tjänst och verksamhet som är direkt anknuten till den skall finansieras med en TV-avgift enligt denna lag under förutsättning dels att sändningstillstånd enligt 2 kap. 2 § första stycket radio- och TV-lagen (1996:844) har meddelats den som bedriver sändningsverksamheten, dels att tillståndet innehåller ett förbud mot att sända reklam.

Sändningar av radio och TV som avses i första stycket och som är riktade till Sverige skall vara tillgängliga för allmänheten utan

¹ Senaste lydelse av

6 § 1997:1164

17 § 1997:535

21 § 1995:1716

23 § 1997:1164

24 § 1997:1164.

Definition

2 §

En TV-mottagare är en sådan teknisk utrustning som är avsedd att ta emot utsändning eller vidareutskick av TV-program, även om utrustningen också kan användas för annat ändamål.

1 §

Den som innehar en TV-mottagare skall betala TV-avgift för mottagaren till Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag.

2 a §

Den som innehar en TV-mottagare skall betala TV-avgift till Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag (RIKAB).

5 §²

Skyldigheten att betala TV-avgift omfattar inte TV-mottagare som finns i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål eller i fortskaffningsmedel, om mottagaren på grund av en särskilt vidtagen åtgärd inte kan användas för att ta emot TV-program.

Skyldighet att betala TV-avgift finns inte vid innehav av TV-mottagare som finns i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål eller i fortskaffningsmedel, om mottagaren på grund av en särskilt vidtagen åtgärd inte kan användas för att ta emot TV-program.

7 §³

TV-avgiften är 1 968 kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 492 kronor.

TV-avgiften är 1 996 kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 499 kronor.

Varje post avser en avgiftsperiod om tre månader och skall betalas senast sista vardagen före avgiftsperiodens början.

För innehav av TV-mottagare under tiden före den första avgiftsperioden skall avgiften betalas med så stort belopp i förhållande till årsavgiften som motsvarar innehavstiden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

RIKAB får, efter avtal med den avgiftsskyldige, besluta dels att TV-avgift skall betalas i andra poster och vid andra tidpunkter än som anges i första och andra styckena, dels att avgiften inte skall aviseras enligt 10 §.

² Senaste lydelse 2005:537.

³ Senaste lydelse 2005:1091.

Den som blir innehavare av en TV-mottagare och som är avgiftsskyldig för innehavet, skall senast 15 dagar därefter anmäla innehavet till *bolaget*.

Yrkesmässig överlåtelse eller uthyrning i detaljhandeln av TV-mottagare skall av överlåtaren respektive uthyraren anmälas till *bolaget inom den tid som regeringen bestämmer*. Anmälan skall innehålla de uppgifter som behövs för *fastställandet av avgiftsskyldigheten för innehavet av TV-mottagaren*.

Den som förvärvar eller hyr en TV-mottagare av någon enligt andra stycket eller av den som företräder honom eller henne är skyldig att på begäran lämna överlåtaren eller upplåtaren de uppgifter som överlåtaren eller upplåtaren behöver för att fullgöra sin anmälningsskyldighet.

Den som blir innehavare av en TV-mottagare och som är avgiftsskyldig för innehavet, skall senast 15 dagar därefter anmäla innehavet till *RIKAB*.

Yrkesmässig överlåtelse eller uthyrning i detaljhandeln av TV-mottagare skall anmälas av överlåtaren respektive uthyraren till *RIKAB före utgången av kalendermånaden närmast efter överlåtelsen eller uthyrningen*. Anmälan skall innehålla de uppgifter som behövs för att fastställa avgiftsskyldigheten.

11 §⁵

TV-avgift skall betalas till dess att den avgiftsskyldige har anmält hos *bolaget* att hans eller hennes avgiftspliktiga innehav har upphört.

Avgift som avser tid efter det att sådan anmälan har kommit in till *bolaget* skall betalas tillbaka till den avgiftsskyldige. Om beloppet är lägre än 100 kr, betalas det dock inte tillbaka.

TV-avgift skall betalas till dess att den avgiftsskyldige har anmält att hans eller hennes avgiftspliktiga innehav har upphört *och anmälan har kommit in till RIKAB*.

Om den avgiftsskyldige avlider upphör avgiftsskyldigheten per dödsdagen, om en anmälan som avses i första stycket kommer in till RIKAB inom tre månader från denna dag.

TV-avgift som avser tiden efter det att avgiftsskyldigheten har upphört enligt första eller andra stycket skall betalas tillbaka till den avgiftsskyldige *eller dödsboet*. Om beloppet är lägre än 150 kr, betalas det dock inte tillbaka.

⁴ Senaste lydelse 1996:852.

⁵ Senaste lydelse 1997:1164.

De avgiftsbelopp som *bolaget* tar emot skall minst månadsvis föras över till Riksgäldskontoret. Medlen skall omedelbart placeras på räntebärande räkning där.

Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag svarar för förvaltningen av medlen.

De avgiftsbelopp som *RIKAB* tar emot skall minst månadsvis föras över till Riksgäldskontoret. Medlen skall omedelbart placeras på räntebärande räkning där.

RIKAB svarar för förvaltningen av medlen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

⁶ Senaste lydelse 1997:1164.

Härigenom föreskrivs i fråga om radio- och TV-lagen (1996:844)¹

dels att 9 kap. 7, 9 och 10 §§ skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 9 kap. 11 och 12 §§ skall betecknas 9 kap. 9 och 10 §§,

dels att 3 kap. 2 §, 9 kap. 5 §, 10 kap. 9 § och 13 kap. 3 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 9 kap. 7 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

2 §²

Villkor för sändningstillstånd får även avse skyldighet att

1. sända program till hela landet eller till en viss del av landet,
2. sända under en viss minsta tid,
3. samtidigt sända ett visst minsta antal program i varje område,
4. bereda utrymme för sändningar som är särskilt anpassade för syn- eller hörselskadade enligt 2 kap. 1 § andra stycket,
5. utforma sändningar på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för funktionshindrade,
6. bereda utrymme för sändningar som sker med stöd av tillstånd av regeringen,
7. använda en viss sändningsteknik samt samverka med andra tillståndshavare i tekniska frågor,
8. använda vissa radiosändare,
9. ta hänsyn till ljudradions och televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen,
10. iaktta bestämmelsen i 6 kap. 3 § första stycket om beriktigande även i fråga om ljudradion,
11. sända genmälen,
12. i programverksamheten respektera den enskildes privatliv,
13. sända ett mångsidigt programutbud,
14. regionalt sända och producera program,
15. kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det,
16. *till Granskningsnämnden för radio och TV lämna uppgifter som är nödvändiga för nämndens bedömning om sända program stämmer överens med de villkor som har meddelats enligt denna lag,*

¹ Senaste lydelse av
9 kap. 7 § 2001:1046
9 kap. 9 § 2001:1046
9 kap. 10 § 2001:1046.

² Senaste lydelse 1998:1713.

17. utforma sändningarna på ett sådant sätt att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet, och

18. utarbeta en beredskapsplan för verksamheten under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred samt lämna planen till regeringen och till den myndighet som regeringen bestämmer.

16. utforma sändningarna på ett sådant sätt att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet, och

17. utarbeta en beredskapsplan för verksamheten under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred samt lämna planen till regeringen och till den myndighet som regeringen bestämmer.

9 kap.

5 §³

På begäran av Radio- och TV-verket skall den som sänder TV-program över satellit *eller med stöd av tillstånd av regeringen* lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt verksamheten finansieras.

På begäran av Radio- och TV-verket skall den som sänder TV-program över satellit lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt verksamheten finansieras.

7 §

På begäran av Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen skall den som bedriver verksamhet som är tillståndspliktig enligt lagen tillhandahålla myndigheterna de upplysningar och handlingar som behövs för kontroll av att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen samt de villkor och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

10 kap.

9 §⁴

Den som åsidosätter de bestämmelser som anges i denna paragraf får föreläggas att följa bestämmelserna. Ett föreläggande får förenas med vite. Detta gäller bestämmelser om

1. närradiosändningars och lokalradiosändningars innehåll samt skyldighet att i lokalradio sända eget material och program med lokal anknytning (5 kap. 11 § 2 och 3, 6 kap. 6, 7 och 7 a §§),

2. beteckningar (6 kap. 9 §),

³ Senaste lydelse 2001:1046.

⁴ Senaste lydelse 2001:272.

3. sändningsplikt eller skyldighet att tillhandahålla kanal för lokala kabelsändarföretag (8 kap. 1, 2 och 4 §§),

4. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4–7 §§),

5. skyldighet att lämna inspelning (9 kap. 8 §),

6. *skyldighet att lämna upplysning om sändningstider i närradio (9 kap. 9 § första stycket),*

7. *skyldighet att lämna upplysningar om programinnehåll (9 kap. 9 § andra stycket),*

8. varning (6 kap. 2 §),

9. *skyldighet att lämna uppgifter till Granskningsnämnden för radio och TV (9 kap. 10 §), eller*

10. skyldighet att årligen rapportera till Granskningsnämnden för radio och TV (9 kap. 11 §).

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5–10 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3–6 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 och 6 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

4. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4–6 §§),

6. varning (6 kap. 2 §),

7. skyldighet att årligen rapportera till Granskningsnämnden för radio och TV (9 kap. 9 §), *eller*

8. *skyldighet att lämna upplysningar och handlingar enligt 9 kap. 7 §.*

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5–8 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3–5 *och* 8 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 *och* 8 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

13 kap.

3 §⁵

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV *eller* Radio- och TV-verket om förelägganden som har förenats med vite enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1–3 och 8–10 samt 10 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Förelägganden enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1, 2, 9 och 10 samt 10 § gäller omedelbart, om inte något annat förordnas.

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket *eller* Konsumentombudsmannen om förelägganden som har förenats med vite enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1–3 och 6–8 samt 10 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Förelägganden enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1, 2, 7 och 8 samt 10 § gäller omedelbart, om inte något annat förordnas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007. Den skall dock inte tillämpas på sändningar av program som skett före lagens ikraftträdande.

⁵ Senaste lydelse 2001:272.

Riktlinjer för en ny tillståndsperiod och ändringar i lagen om TV-avgift

Regeringen beslutade den 9 oktober 2003 att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att ta fram ett underlag om de villkor som skall gälla för radio och TV i allmänhetens tjänst under nästa tillståndsperiod (dir. 2003:119). Kommittén antog namnet Kommittén om radio och TV i allmänhetens tjänst. Regeringen beslutade samma dag att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att ta fram ett underlag beträffande vissa frågor om finansieringen av verksamheten inom radio och TV i allmänhetens tjänst under nästa tillståndsperiod (dir. 2003:120). Den särskilde utredaren fick bl.a. i uppdrag att se över reglerna för avgiftsskyldighet i syfte att anpassa dem till den tekniska utvecklingen samt analysera om övergången till digitala marksändningar medför några konsekvenser för lagen (1989:41) om TV-avgift. Vidare skulle utredaren analysera olika tänkbara modeller för direktfinansiering och lämna förslag till en sådan modell. Utredningen antog namnet Utredningen om finansiering m.m. av radio och TV i allmänhetens tjänst. Regeringen beslutade om tilläggsdirektiv till utredningen den 13 maj 2004 (dir. 2004:68).

Den parlamentariska kommittén överlämnade i januari 2005 betänkandet Radio och TV i allmänhetens tjänst – riktlinjer för en ny tillståndsperiod (SOU 2005:1). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Samtidigt överlämnade också den särskilde utredaren betänkandet Radio och TV i allmänhetens tjänst – finansiering och skatter (SOU 2005:2). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 2*. Betänkandets lagförslag i de delar som behandlas i denna proposition finns i *bilaga 3*.

Betänkandena har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Sammanställningar av remissvaren finns tillgängliga i Utbildnings- och kulturdepartementet (dnr U2005/1411/Me och U2005/1412/Me).

Vid hänvisning i propositionen till den parlamentariska kommitténs betänkande används ”kommittén” som benämning. Vid hänvisning i propositionen till den särskilde utredarens betänkande används ”utredningen” som benämning.

Ändringar i radio- och TV-lagen

Regeringen beslutade den 8 juni 2000 att bemyndiga chefen för Kulturdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att analysera och överväga behovet av ändringar i framförallt radio- och TV-lagen (1996:844) och lagen om TV-avgift samt föreslå de lagändringar som föranleds av övervägandena (dir. 2000:43). Utredningen antog namnet Radio- och TV-lagsutredningen.

Regeringen beslutade om tilläggsdirektiv till utredningen den 1 februari 2001 (dir. 2001:11), den 13 mars 2003 (dir. 2003:30), den 21 augusti 2003 (dir. 2003:100) och den 9 oktober 2003 (dir. 2003:121).

I mars 2004 överlämnade utredningen delbetänkandet Nytt regelverk för marksänd digital-TV (SOU 2004:39). I betänkandet lämnas förslag

som i huvudsak rör frågor om ett fristående operatörsföretag och tillståndsgivning men också förslag som rör tillsyn m.m. inom området för radio och TV. I denna proposition behandlas endast förslaget om att ge tillsynsmyndigheterna på radio- och TV-området möjlighet att få fram nödvändiga uppgifter, t.ex. genom föreläggande som kan förenas med vite. En sammanfattning av delbetänkandet i de delar som behandlas i denna proposition finns i *bilaga 5*. Delbetänkandets lagförslag i de delar som behandlas i propositionen finns i *bilaga 6*.

Delbetänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 7*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Utbildnings- och kulturdepartementet (dnr U2005/466/Me).

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, vänsterpartiet och miljöpartiet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 12 januari 2006 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 8*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 9*. Lagrådet har inte haft någon erinran mot förslagen. I förhållande till lagrådsremissen har vissa redaktionella ändringar gjorts i lagtexten. Vidare har ett förslag till övergångsbestämmelse lagts till i radio- och TV-lagen (1996:844).

Förslaget till ändring i 7 § första stycket lagen (1989:41) om TV-avgift avser endast en ändring av beloppets storlek. Lagändringen är därför inte av sådan beskaffenhet att Lagrådets yttrande behöver inhämtas.

4 Historik

4.1 Åren 1925–1979

I Sverige fick AB Radiotjänst ensamrätt till radiosändningar 1925. Radion betraktades som ett företag i allmänhetens tjänst som i princip skulle stå fritt gentemot staten och andra maktcentrum. Staten skulle dock svara för en kontroll av verksamheten och ytterst garantera finansieringen av verksamheten. Det första avtalet mellan staten och AB Radiotjänst från 1924 innehåller bl.a. krav på att programmen skall vara av växlande art samt präglade av saklighet och opartiskhet. Vidare skulle verksamheten bedrivas så att folkupplysning och folkbildningsarbetet främjades. Avtalet innehöll även förbud mot reklam. Flera av dessa grundläggande principer gäller även i dag fastän formuleringarna har förändrats över tiden. Aktierna i AB Radiotjänst ägdes av pressen och ett näringslivskonsortium. När AB Radiotjänst 1956 fick ensamrätt att sända TV-program fick företaget namnet Sveriges Radio AB. I samband med detta tillkom en ny ägargrupp i form av företrädare för olika folkrörelser.

Fram till mitten av 1950-talet innebar radio i Sverige sändningar i endast en kanal med nyheter från TT, folkbildningsprogram och underhållning. I slutet av 1950-talet breddades utbudet i radio och sändningstiden ökade. TV började sändas i Sverige 1956.

Grundsynen i 1960 års radioutredning kom att få stor betydelse. För första gången gjordes ett försök att definiera public service-begreppet. En viktig utgångspunkt var att decentralisera beslut och säkra en mångfald i programverksamheten. Principen om att etermedierna skulle garanteras frihet och integritet i förhållande till såväl politiska som kommersiella intressen underströks. Denna frihet måste, enligt utredningen, samtidigt förenas med en ”medveten strävan till objektivitet och saklighet i det samlade programutbudet och innefatta möjligheter för olika åsikter och meningsriktningar att komma till tals”. Utredningen ansåg att några detaljerade föreskrifter för programverksamhetens närmare innehåll inte skulle förekomma.

I enlighet med riksdagens beslut 1966 om avtalet mellan staten och Sveriges Radio för perioden 1 juli 1967–30 juni 1979 startades en andra TV-kanal vid årsskiftet 1969/70. Syftet var bl.a. att ge publiken större valfrihet och förbättra möjligheterna till debatt och opinionsbildning. De två kanalerna skulle vara resursmässigt likställda och ha i princip samma programuppdrag och egna nyhetsredaktioner. Reguljära färg-TV-sändningar startade 1968.

4.2 Åren 1979–1996

Genom 1978 års riksdagsbeslut kom Sveriges Radio att omorganiseras till en sammanhållen koncern med ett moderbolag, Sveriges Radio AB, och fyra dotterbolag: Sveriges Television AB, Sveriges Riksradio AB, Sveriges Lokalradio AB och Sveriges Utbildningsradio AB. Lokalradion, som byggdes ut med ett tjugotal stationer med länsvis täckning, och utbildningsverksamheten fick därmed större betydelse för public service-verksamheten. Tillståndsperioden omfattade tiden 1 juli 1979–30 juni 1986.

Riksdagsbeslutet år 1986 avsåg perioden 1 juli 1986–31 december 1992 och gav moderbolaget stärkta befogenheter på vissa områden, bl.a. distriktsindelningen. Tillstånd gavs till ett fjärde FM-nät (P4) som i huvudsak skulle förbehållas lokalradion. Sveriges Television medgavs rätt att ändra inriktning av TV-kanalerna så att distriktsverksamheten koncentrerades till en kanal.

I samband med beslutet 1992 om tillståndsperioden 1 januari 1993–31 december 1996, fattade riksdagen beslut om att koncernstrukturen för public service-verksamheten skulle upphöra. De tre självständiga bolag som finns i dag bildades, dvs. Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR). Programföretagen fick i huvudsak fri bestämmanderätt i fråga om organisation, programinnehåll, sändningstid, distriktsindelning m.m. År 1993 beslutade riksdagen att programföretagen från den 1 januari 1994 skulle ägas av tre för ändamålet bildade stiftelser. Detta skedde efter det att de tidigare ägargrupperna från näringslivet och dagspressen förklarat att de inte längre ville kvarstå som ägare. Syftet med den nya organisationen var att främja självständigheten hos de tre programföretagen.

Två nya myndigheter bildades 1994, Radio- och TV-verket, som bl.a. ansvarar för viss tillståndsgivning, och Granskningsnämnden för radio

och TV som bl.a. efter anmälan granskar om programföretagen i sin programverksamhet lever upp till villkoren i sändningstillstånden.

Efter beslut av riksdagen 1995 förändrades avtalet mellan staten och SVT så att kravet på att distriktens produktion skulle vara samlad i en kanal upphörde. SVT lämnade därmed modellen med två konkurrerande TV-kanaler inom företaget och övergick till att organisera verksamheten för att bättre kunna möta konkurrensen från de kommersiella kanalerna. Kravet på två separata nyhetsredaktioner kvarstod dock.

Beslutet om medelstillsättning för budgetåret 1994/95 innebar en kraftig besparing som motiverades av det rådande ekonomiska läget.

Riksdagen beslutade 1996 att ordningen med tre ägarstiftelser skulle upphöra och att alla tre företagen skulle ägas av en för ändamålet bildad stiftelse. Samma år medgav regeringen att SVT fick inleda sändningar över satellit till en publik utanför Sverige och 1997 fattades beslut om att SVT även fick använda satellit för att nå allmänheten i Sverige.

4.3 Tillståndsperioden 1997–2001

Inför tillståndsperioden 1 januari 1997–31 december 2001 beslutades inga större förändringar av uppdraget i förhållande till föregående tillståndsperiod. Public service-verksamhetens centrala roll bekräftades och uppgiften skulle även fortsättningsvis vara att tillgodose alla publikgrupper med ett mångsidigt programutbud. Vissa förtydliganden av programföretagens kulturanvar gjordes dock. Programföretagen fick bl.a. i uppdrag att vidga och fördjupa sitt kulturanvar, sända fler svenska program med hög kvalitet, öka samarbetet med kulturinstitutionerna samt att öka omfattningen av utomstående medverkan, samarbetsprojekt och utläggningar av produktionsuppdrag på fristående producenter. Programföretagen skulle också i ökad utsträckning beakta funktionshinder och språkliga och etniska minoriteters behov. Företagens resurser som användes för dessa områden skulle vara minst lika stora som under 1996. Dessutom skulle den andel av allmänproduktionen i SVT:s och SR:s rikssändningar som produceras utanför Stockholm under tillståndsperioden öka till 55 procent. Kravet på att det skulle finnas två nyhetsredaktioner inom SVT kvarstod från tidigare.

Programföretagen fick också i uppdrag att förtydliga redovisningen till statsmakterna. Företagen skulle årligen följa upp och redovisa hur uppdraget uppfylls. Uppföljningsrapporterna, de s.k. public service-redovisningarna, skulle lämnas till Granskningsnämnden för radio och TV. Nämndens uppgift skulle vara att granska om redovisningarna gav statsmakterna och allmänheten tillräckligt underlag att bedöma hur företagen uppfyllde villkoren i sändningstillstånden.

Riksdagen beslutade 1997 att markbundna digitala TV-sändningar fick inledas. Under tillståndsperioden beslutade regeringen att SVT fick starta nya programtjänster.

Inför beslutet om innevarande tillståndspanod gav regeringen en särskild utredare i uppdrag att ta fram ett brett underlag som berörde samtliga delar av public service-verksamheten. Därefter tillsattes en parlamentarisk beredningsgrupp för att förbereda arbetet med en proposition till riksdagen. På grundval av regeringens proposition fattade riksdagen våren 2001 beslut om vilka riktlinjer som skall gälla (prop. 2000/01:94, bet. 2000/01:KrU8, rskr. 2000/01:268). Beslutet gällde för åren 2002–2005.

De nya villkoren innebar ett förtydligande av public service-uppdraget. Bland annat skall programföretagen ägna ökad uppmärksamhet åt program för och med barn och unga, vidga och fördjupa sitt kulturansvar samt särskilt värna om mångfalden i nyhets- och samhällsbevakningen. Insatserna för att göra programmen tillgängliga för funktionshindrade samt för att beakta språkliga och etniska minoriteters intressen skall också öka. För SVT gäller att minst 50 procent av sändningstiden för förstagångssändningar med svenskt ursprung bör vara textad vid utgången av tillståndspanoden.

Villkoret som rör SVT:s nyhetsorganisation formulerades om vilket innebär att nyhetsverksamheten skall bedrivas så att de olika självständiga nyhetsredaktionerna inom företaget oberoende av varandra kan fatta beslut med skilda perspektiv.

Den andel av allmänproduktionen som produceras utanför Stockholm skall också under innevarande tillståndspanod uppgå till minst 55 procent. Dessutom skall den andel av resurserna för allmänproduktion som förbrukas av enheterna utanför Stockholm behållas på minst 2001 års nivå.

Kravet på att lägga ut en allt större andel av produktionen på utomstående producenter gäller inte längre för SVT och UR. Omfattningen skall fortsatt hållas på en hög och jämn nivå, men den får inte öka. SR skall dock sträva efter en högre grad av utläggningar, samarbetsprojekt och inköp av program.

För UR gäller att företaget i större utsträckning än tidigare skall koncentrera sina insatser på utbildningsprogram.

I budgetpropositionen för 2005 föreslog regeringen att tillståndspanoden skulle förlängas med ett år och alltså omfatta även år 2006 (prop. 2004/05:1 utg. omr. 17). Skälet var att de två pågående utredningarna (dir. 2003:119 och 2003:120) om public service-verksamhetens framtida villkor beviljats förlängd tid. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2004/05:KrU1, rskr. 2004/05:97).

5 Lagstiftning och granskning

5.1 Yttrandefrihetsgrundlagen

Särskilda bestämmelser om yttrandefriheten i medierna finns i tryckfrihetsförordningen (TF), som behandlar rätten att yttra sig och sprida information genom framför allt tryckta skrifter, och i yttrandefrihets-

grundlagen (YGL). YGL ger den enskilde rätt att offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst i ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt i filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar (1 kap. 1 § YGL). Yttrandefriheten i de medierna får inte begränsas på andra sätt eller i andra avseenden än som framgår av YGL. YGL:s tillämpningsområde är avgränsat till att omfatta spridning till allmänheten.

Enligt 1 kap. 6 § första stycket är YGL tillämplig på sändningar av radioprogram som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel (med radioprogram avses förutom program i ljudradio också program i television och innehållet i vissa andra överföringar av ljud, bild eller text som sker med hjälp av elektromagnetiska vågor). Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2003 klargjordes att med sådana sändningar av radioprogram avses även direktsända och inspelade program ur en databas. Som exempel kan nämnas att direktsändningar via Internet liksom uppspelningar via Internet av tidigare inspelningar som startar på tider som den som sänder bestämmer (webbsändningar) omfattas av YGL och är att betrakta som radioprogram.

YGL bygger på samma grundsatser som TF. Det innebär att bl.a. principerna om censurförbud och etableringsfrihet gäller på det moderna massmedieområdet. I fråga om användning av radiofrekvenser har full etableringsfrihet inte ansetts kunna gälla. Detta innebär att det krävs tillstånd för att sända vissa ljudradio- och TV-program enligt radio- och TV-lagen (1996:844). Grundlagen tillåter vidare att det i vanlig lag får föreskrivas att filmer och videogram som skall visas offentligt först skall granskas och godkännas. I övrigt har de tryckfrihetsrättsliga principerna om ensamansvar och källskydd, särskild brottskatalog och särskild rättegångsordning med tillgång till jury fullt genomslag.

Ansvar för yttrandefrihetsbrott i ett radioprogram eller en teknisk upptagning ligger på utgivaren. Det är också utgivaren som tillsammans med programföretaget kan bli skyldiga att betala skadestånd om framställningen innefattar ett yttrandefrihetsbrott. YGL kompletteras av lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

5.2 Radio- och TV-lagen

Den grundläggande lagen för radio och TV-verksamhet är radio- och TV-lagen (1996:844). Lagen omfattar sändningar av ljudradio- och TV-program som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel. Lagen gäller såväl för marksändningar som för trådsändningar och satellitsändningar. Lagen är tillämplig oavsett om sändningarna sker med analog eller digital sändningsteknik.

Radio- och TV-lagen innehåller bestämmelser om bl.a. tillstånd och registrering, regler om innehållet i sändningarna i allmänhet och om reklam och annan annonsering, tillsyn och om straff och avgifter.

Enligt radio- och TV-lagen krävs tillstånd av regeringen för sändningar av ljudradio- och TV-program på radiofrekvenser under 3 gigahertz. Ett sådant tillstånd gäller för viss tid.

Beträffande sändningarnas innehåll i allmänhet gäller att programverksamheten som helhet skall präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet.

Regeringen får ta in villkor i sändningstillståndet som innebär att sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet skall råda i ljudradion och televisionen. Ett sändningstillstånd får därutöver innehålla ett flertal olika villkor som programföretaget måste följa. Villkoren kan t.ex. avse skyldighet att sända till hela landet eller till en viss del av landet, tillgänglighet för funktionshindrade, programinnehåll och att regionalt sända och producera program. Vidare kan tillståndsvillkor avse förbud mot sändning av reklam, annonser och sponsrade program.

5.3 Lagen om TV-avgift

TV-avgiften tas ut med stöd av lagen (1989:41) om TV-avgift och är kopplad till innehavet av en TV-mottagare. Den som innehar en TV-mottagare skall betala TV-avgift.

Lagen om TV-avgift innehåller bl.a. regler om avgiftsskyldighet, avgiftens storlek, anmälan av innehav av TV-mottagare, regler om handläggning av ärenden, avgiftskontroll samt en regel om förvaltning av avgiftsmedlen.

TV-avgiftsmedlen finansierar i dag, helt eller delvis, de tre programföretagen SR, SVT och UR, intresse-/dotterbolagen Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB) och Sveriges Radio Förvaltnings AB (SRF) samt Granskningsnämnden för radio och TV. TV-avgiftsmedlen samlas på rundradiokontot hos Riksgäldskontoret. Kontot förvaltas av RIKAB.

5.4 Granskningsnämnden för radio och TV

Granskningsnämnden för radio och TV granskar i efterhand innehållet i radio- och TV-program som riktar sig till den svenska allmänheten. Nämnden prövar om program som sänts stämmer överens med de bestämmelser som finns för sändningarna i radio- och TV-lagen och de villkor som kan gälla för sändningarna. Om bestämmelserna inte efterlevs har Granskningsnämnden rätt att besluta om sanktioner.

Nämnden har även i uppdrag att granska programföretagens public service-redovisningar med avseende på om de ger statsmakterna och allmänheten ett tillräckligt underlag för en bedömning av hur uppdraget fullföljs.

Nämnden består av en ordförande och sex ledamöter. För ledamöterna finns ersättare till det antal som regeringen bestämmer. Minst en av ledamöterna eller ersättarna skall vara vice ordförande. Ordföranden och vice ordföranden skall vara eller ha varit ordinarie domare. Nämnden utses av regeringen.

6.1 Programföretagens organisatoriska och finansiella förutsättningar

Ett grundläggande villkor för radio och TV i allmänhetens tjänst är att programföretagen kan upprätthålla en redaktionell självständighet och integritet i förhållande till staten, olika intresseorganisationer och andra maktgrupper. Staten bör därför i så liten utsträckning som möjligt påverka verksamhetens inriktning. Samtidigt har riksdag och regering ett ansvar för att programverksamheten följer vissa grundläggande riktlinjer vad gäller mångsidighet, hög kvalitet, tillgänglighet, hänsyn till minoritetsintressen m.m. Det är också viktigt att programföretagen har en effektiv och ändamålsenlig organisation så att TV-avgiftsmedlen används effektivt. Dessa olika intressen och värden tillgodoses genom flera olika åtgärder. Utöver den för all svensk radio och TV grundläggande lagstiftningen i form av yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) och radio- och TV-lagen (1996:844) gäller följande principer för radio och TV i allmänhetens tjänst.

- Programföretagen ägs av en för ändamålet bildad förvaltningsstiftelse.
- Varje enskilt programföretag svarar för att verksamheten bedrivs självständigt i förhållande till staten, olika intresseorganisationer och andra maktgrupper i samhället.
- De allmänna förutsättningarna för public service-verksamheten fastställs av riksdag och regering inför varje tillståndsperiod. Regeringen beslutar, på grundval av riksdagens beslut, om sändningstillstånd och årliga anslagsvillkor som avser medelstilldelningen. Huvudprincipen är att villkoren skall vara oförändrade under tillståndsperioden.
- Finansieringen genom TV-avgifter ger programföretagen en garanterad och stabil inkomst som inte är direkt knuten till statsbudgeten och som därmed inte på samma sätt som medel via statsbudgeten påverkas av det statsfinansiella läget.

Ägarformen

Stiftelseformen för ägande av de tre programföretagen valdes för att den bäst ansågs kunna tillgodose kravet på självständighet och integritet för programföretagen (prop. 1992/93:236, bet. 1992/93:KrU28, rskr. 1992/93:377). Stiftelsen äger och förvaltar aktierna i bolagen samt utövar de befogenheter som är förknippade med detta.

Stiftelsens styrelse består av en ordförande och tio ledamöter. Regeringen utser ledamöterna på förslag av de politiska partierna i riksdagen. Eftersom stiftelsen skall arbeta långsiktigt bör dess sammansättning inte påverkas direkt av valresultat eller regeringsskiftet. Styrelsens mandatperioder är därför relaterade till riksdagens så att ordförande och hälften av övriga ledamöter utses en viss tid efter ordinarie riksdagsval. Ordförande utses på fyra år och ledamöterna på åtta år. Styrelsens huvudsakliga uppgifter är att utse ledamöter i programföretagens styrelser, ta

ställning till programföretagens årsredovisningar och besluta om ansvarsfrihet för styrelserna.

Prop. 2005/06:112

De tre programföretagen äger gemensamt två bolag. Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB) ansvarar för uppbörden av TV-avgifter samt avgiftskontroll. Sveriges Radio Förvaltnings AB (SRF) ansvarar för att tillhandahålla gemensamma service- och stödfunktioner för företagen inom public service-gruppen inom bl.a. telefoni, arkiv och bibliotek. SRF äger också vissa av de fastigheter där Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Radio AB (SR) bedriver programverksamhet.

Självständiga bolag och redaktionellt oberoende

Förvaltningsstiftelsens styrelse utser ledamöterna i programföretagens styrelser, med undantag för ordförandena som utses av regeringen efter samråd med riksdagspartierna. Principen har hittills varit att ordförandeposterna har fördelats mellan de fyra största partierna i riksdagen. Regeringen utser även en suppleant i respektive styrelse.

Enligt de riktlinjer som riksdagen lagt fast skall styrelserna bestå av personer som kan förväntas bidra på ett kompetent och professionellt sätt till företagens ledningar (prop. 1992/93:236, bet. 1992/93:KrU28, rskr. 1992/93:377). Styrelserna bör innehålla företagsekonomisk kompetens och bred kunskap och förankring i det svenska samhället.

Av programföretagens nu gällande sändningstillstånd framgår att verksamheten skall bedrivas självständigt i förhållande till staten, olika intresseorganisationer och andra maktgrupper i samhället. Programföretagen fattar själva beslut om programverksamhetens inriktning. Granskningsnämnden för radio och TV har till uppgift att genom efterhandsgranskning pröva om programföretagen har efterlevt bestämmelserna i lag och sändningstillstånd. Förhandsgranskning är inte tillåtet. Dessa förutsättningar skapar ett allmänt skydd för programverksamhetens integritet och oberoende.

Även gränsdragningen mellan ledning och löpande förvaltning inom programföretagen är ägnad att främja självständigheten. Programföretagens styrelser fastställer mål och långsiktiga planer samt beslutar om grundläggande prioriteringar. Styrelserna beslutar också om respektive företags budget och budgetunderlag. Styrelsen har det slutliga ansvaret för att programverksamhetens inriktning står i överensstämmelse med företagens uppdrag så som det formuleras i sändningstillstånd och övrig reglering. Styrelserna har dock inte direkt inflytande på redaktionella beslut.

Ytterligare ett förhållande som skall ge programföretagen stabilitet och självständighet är att riktlinjerna och förutsättningarna för verksamheten skall gälla en hel tillståndsperiod. Uppdragets omfattning och inriktning, organisation och de ekonomiska förhållandena skall alltså inte förändras under tillståndsperioden, om inte mycket speciella skäl motiverar detta.

RIKAB ansvarar sedan 1989 för uppbörd och betalningskontroll av TV-avgiften. Denna uppgift framgår av lagen (1989:41) om TV-avgift och regleras i ett avtal mellan RIKAB och staten.

De inbetalade TV-avgifterna samlas på det så kallade rundradiokontot hos Riksgäldskontoret. Enligt RIKAB:s avtal med staten (1997-12-08) skall RIKAB för statens räkning ansvara för likviditetsplanering av och utbetalningar från rundradiokontot. I uppdraget ingår att göra bedömningar av kontots utveckling som kan ligga till grund för regeringens och riksdagens beslut om de ekonomiska villkoren för rundradiorörelsen.

De TV-avgiftsmedel som inflyter till rundradiokontot finansierar verksamheten vid de tre programföretagen SR, SVT och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) samt vid RIKAB och SRF. De två sistnämnda företagens kostnader finansieras genom att programföretagen avstår en viss andel av de medel som de tilldelas från rundradiokontot. Även Granskningsnämnden finansieras delvis med TV-avgiftsmedel.

Programföretagen tilldelas löpande medel från rundradiokontot i enlighet med den fördelning som riksdagen årligen fattar beslut om och enligt de anslagsvillkor som regeringen beslutar om inför varje år.

RIKAB har även ansvaret för förvaltningen av det s.k. distributionskontot som inrättades hos Riksgäldskontoret 2002 i samband med att en ny tillståndsperiod inleddes. Syftet med distributionskontot är att de extra kostnader, som uppkommer under den tid då TV-sändningar i marknät sker parallellt analogt och digitalt, skall utjämnas över en längre tidsperiod. Fram till 2008 då sändningarna i det analoga nätet helt upphör kommer det på kontot successivt att uppstå ett ökande underskott, vilket finansieras via en kredit i Riksgäldskontoret. Från 2008 kommer skulden att återbetalas med medel från rundradiokontot motsvarande skillnaden i kostnad mellan den dyrare analoga distributionen och den billigare digitala. Skulden kommer enligt beräkningarna att vara återbetalad senast 2013.

6.2 Sändningarnas omfattning

Programföretagen fattar själva beslut om inriktningen på de olika programtjänsterna. I det här avsnittet beskrivs kortfattat vilken inriktning de olika radio- och TV-kanalerna har för närvarande.

SR:s program sänds i marknätet i fyra rikstäckande kanaler med olika inriktning, i 26 lokala kanaler (varav SR Radio Stockholm sänder i två kanaler), i P2 Stockholm/Malmö, i Sveriges Radios utlandssändningar samt i P6 Stockholm International. Därtill sker sändningar i en digital finsk kanal, P7. Sammanlagt sände SR 117 245 timmar 2005, varav 71 976 timmar var lokala sändningar och 6 549 timmar i Sveriges Radios utlandssändningar.

P1 är SR:s kanal för bl.a. nyheter, debatt, kultur, vetenskap och internationell bevakning. P2 sänder nutida och klassisk musik, folkmusik och jazz. I P2 sänds också programmen på minoritetsspråken finska, samiska och romani chib samt på invandrarspråk. P3 betecknas som den unga kanalen och sänder bl.a. musik och nyheter. Kanalen riktar sig främst till

personer under 35 år. P4 består både av lokala och rikssända program. I den lokala kanalen bevakas bl.a. samhällsfrågor, kultur och sport.

SR erbjuder också ett omfattande utbud över Internet och bedriver försöksverksamhet med digitala kanaler.

SVT1 och SVT2 är SVT:s huvudkanaler som sänds både analogt och digitalt. Under 2005 sändes totalt 12 018 timmar nationellt i dessa kanaler. SVT har dessutom flera digitala temakanaler. SVT24 sänder främst nyheter och sport. Barnkanalen riktar sig till barn i olika åldrar. Kunskapskanalen startade i september 2004 och är ett samarbete mellan SVT och UR. Programmen sänds kvällstid under den tid då Barnkanalen inte sänder. SVT Extra kan användas vid särskilda tillfällen och användes t.ex. för sändningar från OS i Aten 2004. SVT Europa är SVT:s utlandskanal som sänds i marknät i södra Finland och kodat via satellit över hela Europa och till bl.a. delar av Asien. SVT har 28 regionala redaktioner. Det regionala utbudet sänds i SVT2 och i SVT24.

UR sänder både radio- och TV-program. UR har enligt sitt sändningstillstånd rätt att sända program i hela landet med utnyttjande av SVT:s och SR:s sändningsutrymme. Detta sker efter överenskommelser mellan företagen. UR sänder TV-program både i SVT1 och SVT2 och sedan i september 2004 även i Kunskapskanalen. Under 2005 sände UR totalt 628 timmar i SVT:s kanaler och 766 timmar i Kunskapskanalen. UR sänder radio i samtliga SR:s rikskanaler och även i P4 regionalt. UR sänder också kanalen UR Elva digitalt. Under 2005 sände UR 578 timmar i de analoga radiokanalerna och 589 timmar i UR Elva.

6.3 Redovisning och revision

De tre programföretagen är i sin egenskap av aktiebolag enligt årsredovisningslagen (1995:1554) skyldiga att lämna in en årsredovisning. Denna lämnas till Förvaltningsstiftelsen som är bolagens ägare. Återrapporteringen till regering och riksdag av hur kraven i anslagsvillkor och sändningstillstånd uppfyllts sker i särskilda uppföljningsrapporter, de s.k. public service-redovisningarna, som programföretagen är ålagda att upprätta varje år och där företagen på ett samlat och tydligt sätt skall redovisa hur de uppfyller sitt uppdrag.

Varje programföretag ansvarar för sin egen public service-redovisning. Där redovisar programföretagen dels hur man uppfattar sitt uppdrag, dels hur man valt att bedriva verksamheten för att klara detta uppdrag. Redovisningarna ger därmed för respektive företag en samlad bild av vad public service-uppdraget innebär och hur TV-avgiftsmedlen används.

Utgångspunkterna för de resultatmått som programföretagen har i uppgift att ta fram är företagets tillstånds- och anslagsvillkor. De närmare kraven på hur redovisningarna skall vara utformade återfinns i programföretagens anslagsvillkor.

Redovisningarna syftar bl.a. till att ge allmänheten information om hur TV-avgiftsmedlen används och statsmakterna underlag för en bedömning av hur uppdraget uppfyllts. Redovisningarna skärper också företagets uppmärksamhet på hur public service-uppdraget förvaltas och underlättar den interna uppföljningen och kvalitetssäkringen.

I propositionen om riktlinjerna för innevarande tillståndperiod anförde regeringen att det är naturligt att ställa höga krav på öppenhet och insyn i programföretagens verksamhet. Programföretagens självständiga ställning utesluter inte att god insyn skall kunna ges i företagens ekonomiska förvaltning och att bedömningar av effektivitetsfrågor m.m. skall kunna göras. Därför förtydligades principerna för programföretagens redovisning och revision så att även företagens public service-redovisningar och budgetunderlag, och i förekommande fall uppdrag i särskilda regeringsbeslut, skall vara granskade av företagens revisorer. Vidare förtydligades kraven på företagen när det gäller redovisning av sidoverksamhet.

Regeringen utser två revisorer och två revisorssuppleanter i Förvaltningsstiftelsen samt en revisor och en revisorssuppleant i varje programföretag. Regeringen utser också varje år en revisor som skall granska RIKAB:s förvaltning av rundradiorörelsens medel.

6.4 Public service och omvärlden

6.4.1 En växande radio- och TV-marknad

Den snabba utvecklingen och strukturomvandlingen inom medieområdet, som varit särskilt markant det senaste decenniet, visar inga tecken på att avta. Det är flera faktorer som varit pådrivande för utvecklingen. En viktig orsak är framväxten av ny teknik för produktion, distribution och mottagning av medieinnehåll. En annan är avregleringen av tidigare monopolmarknader inom radio och TV, vilken har skapat ett ökat kommersiellt tryck inom mediebranschen. Framväxten av en kommersiell marknad för radio och TV har inneburit nya typer av ägare på marknaden. Medieföretag stannar inte längre inom en och samma bransch. De traditionella radio- och TV-företagen har fått konkurrens genom att bl.a. dagstidningar och leverantörer av telefoni, bredband och Internettjänster också erbjuder audiovisuella tjänster.

Den första utmaningen mot det svenska TV-monopolet var när TV3 började sina reklamfinansierade sändningar via satellit 1987. När TV4 1991 fick rätt att bedriva reklam-TV-sändningar i det rikstäckande nätet förändrades konkurrenssituationen i svensk TV. I dag finns förutom SVT:s kanaler ett 20-tal kommersiella TV-kanaler som vänder sig till den svenska publiken. I tabellen nedan framgår hur ägarstrukturen ser ut i de TV-kanaler som har störst räckvidd på den svenska marknaden (med räckvidd menas den andel av TV-befolkningen som har sett minst fem sammanhängande minuter på respektive kanal en genomsnittlig dag).

Tabell 1: De största svenska TV-kanalerna, ägande och räckvidd en genomsnittlig dag 1992–2005.

Prop. 2005/06:112

Kanal	Huvudägare	Räckvidd (%)		
		1992	2000	2005
SVT1	Stiftelse	51	46	44
SVT2	Stiftelse	49	46	33
TV3	MTG	12	23	20
TV4	Bonnier, MTV Oy, Schibsted, Proventus m.fl.	32	48	40
Kanal 5	SBS	3	16	19
Övriga		8	22	29

Källa: MedieSverige 2004, Nordicom-Sverige och MMS Årsrapport 2005

På radioområdet bröts Sveriges Radios monopol när närradion introducerades 1979. I dag finns ca 170 närradiostationer i vilka ca 1 300 organisationer och föreningar har tillstånd att sända. Privat kommersiell lokalradio introducerades 1993, vilket innebar en förändrad konkurrens-situation också på radioområdet. I dag finns 90 sändningstillstånd för privat lokalradio och sändningarna når ca 75 procent av Sveriges befolkning. De senaste åren har den privata lokalradiomarknaden förändrats till följd av centralisering och samordning. Branschen domineras i dag av två stora nätverk: MTG Radio/NRJ och SBS Radio. Denna utveckling från konkurrens till samarbete beror till viss del på ekonomiska svårigheter i branschen.

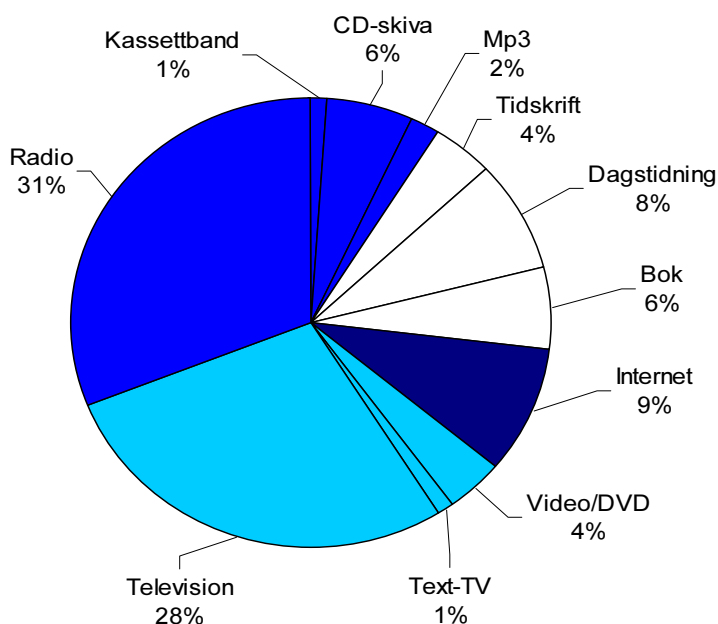
6.4.2 Medievanor

De senaste decennierna har fört med sig en kraftig expansion av etermedier. Den stora ökningen av medieutbudet har dock haft en förhållandevis liten effekt på det svenska folkets medievanor. Bruttotiden för svenskarnas medieanvändning var 2005 fem timmar och 41 minuter per dag, jämfört med fem timmar och 21 minuter 1979 (med bruttotid avses, enligt Nordicom-Sverige, den självuppskattade tiden för all medieanvändning, och det tas inte hänsyn till att man kan använda olika medier samtidigt). Det rör sig alltså om en ökning med endast 20 minuter under de senaste 25 åren.

Det kraftigt ökade utbudet i kombination med en relativt stabil medieanvändning har lett till att publiken har spridits till ett större antal kanaler, som var och en i genomsnitt har fått en mindre publik. Radio och TV dominerar emellertid fortfarande den tid som ägnas åt massmedier. Radiolyssnandet uppgår till 31 procent av den totala tid som ägnas åt medier. Motsvarande andel för TV-tittandet är 28 procent. Nedanstående figur visar hur tiden som ägnas åt olika medier fördelas.

Figur 1: Den bruttotid som befolkningen (9–79 år) ägnar åt massmedier fördelad på olika medier 2005 (%).

Prop. 2005/06:112

Källa: Mediebarometern 2005, Nordicom-Sverige (under publicering)

Svenskarna tittar i genomsnitt en timme och 36 minuter på TV en genomsnittlig dag, enligt Nordicom-Sveriges Mediebarometer. Kvinnor och män ägnar i stort sett lika mycket tid åt TV, medan den uppgivna tittartiden är något högre bland äldre (65–79 år) och lågutbildade.

TV-distributionen sker i dag huvudsakligen via marksändningar, satellitsändningar och genom vidareförmedling i kabel-TV-nät. Två viktiga förändringar på TV-området de senaste två decennierna är utvecklingen av satellitsänd TV och digitaliseringen av distributionen. Dessa förändringar har bland annat medfört att antalet tillgängliga kanaler har ökat kraftigt.

Den totala tiden för TV-tittande har inte förändrats nämnvärt trots att antalet TV-kanaler har blivit många fler under senare år. Tabell 1 visar att TV-tittandet sedan många år i stor utsträckning fördelas på de fem största kanalerna. SVT och TV4 står tillsammans för mer än tre fjärdedelar av svenska folkets TV-tittande. Av de 20 mest sedda TV-programmen år 2005 var 18 från SVT och två från TV4 (MMS Årsrapport 2005). Statistiken visar också att andelen som tittar på övriga satellitkanaler har ökat över tid.

Radio är det medium som svenskarna ägnar mest tid åt (en timme och 45 minuter varje dag). Till stor del förklaras detta av att radio i stor utsträckning är ett bakgrundsmedium som man lyssnar på medan man gör annat.

Ungefär hälften av befolkningen lyssnar en genomsnittlig dag på någon av SR:s kanaler, medan privat lokalradio lockar ungefär en tredjedel av publiken (se tabellen nedan). Den radiokanal som enskilt lockar flest lyssnare är P4, som består både av lokala och rikstäckande sändningar. Varje dag lyssnar 35 procent någon gång på P4. Mellan de olika radiokanalerna finns tydliga generationsskillnader. P1 och P4 har en stor

Tabell 2: Andelen dagliga lyssnare på olika typer av radio efter ålder 2005 (%)

	Samtliga	9–19	20–34	35–49	50–64	65–79
Radio totalt	79,6	76,0	75,8	80,1	83,5	82,5
Sveriges Radio	51,0	18,4	38,4	49,7	72,7	79,6
Privat lokalradio	35,2	58,5	47,2	42,8	17,6	3,0
Närradio	2,9	2,3	3,2	3,4	3,0	2,2

Källa: Sifo Media 2006

6.4.3 Radio och TV i allmänhetens tjänst i Europa

Radio och TV i allmänhetens tjänst är framför allt en europeisk företeelse och har spelat en central roll för hur den europeiska mediemarknaden och de gemensamma regler som gäller för denna har utvecklats. De grundläggande förutsättningarna är alltså gemensamma, men de europeiska länderna har utvecklat delvis olika system för styrning, finansiering och organisation av verksamheten. I våra nordiska grannländer är radio- och TV-företagen med uppdrag i allmänhetens tjänst precis som i Sverige i regel helt avgiftsfinansierade. Ett undantag är danska TV2 som är offentligt ägd men delvis kommersiellt finansierad. Företagens uppdrag och finansiering har växt fram under lång tid med tydlig förebild i Storbritanniens BBC. De nordiska företagen har i likhet med vad som gäller i Storbritannien en mycket stark ställning på sina respektive hemmamarknader. Även i övriga Europa är det vanligt med avgiftsfinansiering, men i många länder tillåts också kommersiella intäkter. I Nederländerna, i de flamländska delarna av Belgien och i Portugal finansieras företagen via statsbudgeten. I flera av de nya medlemsstaterna i EU finansieras radio och TV i allmänhetens tjänst genom en kombination av statsanslag och annonsintäkter.

I vissa länder är företagens uppdrag lagfästa, i andra sluts avtal mellan staten och företagen där uppdraget specificeras mer eller mindre detaljerat. Organisation av verksamheten och ägarförhållanden skiljer sig också åt i olika länder. Det är vanligt att avtals- eller tillståndspanoden är betydligt längre än vad som varit fallet i Sverige de senaste åren.

Det finns ett utvecklat samarbete mellan de europeiska radio- och TV-företagen i allmänhetens tjänst inom samarbetsorganisationen EBU (European Broadcasting Union). Organisationen samordnar t.ex. inköp av rättigheter för stora sportevenemang, har ett fungerande program- och erfarenhetsutbyte och samarbetar runt tekniska och juridiska frågor. De svenska företagen har en stark roll i det samarbetet. Ett ännu mera praktiskt inriktat och tätt samarbete finns mellan de nordiska radio- och TV-företagen i allmänhetens tjänst, där programutbytet är mycket utvecklat liksom samfinansieringen av större produktioner.

I två av de länder som har system som liknar det svenska, Finland och Storbritannien, har beslut nyligen fattats om fortsatt avgiftsfinansiering efter det att en översyn av TV-avgiftssystemet har gjorts.

Prop. 2005/06:112

6.4.4 Europeiska regler

I hela Europa pågår en livlig debatt om framtidsförutsättningarna för radio och TV i allmänhetens tjänst i ljuset av tekniska och ekonomiska förändringar på radio- och TV-marknaderna. Diskussionerna rör i första hand gränserna för företagens uppdrag i förhållande till den tekniska utvecklingen och till de kommersiella programföretag som konkurrerar om tittartiden.

Diskussionen bör ses mot bakgrund av den debatt som tidigare har förts om förhållandet mellan radio och TV i allmänhetens tjänst och de generella statsstödsregler som finns inom EU. Ett stort antal klagomål från kommersiella TV-företag ledde under 1990-talet till en diskussion om de system som byggts upp i medlemsstaterna för radio och TV i allmänhetens tjänst och deras förenlighet med statsstödsreglerna. År 1997 enades stats- och regeringscheferna om ett tilläggsprotokoll till Amsterdamfördraget där det slogs fast att varje medlemsstat har rätt att besluta om det uppdrag som skall ges till radio och TV i allmänhetens tjänst och om hur verksamheten skall finansieras.

Europeiska kommissionen presenterade 2001 ett tolkningsmeddelande med råd till medlemsstaterna om hur fördragets statsstödsregler bör tillämpas för radio och TV i allmänhetens tjänst. Kommissionen konstaterade att det står medlemsstaterna fritt att själva definiera företagens uppdrag och villkor. Enligt tolkningsmeddelandet och den rättspraxis som har utvecklats skall ett antal grundläggande förutsättningar vara uppfyllda för att undvika otillåten påverkan av radio- och TV-marknaden i övrigt. Av avgörande betydelse är ett väl definierat uppdrag som riktas till en eller flera tydligt specificerade organisationer. Ersättningen för detta uppdrag, dvs. finansieringen av radio och TV i allmänhetens tjänst, skall inte innebära en överkompensation utan motsvara de kostnader som uppkommer för att utföra uppdraget. Det bör också finnas ett klart definierat system för utvärdering av verksamheten. Kommissionen menar att det är lämpligt att utvärderingen sker av en från uppdragsgivaren och programföretagen oberoende instans.

Utöver EG-fördragets regler om statsstöd påverkas TV i allmänhetens tjänst också av det direktiv som gäller för alla gränsöverskridande TV-sändningar i EU. Europaparlamentets och rådets direktiv 97/36/EG av den 30 juni 1997 om ändring av rådets direktiv 89/552/EEG om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television (EGT L 202, 30/7/1997, s. 60–70, Celex 31997L0036) – det s.k. TV-direktivet – står just nu inför en revidering. Kommissionen föreslår bland annat en utökning av tillämpningsområdet för direktivet. Enligt kommissionens förslag skall alla audiovisuella medietjänster, också sådana som sker på begäran, omfattas av direktivet. Kommissionens förslag motiveras med att den tekniska utvecklingen leder till att olika typer av sändningar blir alltmer lika.

Marknaderna för elektroniska kommunikationer, inklusive distribution av radio- och TV-utsändningar, regleras på EG-nivå bland annat av Europaparlamentets och rådet direktiv 2002/21/EG av den 7 mars 2002 om ett gemensamt regelverk för elektroniska kommunikationstjänster (EGT L 108, 24/4/2002, s. 33, Celex 32002L0021) – det s.k. ramdirektivet – samt kommissionens direktiv 2002/77/EG av den 16 september 2002 om konkurrens på marknaderna för elektroniska kommunikationstjänster (EGT L 249, 17/09/2002, s.21-26, Celex 32002L0077) – det s.k. konkurrensdirektivet.

7 Grundläggande principer för kommande tillståndspenod

7.1 En mångsidig och oberoende radio och TV i allmänhetens tjänst

Regeringens förslag: Verksamheten vid Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB skall präglas av oberoende och stark integritet och bedrivs självständigt i förhållande till såväl staten som olika ekonomiska, politiska och andra intressen och maktsfärer i samhället.

Programföretagen skall erbjuda ett mångsidigt utbud som omfattar allt från det breda anslaget till mer särpräglade programtyper. Hög kvalitet och nyskapande form och innehåll skall utmärka programverksamheten. Sändningarna skall vara tillgängliga i hela landet och programmen skall utformas så att de genom tillgänglighet och mångsidighet tillgodoser skiftande förutsättningar och intressen hos befolkningen i hela landet. Programutbudet skall spegla förhållanden i hela landet och som helhet präglas av folkbildningsambitioner.

Sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt. Ämnesval och framställning skall ta sikte på vad som är relevant och väsentligt. Programföretagen skall beakta programverksamhetens betydelse för den fria åsiktsbildningen och ge utrymme åt en mångfald av åsikter och meningsyttringar.

Programföretagen skall ta hänsyn till mediets särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som kommenterat de allmänna utgångspunkterna för public service-uppdraget ställer sig bakom kommitténs bedömningar eller förslag.

Radio och TV i allmänhetens tjänst har sedan länge en central plats i samhället. Verksamheten inom radio och TV i allmänhetens tjänst har stor betydelse för en oberoende nyhetsförmedling, kritisk samhällsbevakning, folkbildning, debatt, förmedling av kulturupplevelser samt underhållning. De grundläggande principerna för verksamheten preciseras nedan.

Konkurrens och mångfald inom radio- och TV-området

Radio- och TV-området har på relativt kort tid gått från en monopol-situation till en komplex och föränderlig marknad där Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) finns bland flera andra aktörer. Det finns dock konkurrens endast inom en begränsad del av det samlade radio- och TV-utbudet. De kommersiella TV-kanalerna har bidragit till ökad mångfald och konkurrens främst inom områdena nöje, fiktion, sport och underhållning. På nyhets-, fakta- och samhällsområdena är programutbudet starkt begränsat i de kommersiella kanalerna. Public service-TV står fortfarande för två tredjedelar av investeringarna i svensk produktion av TV, trots att dess andel av branschens intäkter endast är en tredjedel (MedieSverige 2004, Nordicom-Sverige). Bilden är ännu tydligare inom svensk radio där SR i dag endast möter verklig konkurrens inom populärmusikens område. Inom så gott som samtliga andra programgenrer är SR ensam aktör. På samma sätt är UR en viktig aktör när det gäller produktion av utbildningsprogram. Vinstkrav förenat med krav på låga produktionskostnader gör att det ekonomiska utrymmet för kommersiella radio- och TV-kanaler, att erbjuda ett programutbud präglad av mångfald och en hög andel ny produktion av program på det svenska språket, är begränsat.

Mot denna bakgrund kan regeringen konstatera att SR, SVT och UR har en helt avgörande roll när det gäller att upprätthålla kvalitet, mångfald och regional spridning i det svenska radio- och TV-utbudet. Uppgifterna för radio och TV i allmänhetens tjänst kan på ett allmänt plan beskrivas som att ge alla tillgång till ett allsidigt och oberoende programutbud av hög kvalitet fritt från reklambudskap. Betydelsen av att bibehålla och utveckla en stark radio och TV i allmänhetens tjänst har blivit allt tydligare under senare år. Regeringen anser därför att grunderna i public service-uppdraget och de principer som är vägledande för programföretagens verksamhet i dag är ändamålsenliga och bör vara oförändrade. Det finns dock anledning att tydliggöra vissa prioriteringar.

Grundläggande i public service-verksamheten är dess oberoende och starka integritet vilket innebär självständighet i förhållande till såväl staten som olika ekonomiska, politiska och andra intressen och makt-sfärer i samhället. Varken statsmakterna eller andra intressenter skall kunna påverka beslut om programverksamhetens närmare inriktning eller innehållet i enskilda program. Det är emellertid viktigt att regering och riksdag ger ett tydligt formulerat uppdrag till programföretagen som innehåller de övergripande krav och förväntningar som allmänheten har rätt att ställa på verksamheten. I detta ligger också ett ansvar för programföretagen att utförligt redovisa hur man lever upp till uppdraget

för att det skall vara möjligt att följa upp verksamheten och utkräva ansvar av företagen. Frågor om redovisning och uppföljning av public service-uppdraget behandlas i avsnitt 8.

Programföretagen skall erbjuda ett mångsidigt utbud som omfattar allt från det breda anslaget till mer särpräglade programtyper. Programföretagen har ett särskilt ansvar för att producera och sända program som de kommersiella aktörerna inte erbjuder. Samtidigt är det angeläget att bibehålla variationen och erbjuda såväl smala, specialinriktade program som bredare produktioner inom t.ex. underhållning, drama och sport. Programföretagen skall i skälig omfattning tillgodose olika intressen i fråga om bl.a. religion, kultur och vetenskap. Ett varierat utbud inom olika genrer gör att så gott som alla kan finna program som tilltalar och berör dem och kan göra nya oväntade upptäckter i programutbudet. För att kunna upprätthålla detta är det viktigt att programutbudet inte blir alltför uppdelat. SVT:s två huvudkanaler och SR:s fyra rikstäckande kanaler skall även fortsättningsvis innehålla ett programutbud som speglar alla delar av respektive företags uppdrag. Hög kvalitet och nyskapande form och innehåll skall utmärka programverksamheten. Oavsett programtyp skall programföretagen eftersträva att vara en ledande kraft när det gäller kvalitet samt form- och innehållsmässigt nytänkande. En målsättning är att programföretagen skall vara normgivande för hög kvalitet inom det samlade radio- och TV-området i Sverige. Det finns ingen principiell motsättning mellan kvalitet och kvantitet, men i de fall där det finns en konflikt mellan kvantitet i programutbudet och höga kvalitetskrav bör kvalitetsaspekten sättas främst.

Radio och TV i allmänhetens tjänst skall vara tillgänglig för hela publiken. Sändningarna skall sändas ut på sådant sätt att publiken inte påförs andra avgifter än TV-avgiften. Sändningarna skall vara tillgängliga i hela landet och programmen skall utformas så att de genom tillgänglighet och mångsidighet tillgodoser skiftande förutsättningar och intressen hos befolkningen i hela landet. Programutbudet skall spegla förhållanden i hela landet och som helhet präglas av folkbildningsambitioner. Programmen skall i hög utsträckning göras tillgängliga för personer med funktionshinder. Vidare skall särskilda insatser göras för att tillgodose intressen och behov hos språkliga och etniska minoriteter. Dessa olika grupper skall också synliggöras i programutbudet som helhet.

Företagen skall ha en regionalt decentraliserad organisation som skapar förutsättningar för att på ett kvalificerat sätt spegla hela landet och dess befolkning. Hela organisationen kring radio och TV i allmänhetens tjänst skall präglas av professionalism, effektivitet och hög integritet. Verksamheten skall bedrivas rationellt och med god hushållning av tillgängliga resurser.

Demokratiska värden

Radio och TV i allmänhetens tjänst har ett särskilt ansvar för att skapa insikt om och förståelse för den värdegrund som ett levande demokratiskt samhälle vilar på. Programföretagen kan i sin verksamhet skapa en utgångspunkt för diskussion kring frågor som rör alla i Sverige. Ett varierat programutbud ger publiken möjligheter att få en inblick i andra män-

niskors liv, kulturer och sedvänjor vilket kan bidra till ökad förståelse och tolerans och därmed till att stärka demokratin. Det är viktigt med ett brett programutbud under de tider på dygnet då många tar del av radio- och TV-sändningarna.

I 6 kap. 1 § radio- och TV-lagen (1996:844) föreskrivs att programverksamheten som helhet skall präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Denna bestämmelse gäller för alla typer av TV-sändningar som omfattas av lagen samt för de ljudradio-sändningar där regeringen ger tillstånd till sändningarna. Uttrycket ”det demokratiska statsskickets grundidéer” avser en statsform som bygger på fri åsiktsbildning, allmän och lika rösträtt samt fria och hemliga val. Uttrycket ”alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet” avser de sidor av demokratibegreppet som anknyter till förhållandet mellan människor, t.ex. fördömande av rasism, våld och brutalitet samt hävdande av jämställdhet mellan kvinnor och män. Bestämmelsen anses även innebära en skyldighet att markera ett avståndstagande från eller att bemöta antidemokratiska uttalanden och att verka för att rasfördomar bekämpas (jfr prop. 1995/96:160, s. 91 f.).

Programföretagen har ett ansvar för att beskriva och kritiskt granska skeenden, förmedla kunskap, förklara sammanhang, belysa mindre kända förhållanden och initiera debatter. Sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt. Ämnesval och framställning skall ta sikte på vad som är relevant och väsentligt. Programföretagen skall sträva efter en hög grad av tillförlitlighet och trovärdighet. Programföretagen skall beakta programverksamhetens betydelse för den fria åsiktsbildningen och ge utrymme åt en mångfald av åsikter och meningsyttringar. Det är viktigt att betona att radio och TV i allmänhetens tjänst har i uppgift att se till att väsentliga frågor lyfts fram och diskuteras och att problem och frågeställningar analyseras ur olika perspektiv så att relevanta fakta och synpunkter kommer fram. Radio och TV i allmänhetens tjänst bör i kraft av sin oberoende ställning vara en förebild i det journalistiska arbetet när det gäller publicistisk etik och integritet.

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en självklar del av den demokratiska grundtanken om alla människors lika rättigheter. Regeringens mål för den nationella jämställdhetspolitiken innebär att män och kvinnor skall ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden. Hävdande av jämställdhet mellan kvinnor och män följer också av den s.k. demokratibestämmelsen i radio- och TV-lagen. SR, SVT och UR kan, liksom andra radio- och TV-företag, genom sitt programutbud påverka attityder och skeenden i samhället. Radio och TV i allmänhetens tjänst har en viktig roll när det gäller att inte sprida schabloniserade och stereotypa bilder av män och kvinnor eller av maktstrukturer och könsroller i samhället. Programföretagen kan bidra till ett ökat jämställdhetstänkande i samhället genom t.ex. val av programinnehåll och deltagande av enskilda kvinnor och män.

Mediets genomslagskraft

Programföretagen skall enligt sina sändningstillstånd ta särskild hänsyn till ljudradions respektive televisionens särskilda genomslagskraft när det

gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen. SVT bör även ägna stor uppmärksamhet åt sättet att skildra våld i nyhetsprogram och andra program som har till syfte att informera om det faktiska våld som förekommer. Granskningsnämnden för radio och TV tillämpar denna bestämmelse vid bedömningen av program som behandlar eller innehåller t.ex. våld, sex och droger samt program som kan uppfattas som diskriminerande, uppmana till brott etc. När det gäller förekomsten av våld har nämnden i sin praxis tillämpat en strängare bedömning för program eller inslag som sänds före kl. 21.00 än för sändningar senare på kvällen. Detta bör programföretagen ta hänsyn till även i fortsättningen.

När det gäller vilka program som barn lyssnar och tittar på vilar ett stort ansvar på föräldrarna. Det är dock viktigt att allmänheten kan lita på att programföretagen tar särskild hänsyn till mediets genomslagskraft och att detta innebär att det går att förutse när vissa typer av programinnehåll kan förekomma. De närmare riktlinjerna som föreslås för programföretagens verksamhet riktad till barn och unga anges i avsnitt 9.5.

7.2 Gränserna för programföretagens verksamhet

Regeringens förslag: Programföretagens kärnverksamhet skall vara att producera och sända radio- och TV-program till allmänheten. Vid sidan av detta kan programföretagen, för att utveckla kärnverksamheten och för att förbättra möjligheterna för allmänheten att tillgodogöra sig denna, också bedriva kompletterande verksamhet. Programföretagen kan dessutom i begränsad omfattning bedriva sidoverksamhet. All sidoverksamhet skall bära sina egna kostnader, särredovisas och i övrigt bedrivs på ett konkurrensneutralt sätt.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Sveriges Radio* menar att det är svårt att göra en strikt gränsdragning mellan kompletterande verksamhet och sidoverksamhet och anser i likhet med *Sveriges Television* att sidoverksamhet skall kunna innehålla publicistiskt material. Som exempel anger *Sveriges Radio* försäljning av visst material som producerats inom ramen för kärnverksamheten.

Sveriges Utbildningsradio anser att nuvarande ordning fungerar väl även om det i vissa fall finns gränsdragningsproblem mellan de olika verksamheterna.

Teracom vill understryka att kompletterande verksamhet bör tillåtas som en naturlig del av den tekniska utvecklingen. En ny teknik- eller distributionsplattform kan på sikt utvecklas till att framstå som en naturlig bärare av kärnverksamheten.

LO anser att programföretagen inte bör åläggas några begränsningar när det gäller att göra utbudet tillgängligt för publiken på nya sätt, eftersom ny teknik kan komma att förändra sättet hur tittare och lyssnare tar del av programinnehållet.

Tidningsutgivarna delar utredningens uppfattning gällande kärnverksamheten men anser att kompletterande verksamhet och sidoverksamhet bör ske mycket återhållsamt.

Övriga remissinstanser som yttrat sig i frågan delar kommitténs bedömning.

Skälen för regeringens förslag: Genom riksdagsbeslutet inför innevarande tillståndsperiod fastställdes villkoren för programföretagens kärnverksamhet, kompletterande verksamhet respektive sidoverksamhet. En grundprincip skall vara att all verksamhet inom SR, SVT och UR skall ha anknytning till företagets kärnverksamhet, dvs. att producera och sända radio och TV i allmänhetens tjänst. Programföretagen bör inte bedriva någon verksamhet som kan skada kärnverksamheten eller som kan uppfattas strida mot de grundläggande principer som gäller för programverksamheten. Företagens tilldelning av TV-avgiftsmedel från rundradiokontot skall i första hand finansiera kärnverksamheten i företaget, men kan också användas för kompletterande verksamhet.

Den hårdnande konkurrensen inom medieområdet och den tekniska utvecklingen leder till att företagets verksamhet utvecklas. Kärnverksamheten kan utvecklas bl.a. genom nya distributionssätt och nya programkanaler. Vid sidan av kärnverksamheten kan programföretagen för att utveckla kärnverksamheten och för att förbättra möjligheterna för allmänheten att tillgodogöra sig denna också bedriva kompletterande verksamhet. Företagen bör även under den kommande tillståndsperioden ges goda möjligheter att stärka kärnverksamheten genom verksamhet som direkt kompletterar denna. Till kompletterande verksamhet bör företagets fördjupande verksamhet i andra medier än radio- och TV-sändningar räknas, t.ex. webbtjänster på Internet. Den tekniska utvecklingen medför att det blir svårare att dra en tydlig gräns mellan kärnverksamhet och kompletterande verksamhet. Det är därför av avgörande betydelse att de principer i form av opartiskhet, saklighet, omsorg om demokratiska värden, förbud mot reklam m.m. som gäller för företagets kärnverksamhet också tillämpas på den kompletterande verksamheten. Det är också viktigt att företagen själva särskiljer vad som är att betrakta som kärnverksamhet och kompletterande verksamhet och upprätthåller en god balans i omfattningen mellan dessa. Detta är särskilt viktigt eftersom den kompletterande verksamheten inte alltid kan utnyttjas av alla som betalar TV-avgiften.

Utöver kärnverksamheten och den kompletterande verksamheten kan företagen också i begränsad omfattning bedriva sidoverksamhet. Den kan t.ex. avse försäljning av program, programidéer och rättigheter, uthyrning av lokaler och teknisk utrustning samt programverksamhet utanför landets gränser. Företagen bör inte bedriva någon sidoverksamhet som riskerar att skada kärnverksamheten eller som kan uppfattas strida mot de grundläggande principer som gäller för denna. Sidoverksamheten skall bära sina egna kostnader och särredovisas som ett eget resultatområde. I likhet med de villkor som gäller under nuvarande tillståndsperiod skall företagets sidoverksamheter inte ges en sådan omfattning eller vara av sådan karaktär att den kan riskera att inkräkta på kärnverksamheten. Det är samtidigt viktigt att sidoverksamheten bedrivs på ett konkurrensneutralt och ekonomiskt effektivt sätt. Om sidoverksamheten bedrivs på

7.2.1 Programföretagens arkiv

Regeringens bedömning: Bevarande och tillgängliggörande av programföretagens programarkiv bör betraktas som en del av företagens uppdrag och bör därför i första hand bekostas med TV-avgiftsmedel. I samband med att sådant upphovsrättsskyddat material görs tillgängligt uppkommer dock särskilda kostnader för programföretagen. Det är rimligt att programföretagen kan finansiera detta genom att användaren betalar en avgift.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Sveriges Television* anser att utbudet så långt det är möjligt skall göras tillgängligt utan extra kostnader för användarna utöver TV-avgiften. I särskilda fall där det inte är rimligt att *Sveriges Television* finansierar tjänsten med intäkterna från TV-avgiften bör dock undantag kunna göras.

Sveriges Radio menar att det bör vara möjligt för programföretagen att elektroniskt tillhandahålla program från arkivet på samma sätt som de i dag tar betalt för programkopior på kassett eller CD under förutsättning att avgiften står i proportion till kostnaderna.

Statens ljud- och bildarkiv, KLYS, Svenska Filminstitutet och *LO* tycker att det är viktigt att programföretagens arkiv görs tillgängliga för allmänheten. *Oberoende Filmares Förbund* anser att det är viktigt att filmare i samarbete med programföretagen kan återutnyttja det kulturarv som finns i arkiven.

Statens ljud- och bildarkiv, Svenska Filminstitutet och *Oberoende Filmares Förbund* betonar vikten av att bevara äldre filmmaterial och vill värna programföretagens arkivfunktioner.

Bakgrund: SVT har i en skrivelse riktad till Kommittén om radio och TV i allmänhetens tjänst föreslagit att företaget skall ges rätt att ta ut avgifter för vissa elektroniska tjänster, t.ex. i samband med att SVT:s programtjänst digitaliseras. Ambitionen är att starta en särskild tjänst som skall vara möjlig för publiken att ta del av på begäran. SVT menar att sådana tjänster som enskilda användare vill ha på begäran inte bör finansieras med TV-avgiftsmedel utan med avgifter från dem som vill ha tjänsten.

I dag har SVT via avtal rätt att kort tid efter ordinarie TV-sändning göra program tillgängliga på Internet. Enligt SVT är detta en viktig och efterfrågad service som är möjlig att finansiera med TV-avgiftsmedel. SVT anser inte att det i dagsläget finns behov av att avgiftsbelägga egna nyhetsinslag och andra program som inte medför ytterligare rättighetskostnader. Att tillgängliggöra stora delar av programarkiven är dock enligt SVT förenat med stora kostnader. En stor del av programmen i arkivet kräver betalning av ytterligare rättighetsersättningar om de skall tillgängliggöras för privat bruk under en längre tid. SVT anser att dessa kostnader borde täckas genom en betaltjänst. Denna avgränsade arkiv-

tjänst skulle då bedrivas som en sidoverksamhet i likhet med den nuvarande försäljningen av VHS och DVD.

Den distribution av programmaterial på begäran över Internet, som det här skulle vara frågan om, är en typ av ”en-till-en-tjänst”, till skillnad från en sedvanlig TV-utsändning, som är en ”en-till-alla-tjänst”. I det senare fallet är kostnaden per utsändning oberoende av antalet tittare, medan kostnaden i det första fallet ökar med antalet användare. I kostnaderna ingår t.ex. rättigheter, administration och investeringar i dator- och serverkapacitet. SVT erbjuder sedan i mars 2005 en begränsad, avgiftsfri, arkivtjänst på Internet, där det är möjligt att se äldre program och redaktionellt sammanställda paket samt journalfilmer från SF. Upphovsrättsliga hinder gör dock att det inte går att lägga ut t.ex. musikinslag – med undantag för SF:s journalfilmer – eller program där skådespelare eller andra artister medverkar. Materialet ligger som s.k. streamat videoformat och är därmed för närvarande inte möjligt att ladda ned och spara. Det samma gäller för de inslag som finns utlagda under respektive programs avdelning på SVT:s webbplats. Enligt avtal med upphovsrättshavarna får SVT inte lägga ut programinslag med musik längre än 30 dagar efter det att det sänts för första gången.

SR har i en skrivelse till Utbildnings- och kulturdepartementet i februari 2006 uttryckt önskemål om att företaget skall ges samma villkor för försäljning av programkopior via Internet som de som i dag gäller för försäljning av programkopior i t.ex. CD-format. Om SR får till stånd rimliga uppgörelser om upphovsrätt och distribution är dock företagets huvudinriktning att kunna erbjuda arkivinhållet för lyssning och flyttning till en bärbar spelare ett visst antal dagar utan extra kostnad för publiken.

Programföretagen erbjuder program till försäljning på CD respektive VHS och DVD. Båda företagen har egna butiker på nätet kopplade till sina webbplatser. I SVT:s nätbutik går det att beställa program som företaget har hemvideorättigheter till, t.ex. DVD-boxar med populära programserier, enskilda dokumentärer på VHS eller DVD och samlingsvolymerna med SF:s journalfilmer från en viss tidsperiod.

Skälen för regeringens bedömning: SVT:s, SR:s och UR:s rika programarkiv är en värdefull del av vårt moderna kulturarv och en betydande källa för kunskap och upplevelser. Det är viktigt att detta arkivmaterial bevaras på ett långsiktigt hållbart sätt och görs tillgängligt för dagens publik och för kommande generationer. Som ett komplement till repriseringar i företagets huvudkanaler kan arkivtjänster som sker på enskild begäran på Internet vara ett sätt att ge allmänheten tillgång till materialet.

Programarkiven har till stor del byggts upp under en tid då radio och TV i allmänhetens tjänst verkade i en monopolsituation inom sina områden, vilket gör materialet till en i många avseenden unik dokumentation av utvecklingen inom svensk kultur och svenskt samhällsliv. Tillkomsten av det programmaterial som finns i arkiven har möjliggjorts tack vare ett inflöde av TV-avgiftsmedel från allmänheten. Bevarandet och tillgängliggörande av programföretagens programarkiv är att betrakta som en del av public service-uppdraget och bör därför i första hand bekostas med TV-avgiftsmedel. Regeringen anser också att arkivmaterial i så stor utsträckning som möjligt bör erbjudas avgiftsfritt.

I samband med att upphovsrättsskyddat material görs tillgängligt uppkommer dock särskilda kostnader för programföretagen. Det är rimligt att programföretagen kan finansiera detta genom att användaren betalar en avgift.

7.3 Sponsring

Regeringens förslag: Huvudregeln skall fortsatt vara ett förbud mot sponsring. Riktlinjerna avseende direkt sponsring skall fortsätta att gälla. Programföretagen får inte sända direkt sponsrade program som huvudsakligen vänder sig till barn under tolv år.

Programföretagen får sända sådana indirekt sponsrade program

- som framställs eller har framställts i samarbete med någon annan som fått bidrag från utomstående för sin andel av produktionen, om programföretagens insatser minst motsvarar värdet av erhållna rättigheter,

- där programföretagen köpt en visningsrätt till ett färdigproducerat eller icke färdigproducerat program som fått bidrag, eller som senare får bidrag från utomstående, om programföretagen betalat ett marknadsmässigt pris för rättigheterna, och

- som framställs eller har framställts av programföretag i ett annat land inom ramen för ett åtagande gentemot Europeiska Radiounionen där bidrag till produktionen lämnats från utomstående.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Kommittén menar att dagens riktlinjer för den direkta sponsringen skall fortsätta att gälla. Kommittén understryker vikten av en viss restriktivitet när det gäller omfattningen. Beträffande den indirekta sponsringen skall innebörden i skrivningarna i kulturutskottets betänkande från 1996 (bet. 1995/96:KrU12) skrivas in i sändningstillstånden.

Programföretagen bör i avtal klarlägga möjligheterna för företagen att få insyn i programproduktionen och förvissa sig om att innehållet inte strider mot uppdraget.

Det bör förtydligas i sändningstillstånden att programföretagen skall vara skyldiga att redovisa innehållet i de avtal som används i samband med samarbetsprojekt och köp av visningsrätter för Granskningsnämnden för radio och TV.

Remissinstanserna: *Granskningsnämnden*, *Konsumentverket* och *Sveriges Television* delar i huvudsak kommitténs slutsatser när det gäller den direkta sponsringen. *Konkurrensverket*, *TCO*, *TV4* och *Modern Times Group* är kritiska mot att direkt sponsring får förekomma. *Tidningsutgivarna*, *Göteborgs universitet* och *Sveriges Författarförbund* anser att programföretagen bör vara mer restriktiva än i dag när det gäller direkt sponsring.

Granskningsnämnden och *Sveriges Television* tillstyrker förslaget att sändningstillstånden preciseras i fråga om indirekt sponsring. *Journalistförbundet* förespråkar skärpta regler för indirekt sponsring. *Sveriges Radio* ser ingen anledning att ändra dagens regler.

Granskningsnämnden, TV4, Sveriges Författarförbund och Journalistförbundet tillstyrker kommitténs förslag när det gäller programföretagens redovisning av innehåll i avtal och kontrakt till Granskningsnämnden. *Sveriges Radio, Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio* avstyrker förslaget gällande programföretagens skyldigheter att överlämna material till Granskningsnämnden.

Konsumentverket, Tidningsutgivarna och Modern Times Group instämmer i kommitténs bedömning att det bör gälla tydliga krav på insyn i programproduktionen och tydlig information till publiken. *Sveriges Television* menar att formella krav om insyn skulle försvåra produktioner och att mycket av det som kommittén påpekar redan görs i dag.

Bakgrund: Verksamheten inom radio och TV i allmänhetens tjänst finansieras med TV-avgiftsmedel. Detta är en grundförutsättning för att garantera programföretagens oberoende. Dagens situation när det gäller programproduktion innebär dock att ett visst mått av extern finansiering ibland är en förutsättning för att vissa produktioner utifrån ett ekonomiskt perspektiv skall vara möjliga att genomföra.

Huvudregeln för radio- och TV-företagen i allmänhetens tjänst är ett förbud mot sponsring. Programföretagen SR, SVT och UR får enligt nuvarande sändningstillstånd inte sända sådana sponsrade program där sponsorbidraget har tillfallit företagen direkt eller medfört att företagens kostnader för programmet påtagligt har minskat.

Det finns dock undantag från denna regel i sändningstillstånden. Direkt sponsring får förekomma dels i SVT:s sändningar i samband med sportevenemang, dels i samband med program i SR och SVT som innebär utsändning av en allmän sammankomst eller offentlig tillställning där programföretaget är arrangör. Förutsättningen i det senare fallet är att det är ett evenemang inom ramen för ett åtagande gentemot Europeiska Radiounionen (EBU) eller ett arrangemang av liknande betydelse samt att programmet direktsänds till flera länder. Vid direkt sponsring ger en sponsor ersättning direkt till programföretaget mot att ett sponsringsmeddelande sänds i samband med den sponsrade sändningen. Att programföretagen har en skyldighet att sända sponsringsmeddelande framgår av 7 kap. 8 § radio- och TV-lagen (1996:844, RTVL).

Även indirekt sponsring är tillåten i vissa fall. Programföretagen får under vissa förutsättningar sända program där man har medverkat i ett samarbetsprojekt eller köpt en visningsrätt till program som fått bidrag från utomstående i ett tidigare led. Den indirekta sponsring som lämnats i ett tidigare skede får dock inte medföra att företagets kostnader för programmet påtagligt har minskat. För visningsrätter skall programföretagen betala marknadsmässigt pris.

I dag förekommer sponsring i varierad omfattning i de tre programföretagen. Den direkta sponsringen förekommer enbart i SVT:s sändningar. SVT:s intäkter från direkt sponsring uppgår till ca en procent av omsättningen. Hur stora sponsringsintäkterna blir beror på hur många stora sportevenemang som sänds under ett visst år. De år få evenemang sänds uppgår intäkterna till mindre än en procent av omsättningen. Den s.k. indirekta sponsringen förekommer i samtliga företag. Programföretagen får inte sända sponsrade program som huvudsakligen vänder sig till barn under tolv år.

I betänkandet 1995/96:KrU12 har kulturutskottet uttalat att det bör vara möjligt för SVT, SR och UR att sända samproduktioner som framställts i samarbete med t.ex. programföretag i andra länder, fristående produktionsbolag och fria filmare, där medproducenten fått bidrag från utomstående för sin andel av produktionen. Det bör också enligt utskottet vara möjligt för SVT, SR och UR att till marknadsmässigt pris köpa visningsrätt till program som fått bidrag från utomstående i ett tidigare led, t.ex. svensk eller utländsk långfilm. Likaledes, menar utskottet, bör program som framställs av ett programföretag inom ramen för ett samarbete inom EBU kunna få återutsändas av SVT och SR, trots att bidrag kan ha lämnats från utomstående.

Granskningsnämnden prövar om sponsringen skett i enlighet med gällande regelverk. Nämnden kan ansöka hos länsrätten i Stockholms län om påförande av särskild avgift enligt bestämmelserna i 10 kap. 5 § och 12 kap. 4 § RTVL.

Skälen för regeringens förslag

Huvudregel om förbud mot sponsring

Frågan om sponsring är problematisk. Sponsringen utgör ett undantag från den i övrigt ickekommersiella verksamheten som skall präglas av självständighet och integritet. Det grundläggande syftet bakom förbudet mot sponsring är att radio och TV i allmänhetens tjänst inte skall finansieras kommersiellt och att utomstående inte skall kunna påverka innehållet i sändningarna. Möjligheten att sända sponsrade program innebär dock att programföretagen kan förvärva attraktiva sändningsrätter.

Eftersom rätten att sända sponsrade program innebär ett tydligt avsteg från den i övrigt ickekommersiella radion och televisionen är det viktigt att betona att möjligheten till sponsring avviker från en av de grundläggande principerna för public service-verksamheten. Regeringen anser därför att huvudregeln om ett förbud mot sponsring bör fortsätta att gälla samt att programföretagen inte skall få sända direkt sponsrade program som huvudsakligen vänder sig till barn under tolv år.

Direkt sponsring

När det gäller den direkta sponsringen föreslår regeringen att dagens riktlinjer skall fortsätta att gälla. Regeringen vill dock, i likhet med kommittén, understryka vikten av restriktivitet när det gäller omfattningen av den direkta sponsringen. Programföretagen bör beakta att även få och korta meddelanden med ett kommersiellt budskap ger intrycket av en kommersiell verksamhet. Detta bör vägas mot nyttan av det begränsade ekonomiska bidrag som sponsringen ger. Därför bör ställningstaganden om antalet sponsringsmeddelanden samt placeringen och utformningen av dessa göras med restriktivitet och övervägas noga.

Regeringen kan konstatera att kulturutskottets uttalande om indirekt sponsring har fungerat som vägledning men att det har tolkats på olika sätt av inblandade parter. Därför behövs ett klargörande av vilka regler som skall gälla för indirekt sponsring och dessa bör regleras i företagens sändningstillstånd. Regeringen anser att reglerna gällande indirekt sponsring, för att vara så heltäckande som möjligt, bör omfatta följande situationer.

– *Samproduktioner där medproducenten fått bidrag från utomstående för sin andel av produktionen.* I dag gäller att ett programföretag inte får sända sådana program där sponsorbidraget medfört att programföretagets kostnader för programmet påtagligt har minskat. Innebörden av detta är inte tillräckligt tydlig. Regeringen föreslår därför att programföretagen får sända sådana sponsrade program som framställs eller har framställts i samarbete med annan som fått bidrag från utomstående för sin andel av produktionen om programföretagens insatser minst motsvarar värdet av erhållna rättigheter. Detta blir något tydligare än vad som nu gäller eftersom programföretagets insatser skall jämföras med värdet av erhållna rättigheter vid bedömningen av om den indirekta sponsringen är tillåten eller inte. Vid denna typ av produktioner väntas företagen förutom att få visningsrätt till programmet även få intäkter från en eventuell försäljning av rättigheterna. Företagens insatser skall därför inte jämföras med marknadsmässigt pris.

– *Köp av visningsrätter till färdigproducerade program som fått bidrag från utomstående.* Kulturutskottet har uttalat att köp av visningsrätter till färdigproducerade program som fått bidrag från utomstående skall utgöra tillåten indirekt sponsring. För sådana indirekt sponsrade program föreslår regeringen att dessa skall få sändas under förutsättning att företaget betalat ett marknadsmässigt pris för rättigheterna. Regeln om ett marknadsmässigt pris säkerställer att programföretagen betalar samma belopp som andra aktörer på marknaden. Detta torde säkerställa företagets integritet i förhållande till olika intressen.

– *Förköp dvs. köp av visningsrätt till program som inte är färdigproducerade vid köpet och där sponsorn lämnar sitt bidrag före eller efter köpet.* I dag är denna typ av sponsring oreglerad. Det är vanligt att SVT i förväg köper visningsrätter till icke färdigproducerade program. Produktionsbolag och dokumentärfilmare får till stånd finansiering av produktionen genom att bl.a. sälja visningsrätten innan det faktiska produktionsarbetet startar. En sådan försäljning är ofta ett villkor för att få produktionsstöd från utomstående. Möjligheten för SVT att göra s.k. förköp är således mycket viktig för små produktionsbolag och fria filmare. Många av de produktioner som i dag görs av fria filmare skulle inte kunna komma till stånd om inte SVT förköpte produktioner. Att det i dag saknas tydliga regler för förköp av visningsrätter är inte tillfredsställande. Regeringen föreslår att programföretagen skall få sända program där de köpt en visningsrätt till ett icke färdigproducerat program som redan fått bidrag från utomstående eller som senare får bidrag från utomstående, om programföretagen betalat ett marknadsmässigt pris för rättigheterna. Den föreslagna regleringen innebär tydligare förutsätt-

ningar inte bara för radio- och TV-företagen i allmänhetens tjänst utan också för övriga företag på marknaden.

– *Sändning av program som framställs eller har framställts av programföretag i ett annat land inom ramen för ett åtagande gentemot EBU där bidrag till produktionen lämnats från utomstående.* Kulturskottet har uttalat att program som framställs av ett programföretag inom ramen för ett samarbete inom EBU bör kunna få återutsändas av SVT och SR, trots att bidrag kan ha lämnats från utomstående. Som medlemmar i EBU har programföretagen tillgång till utsändningar av program som framställts av ett programföretag i ett annat land och som fått bidrag från utomstående. Exempel på ett sådant program är Eurovisionsschlagerfestivalen där ett annat land än Sverige är arrangör.

Vissa villkor vid indirekt sponsring

Möjligheten till indirekt sponsring är ett avsteg från grundprincipen om förbud mot sponsring. Den är därför förenad med krav på ett långtgående ansvarstagande från programföretagens sida. De bidrag som lämnas får inte innebära att programföretagens integritet sätts i fråga. De får heller inte på annat sätt leda till misstanke om att programföretagens programval påverkats på ett sätt som står i strid med kravet på opartiskhet och saklighet samt de krav som är förenade med företagets uppdrag som radio och TV i allmänhetens tjänst. Bidrag som lämnas kan således strida mot ovan nämnda principer och medföra att ett sådant sponsrat program inte får sändas även om de formella sponsringsvillkoren är uppfyllda.

Marknadsmässigt pris skall fastställas genom en objektiv bedömning baserad på exempelvis en jämförelse mellan priser för liknande produktioner i andra länder och för den aktuella produktionen jämförbart språkområde.

Övrigt

Enligt dagens regler får SVT inte sända sponsrade program som huvudsakligen vänder sig till barn under tolv år. Om detta villkor inte ändras skulle regeringens förslag till reglering av den indirekta sponsringen t.ex. innebära att vissa kategorier av barnprogram, såsom vissa barnfilmer eller barnprogram producerade i andra länder, inte längre skulle få sändas då de sponsrats i ett tidigare led. Detta är en icke önskvärd effekt. Därför föreslås att förbudet mot att sända sponsrade program som huvudsakligen vänder sig till barn under tolv år skall gälla beträffande den direkta sponsringen. I övriga fall skall sträng restriktivitet råda när det gäller indirekt sponsrade program som vänder sig till barn under tolv år.

I likhet med kommittén anser regeringen att det är viktigt att programföretagen ställer tydliga krav när man förvärvar produktioner där medproducenter fått bidrag av någon utomstående. Programföretagen bör säkerställa sin möjlighet till insyn i programproduktionen för att förvissa sig om att innehållet inte strider mot uppdraget eller varit föremål för otillbörligt inflytande. Företagen skall informera publiken om den sponsring som förekommit. Enligt 7 kap. 8 § RTVL gäller att om ett program

är sponsrat skall på lämpligt sätt i början och slutet av programmet eller vid ettdera tillfället anges vem eller vilka bidragsgivarna är.

De föreslagna förändringarna av reglerna när det gäller indirekt sponsring innebär i huvudsak ett förtydligande av vad som redan gäller i dag. Syftet med sponsring är att ge programföretagen möjlighet att göra dyrbara produktioner samtidigt som utgångspunkten för all produktion skall vara företagens uppdrag i allmänhetens tjänst. Regeringen avser dock att noga följa effekterna av de nya villkoren och återkomma till frågan om det finns skäl för det. Regeringen avser även att följa utvecklingen av omfattningen av den direkta sponsringen och även på denna punkt återkomma om det finns anledning till detta. Vid det s.k. uppföljningstillfället kan en första utvärdering av reglerna göras.

I avsnitt 13.2 föreslår regeringen en ändring i RTVL som innebär att bl.a. Granskningsnämnden kan förelägga en tillståndshavare att lämna de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Föreläggandet får förenas med vite. Ändringen innebär att Granskningsnämnden får ett påtryckningsmedel mot programföretagen för att få de uppgifter och handlingar som den behöver för sin prövning.

8 Public service-uppdraget – ansvar och uppföljning

8.1 Programföretagens ansvar och redovisning samt tillståndstidsperiodens längd

Regeringens förslag: Sändningstillstånden för programföretagen skall gälla för perioden 1 januari 2007 till och med 31 december 2012.

Programföretagen skall i början av tillståndstidsperioden redovisa hur man planerar att bedriva verksamheten för att fullgöra sitt uppdrag i allmänhetens tjänst. Programföretagen skall följa upp och redovisa hur arbetet mot målen bedrivs.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Flertalet remissinstanser* är positiva till förslaget om tillståndstidsperiodens längd. *LO* anser dock att tillståndstidsperioden bör vara tio år mot bakgrund av den föreslagna kontrollstationen efter halva tillståndstidsperioden. *Sverigefinska Riksförbundet* delar i princip kommitténs förslag men anser att det blir svårare att kunna påverka uppdraget om eventuella förändringar av programverksamheten berör de nationella minoriteterna på ett negativt sätt. Därför ställer man sig positiv till den av kommittén föreslagna kontrollstationen.

Sveriges Radio, Sveriges Television, Sveriges Utbildningsradio och Förvaltningsstiftelsen tillstyrker förslagen.

Ekonomistyrningsverket anser att det är viktigt med förutsättningar för långsiktig planering.

Göteborgs universitet menar att det är nödvändigt att programföretagen ges en större frihet att långsiktigt planera sin verksamhet och kortsiktigt agera på mediemarknaden. Det finns dock en risk för att programföretagens egna långsiktiga planer används som måttstock för att avgöra huruvida public service-uppdraget uppfyllts i stället för riktlinjerna i sändningstillståndet.

Sveriges Författarförbund anser att tydlighet och öppenhet i redovisningen och granskningen kanske är det viktigaste bidraget till ett långsiktigt förtroende för public service-verksamheten.

Högskolan i Kalmar anser inte att långsiktiga planer och mätbara mål lämpar sig för ett modernt kunskapsföretag.

Granskningsnämnden efterfrågar vissa preciseringar och klargöranden avseende förslaget om långsiktig planering.

Skälen för regeringens förslag: I ett historiskt perspektiv har tillståndsperioderna för programföretagen varierat kraftigt i längd. De fyra senaste tillståndsperioderna har varit mellan fyra och sex år. Tidigare perioder har sträckt sig över en längre tid.

Det finns flera aspekter att ta hänsyn till vid en bedömning av hur lång tillståndsperioden bör vara. Programföretagen verkar på en marknad i ständig förändring vilket gör det nödvändigt att riksdag och regering vid vissa tillfällen kan ta ställning till eventuella behov av förändringar i förutsättningarna för verksamheten. Samtidigt är programföretagen stora och komplexa organisationer som är i behov av långsiktiga planeringsförutsättningar. I andra länder med radio och TV i allmänhetens tjänst liknande den i Sverige är vanligtvis grundförutsättningarna för verksamheten givna för en längre tidsperiod, men med möjlighet för statsmakterna att göra omprövningar genom särskilda beslut. Programföretagens oberoende ställning gentemot politiska och ekonomiska intressen understryks genom en längre tillståndsperiod.

Anledningen till att innevarande tillståndsperiod ursprungligen bestämdes till fyra år var bl.a. behovet av att kunna göra förändringar i uppdraget med anledning av den förestående övergången från analoga till digitala TV-sändningar i marknätet. Övergången är nu inledd och förutsättningarna för de kommande åren är i detta avseende klara för programföretagen. Regeringen anser därför att det kan vara motiverat med en längre tillståndsperiod under de följande åren. Mot bakgrund av detta föreslås att kommande sändningstillstånd skall gälla för en period av sex år, från 2007 t.o.m. 2012.

I likhet med kommittén anser regeringen att en uppföljning bör ske under tillståndsperioden. Det är lämpligt att tidpunkten för en sådan sammanfaller med att förberedelser inför nästkommande tillståndsperiod startar. Uppföljningen bör göras med utgångspunkt i omvärldsförändringar eller andra förändrade förutsättningar som bedöms påverka programföretagen. Granskningsnämndens utlåtanden med anledning av public service-redovisningarna (se avsnitt 8.3) bör utgöra en grund för uppföljningsarbetet. Ett viktigt syfte med en uppföljning under tillståndsperioden är att regering och riksdag uppmärksammas på frågor som har med tillståndens utformning att göra. Vidare kan resultatet från en sådan uppföljning utgöra underlag inför arbetet med de beredningsunderlag som tas fram inför varje ny tillståndsperiod.

Regeringen har i dialog med styrelsen för Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB inhämtat att stiftelsen är villig att ta initiativ till en sådan uppföljning så att resultatet av den kan föreligga före utgången av oktober 2009. Resultatet av uppföljningen förutsätts lämnas till regeringen, riksdagen och Granskningsnämnden för radio och TV.

Riksdag och regering har ett ansvar för att ange vissa grundläggande riktlinjer för programverksamheten i fråga om mångsidighet och balans, hög kvalitet, tillgänglighet och hänsyn till minoritetsintressen m.m. I detta ansvar ligger också att säkerställa att programföretagen har en effektiv och ändamålsenlig organisation för att utföra public service-uppdraget och att det sker med en god och effektiv hushållning med de medel som TV-avgiftsbetalarna via riksdagens beslut ställer till programföretagens förfogande.

Regeringens och riksdagens styrning av radio och TV i allmänhetens tjänst bygger på en balans mellan å ena sidan programföretagens integritet och redaktionella oberoende och å andra sidan statsmakternas uppgift att som allmänhetens företrädare formulera övergripande riktlinjer för verksamheten. Det skall också finnas möjlighet att på ett enkelt sätt följa upp och utkräva ansvar av dem som är satta att sköta verksamheten.

Riksdagens och regeringens riktlinjer, som kommer till uttryck i lag, sändningstillstånd och anslagsvillkor, bör ge programföretagen utrymme att anpassa sig till förändringar i omvärlden. Villkoren skall främst inriktas på vad som skall åstadkommas och inte på hur det skall göras. Regeringen föreslår att respektive företag inför tillståndsperioden skall formulera konkreta och mätbara mål för verksamheten. Vidare skall företagen redovisa hur de långsiktigt avser att fullgöra sitt uppdrag i allmänhetens tjänst. Sådana planer och redovisningar skall lämnas till regeringen och Granskningsnämnden för radio och TV för kännedom.

De mål som programföretagen fastställer skall vara mätbara antingen i kvantitativt eller kvalitativt hänseende. Det skall vara möjligt att göra jämförelser över en längre tidsperiod. Programföretagen skall följa upp och i public service-redovisningarna redovisa hur arbetet mot målen bedrivs samt hur de uppfylls.

8.2 Redovisning av public service-uppdraget

Regeringens förslag: Vart och ett av programföretagen skall årligen senast den 1 mars redovisa hur uppdraget uppfyllts i den s.k. public service-redovisningen. Redovisningen skall lämnas till regeringen och till Granskningsnämnden för radio och TV.

Samtliga verksamhets- och programområden skall redovisas tydligt i public service-redovisningen.

Regeringens bedömning: Programföretagen bör redovisa vissa aspekter av programverksamheten i förenklade och mer sammanfattande dokument.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Kommittén föreslår att programföretagen får i uppdrag att ta fram ett mer översiktligt dokument som belyser väsentliga aspekter

på programverksamheten. Dokumenten bör vara utformade så att såväl branschen som en oinvidg allmänhet kan ha behållning av innehållet. De skall ges en stor spridning för att bidra till att skapa debatt. Grundmaterialet för en sådan redovisning bör finnas fritt tillgängligt för dem som önskar det.

Remissinstanserna: *Sveriges Radio*, *Sveriges Television* och *Sveriges Utbildningsradio* delar kommitténs bedömning. *Sveriges Radio* anser att redovisningen borde ingå i företagets årsredovisningar och inte vara ett separat dokument.

Granskningsnämnden tillstyrker förslaget om förenklade public service-redovisningar men framhåller samtidigt att redovisningarna måste kunna hänföras till ett visst år. Nämnden önskar också ett klargörande i frågan om dessa redovisningar skall underställas någons bedömning och av vem den i så fall skall göras.

Göteborgs universitet anser att förslaget om förenklade redovisningar i stort sett är bra även om nuvarande redovisningar inte är för omfattande utan snarare bristfälliga i ett pedagogiskt perspektiv.

Sveriges Författarförbund anser att det är en positiv utmaning för företagen att göra tydligare, öppnare och efterföljande årliga redovisningar av verksamheten.

Skälen för regeringens förslag: *Sveriges Radio AB (SR)*, *Sveriges Television AB (SVT)* och *Sveriges Utbildningsradio AB (UR)* har sedan 1997 haft i uppgift att inkomma med årliga uppföljningsrapporter, s.k. public service-redovisningar. I dessa skall programföretagen redogöra för hur de uppfyllt det uppdrag som getts i sändningstillstånd och anslagsvillkor. Redovisningarna är tänkta att främst tjäna två syften. Det ena är att utgöra en grund för allmän debatt om radio och TV i allmänhetens tjänst och det andra är att fungera som ett underlag för statsmakternas beslut om framtida riktlinjer för programföretagen. Inför innevarande tillståndperiod beslutades att de revisorer som regeringen utser för programföretagen även skulle granska public service-redovisningarna.

Public service-redovisningarna innehåller detaljerade upplysningar om verksamheten och innefattar bl.a. ett omfattande statistiskt material. Som källa för information om programföretagens verksamhet och jämförande studier fungerar redovisningarna väl. Granskningsnämnden har bedömt att redovisningarna i allt väsentligt är lämpligt utformade för att bedöma hur företagen uppfyller sitt uppdrag. Redovisningarna utgör en viktig grund för arbetet inför nya tillståndsprioriter. De utgör också ett underlag för regeringens redovisning av public service-verksamheten i budgetpropositionen. Därmed fyller de sin funktion som ett underlag för statsmakternas beslut om riktlinjer för programföretagen.

Kommittén har föreslagit att de nuvarande public service-redovisningarna förenklas och därigenom ges större spridning och kan utgöra underlag för debatt. Regeringen anser dock att public service-redovisningarna som de ser ut i dag fyller en viktig funktion och därför bör finnas kvar. Public service-redovisningarna bör vara separata publikationer och inte ingå som en del i företagets årsredovisningar. De sistnämnda är i första hand riktade till bolagens ägare och innehåller upplysningar som krävs enligt årsredovisningslagen. Årsredovisningen är alltså formellt inte en del av den återslagning som företagen lämnar till regering och riksdag. Således föreslår regeringen att programföretagen

även fortsättningsvis senast den 1 mars varje år, skall lämna public service-redovisningar till regeringen och till Granskningsnämnden för radio och TV.

Det är dock angeläget att det finns en levande debatt om radio och TV i allmänhetens tjänst. Programföretagen bör därför, utöver sina public service-redovisningar, redovisa vissa särskilt intressanta aspekter av programverksamheten i förenklade och mera sammanfattande dokument. Dessa dokument bör ges en bred spridning i syfte att stimulera allmän debatt.

I föreliggande proposition föreslås endast i ett fåtal fall kvantitativa, mätbara krav på programföretagens verksamhet. Uppdraget under den nuvarande tillståndspanoroden innehåller fler sådana krav. Den föreslagna förändringen innebär att programföretagen i ökad grad själva skall formulera mål för verksamhetens olika delar. Programföretagen skall också utveckla och förtydliga redovisningen. Detta gäller särskilt de olika verksamhets- och programområden som anges i avsnitt 9. Samtliga verksamhets- och programområden skall redovisas tydligt i de s.k. public service-redovisningarna.

8.3 Granskning av hur uppdraget har uppfyllts

Regeringens förslag: Granskningsnämnden för radio och TV skall få i uppdrag att årligen granska public service-redovisningarna från programföretagen för att göra en bedömning av hur programföretagen uppfyllt sitt public service-uppdrag.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Kommittén anser därutöver att man bör överväga att införa en skyldighet för programföretagen att publicera Granskningsnämndens beslut om public service-redovisningarna i radio- och TV-sändningarna. Vidare föreslår kommittén att Granskningsnämnden bör tillföras ökade resurser för att täcka de behov som uppkommer i samband med det utvidgade uppdraget. Kommitténs förslag är att anslagsökningen skall finansieras med TV-avgiftsmedel.

Remissinstanserna: *Göteborgs universitet, Sverigefinska Riksförbundet och Hörselskadades riksförbund* tillstyrker i huvudsak kommitténs förslag.

Sveriges Radio, Sveriges Television, Sveriges Utbildningsradio, Förvaltningsstiftelsen, TV4, TCO och Journalistförbundet avstyrker kommitténs förslag bl.a. med hänvisning till att uppdraget inte är förenligt med Granskningsnämnden för radio och TV:s nuvarande roll.

Sveriges Radio, Sveriges Television, Sveriges Utbildningsradio och Högskolan i Kalmar förespråkar en modell där forskare får i uppdrag att utvärdera företagens uppfyllelse av public service-uppdraget.

Granskningsnämnden uppger att det inom nämnden uppkommit viss tvekan om nämndens oberoende kan bevaras när det också ingår i uppgifterna att bedöma uppfyllandet av programföretagens helhetsuppdrag. Övervägande skäl talar dock för att de båda uppgifterna går att förena. Nämnden avstyrker förslaget om s.k. pliktsändningar.

Oberoende filmares förbund anser att Granskningsnämnden behöver en bred journalistisk, konstnärlig och mediemässig kompetens hos granskarna.

KLYS m.fl. är tveksamma till ett utvidgat mandat för Granskningsnämnden. Det utvidgade uppdraget får inte innebära att nämnden ges en styrande roll med befogenhet att föreslå åtgärder.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av avsnitt 8.2 lämnar SR, SVT och UR årligen till regeringen och Granskningsnämnden särskilda redovisningar där företagen beskriver hur public service-uppdraget uppfyllts under det gångna året. Innehållet i dessa redovisningar skall vara granskat av företagens respektive revisorer innan de lämnas. Granskningsnämnden gör dessutom en bedömning av om innehållet i redovisningarna är ett tillräckligt underlag för att avgöra om uppdraget fullföljts. Granskningsnämndens beslut tillställs programföretaget och regeringen.

En nackdel med det nuvarande systemet är att redovisningarna saknar en tydlig mottagare som kan uttala sig om i vilken mån programföretagen uppfyllt sitt uppdrag. En sådan bedömning bör göras av en instans som är fristående från programföretagen, deras ägare och från riksdag och regering som formulerat uppdraget.

Granskningsnämnden har, som tidigare nämnts, redan ett uppdrag att granska om innehållet i redovisningarna ger ett tillräckligt underlag för en bedömning av företagens verksamhet. Mot denna bakgrund ter det sig lämpligt att nämnden också får uppdraget att granska helheten. Det innebär att nämnden skall uttala sig om programföretagen fullföljt sina uppdrag, om de levt upp till de krav som ställts och om det finns skäl att påtala behov av förändringar eller förbättringar i verksamheten. Detta bör ske med utgångspunkt i de villkor som anges i radio- och TV-lagen, sändningstillstånd och anslagsvillkor. Regeringen bedömer att de utökade uppgifter som Granskningsnämnden får bör finansieras i enlighet med de principer som gäller för närvarande.

Ett förtydligande av granskningsuppdraget ligger i linje med Europeiska kommissionens rekommendation om hur EG:s statsstödsregler bör tillämpas för radio och TV i allmänhetens tjänst. I ett tolkningsmeddelande som 2001 riktades till medlemsstaterna anför kommissionen bl.a. att det är önskvärt att en lämplig myndighet eller ett särskilt utsett organ kontrollerar tillämpningen av de regelverk som staten sätter upp för public service-verksamheten. Vidare anser kommissionen att ett sådant organ endast kan vara effektivt om det är fristående från det företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänsterna.

Alternativet till att utöka Granskningsnämndens uppdrag vore att ge en annan instans rollen att fungera som granskare av public service-uppdraget. Vissa remissinstanser, t.ex. SVT, har framfört att Förvaltningsstiftelsen skulle kunna anförtros denna uppgift. Det finns emellertid flera skäl som talar emot detta. Framför allt kan stiftelsen i sin roll som ägare knappast anses ha den fristående roll gentemot programföretagen som är önskvärd.

Granskningsnämnden är en myndighet med specialkompetens inom radio- och TV-området och har en lång erfarenhet av att göra utvärderingar av enskilda program och att i samarbete med forskningsinstitutioner analysera programutbud. Det har uttryckts en farhåga om att en

utvidgad roll för nämnden skulle komma i konflikt med myndighetens traditionella huvuduppgift, nämligen att genom efterhandsgranskning kontrollera hur lagbestämmelser och andra tillståndsvillkor efterlevs i enskilda, redan sända program. Från vissa remissinstanser, t.ex. programföretagen, TCO och Journalistförbundet, hävdas att utvärderingsuppdraget skulle kunna betraktas som en normgivande verksamhet vilken inte bör kombineras med den dömande roll som nämnden har inom vissa områden. Regeringen anser vid en samlad bedömning att det utvidgade uppdrag till Granskningsnämnden som föreslås inte på ett avgörande sätt skiljer sig från de uppgifter som de redan har i dag.

Granskningsnämnden bör inte ges rätt att ålägga programföretagen att publicera dess bedömningar av redovisningarna. Förslaget innebär således inte att några sanktionsmöjligheter kopplas till utvärderingsuppdraget och Granskningsnämnden ges heller ingen möjlighet att rikta direkta krav mot programföretagen. Granskningsnämndens utlåtande skall däremot ses som ett underlag för programbolagen och deras ägare Förvaltningsstiftelsen. Utlåtandet utgör också ett underlag för regeringen och riksdagen då det görs en samlad bedömning av verksamheten inför beslut om nästa tillståndspäriod.

Den efterhandsgranskning som är nämndens huvuduppgift förutsätter en hög grad av integritet och opartiskhet. Detta är även viktiga kvaliteter för att kunna utföra en övergripande granskning av genomförandet av hur public service-uppdraget har utförts.

Granskningsnämnden skall enligt riksdagens beslut (prop. 1993/94:160, bet. 1993/94:KU37, rskr. 1993/94:276) bestå av en ordförande och sex ledamöter samt ersättare till det antal som regeringen bestämmer. Ordföranden och vice ordföranden i nämnden skall vara eller ha varit ordinarie domare. Övriga ledamöter bör vara personer med kompetens och integritet och med erfarenhet från olika delar av kultur- och samhällslivet. Det beredande utskottets mening var att nämnden bör ha ett parlamentariskt inslag.

I dag finns ett parlamentariskt inslag bland de ordinarie ledamöterna i Granskningsnämnden. Mot bakgrund av att nämndens uppdrag utökas finns det skäl att ge nämnden en delvis annan sammansättning. Regeringens anser att ledamöterna även fortsättningsvis skall vara personer med kompetens och integritet och med erfarenhet från olika delar av kultur- och samhällslivet. Ledamöterna skall inte utses som företrädare för ett visst intresse utan på personligt mandat och därigenom kunna agera självständigt.

8.4 Styrelsen för Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB

Regeringens förslag: I styrelsen för Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB skall samtliga partigrupper som motsvarar de partier som vid valet till riksdagen fått minst fyra procent av rösterna i hela riket vara representerade. Övriga styrelseplatser skall fördelas enligt en proportionerlig fördelningsmodell som återspeglar den rådande

mandatfördelningen i riksdagen vid den tidpunkt då beslut om tillsättning fattas. Förvaltningsstiftelsens styrelse skall bestå av ordförande och tolv övriga ledamöter.

Prop. 2005/06:112

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget.

Sveriges Radio, Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio tar inte ställning till förslaget men menar att det är viktigt att Förvaltningsstiftelsen inte utvecklas till ett partipolitiskt forum. Programföretagen anser att de riktlinjer som ligger till grund för valet av ledamöter till programföretagens styrelser också bör utgöra grund för valet av ledamöter till stiftelsens styrelse. *Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB* anser att det kan finnas skäl att överväga om antalet ledamöter i stiftelsens styrelse bör utökas i syfte att antalet ledamöter som får föreslås av ett parti skall stå i relation till partiets representation i riksdagen.

Bakgrund: Sedan 1997 ägs programföretagen av Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB. Under perioden 1993 till 1997 ägdes de tre företagen av varsin ägarstiftelse vilka bildades då delar av den tidigare ägarkretsen meddelat att de inte längre ville kvarstå som ägare. Stiftelseformen valdes eftersom den ansågs bäst kunna tillgodose kravet på självständighet och integritet för programföretagen. Anledningen till att man så småningom valde att slå samman de tre stiftelserna till en var att riksdag och regering ansåg att denna lösning var mer rationell med tanke på att programföretagen har samma övergripande mål. Enligt stiftelseförordnandet för Förvaltningsstiftelsen är syftet med stiftelsen att "främja självständigheten hos företag som i den omfattning och på det sätt som riksdagen och regeringen har bestämt här i landet bedriver sändningar av ljudradio- och televisionsprogram i allmänhetens tjänst".

Stiftelsens styrelse har som huvuduppgift att utse merparten av programföretagens styrelser, ta ställning till programföretagens årsredovisningar samt besluta om ansvarsfrihet för styrelserna på bolagsstämman. Stiftelsestyrelsen består av ordförande och tio övriga ledamöter. Regeringen utser ledamöterna på förslag av riksdagens partier och en bred parlamentarisk uppslutning kring valet av ledamöter eftersträvas. Valresultat och regeringsskiftet bör inte ha en omedelbar effekt på sammansättningen eftersom arbetet skall ske långsiktigt. Ordföranden och hälften av de övriga ledamöterna utses därför en viss tid efter ordinarie riksdagsval. Mandatperioderna är i dag fyra år för ordföranden och åtta år för övriga ledamöter.

Skälen för regeringens förslag: Den gällande ordningen för tillsättning av ledamöter i Förvaltningsstiftelsens styrelse har fungerat väl. Dagens system innebär dock att de minsta partierna i riksdagen inte blir representerade i styrelsen. I riksdagens beslut (prop. 1992/93:236, bet. 1992/93: KrU28, rskr. 1992/93:377) om att upprätta förvaltningsstiftelser för programföretagen angavs att en så bred parlamentarisk uppslutning som möjligt var önskvärd då ledamöterna i styrelserna utsågs. Det är därför önskvärt att samtliga partier kan delta i nomineringsprocessen. Mot denna bakgrund föreslås att samtliga partigrupper i riksdagen som mot-

svarar de partier som vid valet till riksdagen fått minst fyra procent av rösterna i hela riket får nominera en kandidat vardera. Övriga styrelseplatser skall fördelas i enlighet med en proportionerlig fördelningsmodell som återspeglar mandatfördelningen i riksdagen vid närmast föregående riksdagsval.

Som vissa remissinstanser, t.ex. Förvaltningsstiftelsen, anmärkt kan förändringen innebära att små partier ges en oproportionerligt stor andel av styrelseplatserna. Därför föreslås att antalet ledamöter i styrelsen utökas till tretton personer. Det skall också betonas att Förvaltningsstiftelsens roll och uppgifter är av det slaget att dess styrelse i normalfallet inte ställs inför beslut i politiskt särskiljande frågor.

9 Riktlinjer för programverksamheten

9.1 Decentraliserad organisation för att spegla hela landet

Regeringens förslag: Programföretagen skall ha en decentraliserad organisation som skapar goda förutsättningar för självständigt beslutsfattande på regional och lokal nivå. Den lokala och regionala organisationen skall ges tillräckliga resurser för att effektivt kunna spegla respektive områdes särprägel och egenart. Organisationen skall utformas med syfte att möjliggöra hög närvaro av personer ute i landet med kunskap om och förankring i de olika regionerna.

Den andel av allmänproduktionen i Sveriges Radio AB:s och Sveriges Television AB:s sändningar som produceras utanför Stockholm skall uppgå till minst 55 procent.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Sveriges Television* avstyrker förslaget att upprätthålla 55-procentkravet. *Göteborgs universitet* instämmer allmänt i kommitténs bedömningar och slutsatser men beklagar att inte mer konkreta förslag förs fram i syfte att stärka den organisatoriska förankringen i hela landet. *Journalistförbundet* tillstyrker förslaget om att 55 procent av allmänproduktionen skall ske utanför Stockholm. *Sveriges Författarförbund* och *Oberoende Filmares Förbund* instämmer i kommitténs åsikter att företagen bör vara så organiserade att de får en naturlig förankring och trovärdighet i landets olika delar. *KLYS m.fl.* anser att programföretagens decentraliserade organisation är en förutsättning för att kunna bidra till den mångfald i programverksamheten som sändningstillståndet kräver och tillstyrker kommitténs förslag.

Skälen för regeringens förslag: Radio och TV i allmänhetens tjänst är till för alla. Det är därför viktigt att programföretagen erbjuder ett programutbud som speglar hela landet. Programföretagen skall även i fortsättningen ha en decentraliserad organisation. En förutsättning för att den lokala och regionala organisationen inom public service-verksamheten effektivt skall kunna främja mångfalden i programutbudet är att den ges tillräckliga resurser för att effektivt kunna spegla respektive om-

rådes särprägel och egenart. Beslutsfunktioner i programproduktionen bör vara decentraliserade för att möjliggöra för självständigt beslutsfattande på regional och lokal nivå. Ett stort mått av inflytande över verksamheten i den lokala och regionala organisationen skapar goda möjligheter för att en bredd av erfarenheter och kompetens tas till vara. Det är också viktigt att människor från olika delar av landet deltar i programverksamheten. Programföretagens organisation och närvaro runt om i landet möjliggör både löpande lokal och regional bevakning och programproduktion i vidare mening inom såväl nyhets- och samhällsbevakning som på kulturområdet och andra programområden. Public service-verksamheten bidrar också, särskilt genom lokal och regional nyhets- och samhällsbevakning, till mångfald i områden där antalet röster på mediemarknaden annars är litet. Organisationen skall utformas med syfte att möjliggöra hög närvaro ute i landet av personer med kunskap om och förankring i de olika regionerna.

Regeringen föreslår att den andel av allmänproduktionen i Sveriges Radio AB:s (SR) och Sveriges Television AB:s (SVT) sändningar som produceras utanför Stockholm även fortsättningsvis skall uppgå till 55 procent. I praktiken är denna nivå etablerad sedan länge. Både inom SVT och SR har de regionala respektive de lokala enheternas andel av allmänproduktionen under hela tillståndsperioden överstigit det uppsatta villkoret om 55 procent. För att betydelsen av en välfungerande decentraliserad organisation och produktionsverksamhet tydligt skall framhållas är det dock av värde att kravet bibehålls även i fortsättningen. Regeringen vill framhålla vikten av att en stor del av produktionerna sker utanför storstadsområdena. Den tekniska utvecklingen ger möjligheter till enklare och mobil utrustning vilket bör kunna utnyttjas för att ytterligare förstärka den lokala och regionala produktionen.

I de nuvarande anslagsvillkoren för SR och SVT anges även vilken andel av de totala resurserna som skall förbrukas av enheterna utanför Stockholm. Regeringen anser inte att ett sådant krav bör upprätthållas i fortsättningen. Skälet är bl. a. att det kan vara ett hinder för ökad produktivitet. Däremot kvarstår vikten av att den lokala och regionala organisationen ges tillräckliga resurser för att kunna främja mångfalden och bidra till att spegla hela landet.

Programföretagen bör ges i uppdrag att, i enlighet med vad regeringen föreslår i avsnitt 8, vid inledningen av den kommande tillståndsperioden tydligt ange hur man avser att uppfylla uppdraget på detta område. Programföretagen bör också förtydliga sin redovisning, bl.a. genom att lämna klagörande information om vad som kännetecknar den produktion som sker i olika delar av landet.

Regeringens förslag: Programföretagen skall verka för mångfald i programverksamheten genom en variation i produktionsformer. Vid sidan om en betydande egen programproduktion skall utläggningar, samarbetsprojekt och inköp av program bidra till denna variation liksom utomståendes medverkan i den egna programproduktionen. Programföretagen skall redovisa hur det säkerställs att all verksamhet uppfyller de krav som ställs på företagen.

Programföretagen skall ha en enhetlig redovisning av utomståendes medverkan, produktionsutläggningar, samverkan och inköp av program.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Sveriges Television* tillstyrker förslagen men påpekar samtidigt att SVT är ansvarigt för alla program som sänds, programmen skall motsvara företagens krav på oberoende och kvalitet, oavsett produktionsform. *Sveriges Utbildningsradio* delar kommitténs hållning om vikten av omfattande medverkan av utomstående men menar att en sådan inte får urholka företagens egen kompetens.

Granskningsnämnden delar kommitténs uppfattning att det bör ställas krav på upphandlingarna av produktioner utanför företaget. Enligt nämnden behöver det dock förtydligas på vilket sätt och i vilket skede programföretagen skall redovisa säkerställandet och vem som skall granska eller kontrollera upphandlingarna.

Journalistförbundet välkomnar förslagen om tydligare riktlinjer för och högre krav på programföretagens upphandlingar men anser att kvantitativa begränsningar för andelen upphandlingar bör finnas med. *KLYS m.fl.* anser att programföretagen i sändningstillstånden skall åläggas att, i den mån de anlitar utomstående produktionsbolag, tillse att produktionen håller public service-klass och tillämpa vissa villkor gällande val av lag och avtal. *Svenska Filminstitutet* välkomnar förslaget om kvalitetskrav på externa produktioner och påpekar att det krävs att tydliga ramar etableras med stor öppenhet för samarbete med externa producenter. *Sveriges Författarförbund* anser att kvantitativa måttstockar bör behållas vid redovisningen av andelen ”utomståendes medverkan”.

Skälen för regeringens förslag: För att en bredd i programföretagens samlade radio- och TV-utbud skall uppnås är det av stor vikt att produktionsformerna varierar. Detta kan ske t.ex. genom utläggningar av uppdrag på produktionsbolag, inköp av program eller samarbetsprojekt. Mångfalden i utbudet främjas också av att utomstående deltar i programföretagens egen programverksamhet.

Regeringen kan konstatera att programföretagen i huvudsak lever upp till de nuvarande villkoren som rör produktionsutläggningar och utomståendes medverkan. Kommittén föreslår emellertid att kraven tas bort när det gäller produktionsvolymen relaterat till utomståendes medverkan, produktionsutläggningar och inköp. Regeringen delar bedömningen att det bör finnas utrymme för flexibilitet och variationer över tid när det gäller omfattningen av produktionsvolymen. Mot den bakgrunden föreslås att programföretagen skall verka för mångfald i all program-

verksamhet genom en stor variation i produktionsformer. Vid sidan om en betydande egen programproduktion skall utläggningar, samarbetsprojekt och inköp av program bidra till denna variation liksom utomstående medverkan i den egna programproduktionen. Det bör dock inte anges i sändningstillstånden hur produktionsvolymerna skall utvecklas.

För att public service-verksamhetens självständighet och företagens egna kompetens skall säkerställas bör kärnan i programföretagens verksamhet vara den egna programproduktionen. Verksamheten skall bedrivas med utgångspunkt i att programföretagens interna kompetens värnas i syfte att såväl på kort som på lång sikt bibehålla en stabil grund för utförandet av public service-uppdraget inom alla genrer. Det är samtidigt viktigt att programföretagen är öppna och mottagliga för nya influenser. Därför finns ett behov av utläggningar av produktioner och utomstående medverkan.

Av nu gällande sändningstillstånd för SR framgår att omfattningen av utomstående medverkan och frilansmedverkan av olika slag i programproduktionen skall öka under tillståndsperioden jämfört med år 2001 och att SR under tillståndsperioden skall sträva efter att öka antalet produktionsanläggningar, samarbetsprojekt och inköp av program.

I underlaget till den proposition som ligger till grund för nuvarande sändningstillstånd framgår att SR redovisade en ambition att i större omfattning anlita fristående produktionsbolag. SR menade dock att antalet fristående produktionsbolag inom radiosektorn ännu så länge var litet och att mångfalden var mindre än inom TV-sektorn. Mot den bakgrunden ansåg regeringen att SR genom åtgärder för ökade utläggningar, samarbeten och inköp, borde bidra till att stimulera den fria produktionsmarknaden för radio vad gäller en programproduktion präglad av mångfald och hög kvalitet.

SR har nu aviserat att man planerar att lägga ut en stor andel av produktionen på externa produktionsbolag och att man uppmuntrar tillskapande av sådana. Regeringen vill understryka vikten av att samtliga programföretag kan uppvisa en stor variation när det gäller produktionskällor och medverkan från andra än företagens egna anställda i programproduktionen. Produktionsutläggningar är en av de åtgärder som kan bidra till en mångfald i programutbudet. Samtidigt vill regeringen i sammanhanget framhålla de risker som finns inom både SR och SVT om företagen gör sig allt för beroende av utomstående produktionsbolag, t.ex. inom vissa genrer. Det är viktigt att SR behåller en mycket hög kompetens för programproduktion inom alla genrer och i övrigt ställer tydliga krav i samband med de utläggningar som förekommer. Vid prövningen av nivån på den egna programproduktionen i relation till produktionen från eller med utomstående bolag bör erfarenheterna beaktas och effekterna utvärderas.

Regeringen vill också betona betydelsen av att upphandlingar av produktioner utanför företagen är organiserade så att respektive företag kan ta ansvar för både produktionsprocess och programinnehåll. Därmed kan företagen garantera att public service-kraven uppfylls även när programföretagen inte själva håller i hela produktionsprocessen.

I propositionen inför den nuvarande tillståndsperioden (prop. 2000/01:94) framhöll regeringen att det är önskvärt att företagen tillsammans utvecklar redovisningarna av samarbeten med utomstående på

ett likartat och jämförbart sätt. Av Granskningsnämndens sammanställningar av public service-redovisningarna för 2004 framgår att SVT och SR har olika definitioner för samarbete med utomstående. Nämnden anser att också Sveriges Utbildningsradio AB:s redovisning behöver bli betydligt mer klagörande när det gäller vilka kategorier som UR räknar in i utomståendes medverkan och vad som kännetecknar dessa kategorier. Regeringen föreslår att programföretagen skall ha en enhetlig redovisning av utomståendes medverkan, produktionsutläggningar, samverkan och inköp av program för att bl.a. möjliggöra jämförelser mellan företagen och över tid. Programföretagen skall även redovisa hur det säkerställs att all verksamhet uppfyller de krav som ställs på företagen.

9.3 Nyheter och samhällsbevakning

Regeringens förslag: Nyhetsverksamheten skall bedrivas så att det finns en tydlig mångfald i nyhetsurval, analyser och kommentarer. Programföretagens nyhetsförmedling och samhällsbevakning skall utgå från olika perspektiv så att händelser kan värderas utifrån olika geografiska, sociala eller andra utgångspunkter.

Sveriges Television AB:s nyhetsverksamhet skall bedrivas så att de olika självständiga nyhetsredaktionerna inom företaget, oberoende av varandra, kan fatta beslut med skilda perspektiv.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna delar i huvudsak kommitténs förslag.

Skälen för regeringens förslag: Ett demokratiskt samhälle bygger på att det finns oberoende och självständiga medier som bl.a. kan informera om viktiga händelser, granska maktens företrädare och låta olika åsikter komma till tals. Nyhets- och samhällsbevakningen i SVT och SR har en särskilt viktig roll och är också central i uppdraget för en radio och TV i allmänhetens tjänst. Programföretagens trovärdighet inom områden som nyheter, fakta och samhälle har också stor betydelse för allmänhetens förtroende för public service-verksamheten. I en tid av snabbt nyhetsflöde via många olika distributionsvägar och krav på dygnet runt-bevakning är det viktigt att särskilt betona public service-verksamhetens särskilda roll och ställning. All public service-verksamhet skall vägledas av ett överordnat krav på hög kvalitet. Detta är inte minst viktigt inom nyhets- och samhällsbevakning där tillförlitlighet till t.ex. faktauppgifter i såväl nyhetsinslag som analyser är av central betydelse. Verksamheten bör kännetecknas av ett professionellt granskande förhållningssätt med utrymme för ett brett urval av åsikter.

Under innevarande tillståndperiod är nyhetsverksamheten vid programföretagen reglerad i sändningstillstånd och anslagsvillkor. Sändningstillstånden för SVT och SR slår fast att sändningsrätten skall utövas opartiskt och sakligt. Nyhetsverksamheten skall bedrivas så att det finns en tydlig mångfald i nyhetsurval, analyser och kommentarer. Programföretagens nyhetsförmedling och samhällsbevakning skall utgå från olika perspektiv så att händelser kan värderas utifrån olika geografiska, sociala och andra utgångspunkter. Företagen skall meddela nyheter och stimu-

lera till debatt. Verksamheten skall spegla hela landet, ge allsidig information och göra det möjligt för medborgarna att orientera sig och ta ställning i samhällsfrågor. I SVT:s anslagsvillkor anges att nyhetsverksamheten skall bedrivas så att de olika självständiga redaktionerna inom företaget oberoende av varandra kan fatta beslut med skilda perspektiv. Den regionala organisationen bidrar också på ett avgörande sätt till mångfalden i nyhets- och samhällsbevakningen.

I enlighet med vad regeringen aviserade i propositionen inför innevarande tillståndperiod fick Granskningsnämnden i uppdrag att bl.a. följa och utvärdera mångfalden i nyhetsutbudet mot bakgrund av SVT:s förändrade nyhetsorganisation. Granskningsnämnden har redovisat uppdraget i två rapporter som lämnades 2002 och 2004. Undersökningarna visade att andelen unika nyhetsinslag i SVT:s nyhetsprogram Rapport och Aktuellt var större vid den senare mätningen. Även SVT:s egna undersökningar ger ett liknande resultat. Regeringen noterar också att SVT i en skrivelse till kommittén förklarat att företagets ambition är att fortsätta arbetet med att göra Rapport och Aktuellt olika till innehåll och form samt att programmen generellt sett skall erbjuda publiken skilda perspektiv.

Regeringen anser mot denna bakgrund att de nuvarande riktlinjerna och villkoren är ändamålsenliga och föreslår att dessa kvarstår även under kommande tillståndperiod. Regeringen vill dock understryka att den redaktionella självständigheten är en förutsättning för att motverka en likriktning av nyhetsverksamheten inom SVT. Det är av stor vikt att förändringar i nyhetsorganisationen inte leder till att de redaktionella bedömningarna centraliseras. SVT bör löpande följa och redovisa hur mångfalden i nyhetsverksamheten värnas.

Regeringen avser att ge Granskningsnämnden i uppdrag att under kommande tillståndperiod på nytt göra en fördjupad studie av mångfalden i SVT:s nyhetsverksamhet.

9.4 Ett brett kulturansvar

Regeringens förslag: Programföretagen skall erbjuda ett mångsidigt kulturutbud av hög kvalitet.

Programföretagen skall bevaka, spegla och kritiskt granska händelser på kulturlivets olika områden i Sverige och i andra länder. Det utländska programutbudet skall spegla olika kulturkretsar och innehålla program från olika delar av världen.

Programföretagen skall själva och i samarbete med utomstående producenter och utövare i det svenska kulturlivet svara för en omfattande produktion av kulturprogram i vid mening. Särskild vikt skall läggas vid dramaproduktion av hög kvalitet. En viktig del är att spegla de många olika kulturer och kulturyttringar som finns i Sverige.

Sveriges Radio AB och Sveriges Television AB skall göra föreställningar, konserter och andra kulturhändelser tillgängliga för hela publiken genom samarbeten med kulturinstitutioner och fria kulturproducenter på skilda områden i hela Sverige.

Programföretagen skall tillhandahålla ett mångsidigt utbud av program av hög kvalitet på det svenska språket. Språkvårdsfrågorna skall beaktas i verksamheten.

Sveriges Television AB skall bidra till utvecklingen av svensk filmproduktion.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De synpunkter som lämnats överensstämmer i huvudsak med kommitténs förslag. *KLYS m.fl.* förespråkar en utökad precisering i sändningstillstånden gällande musikdramatik, dans och drama samt att ekonomiska medel skall öronmärkas för en jämnare produktion över åren. I sändningstillstånden bör ingå skrivningar gällande bl.a. upphovsmäns och utövande konstnärers upphovsrättigheter och ekonomiska förhållanden. *Statens kulturråd* anser att programföretagen i högre grad än i dag borde spegla det rika kulturliv som finns utanför storstadsområdena i olika delar av landet och även uppmärksamma de s.k. "fria grupperna" i högre utsträckning. *Sveriges Författarförbund* understryker vikten av att kulturansvaret prioriteras och påpekar att företagen är viktiga arbetsgivare och uppdragsgivare inom kultursektorn. *Teaterförbundet*, *Föreningen Sveriges Filmproducenter* och *Oberoende Filmars Förbund* instämmer i att dokumentärfilm skall vara ett prioriterat område. *Granskningsnämnden* föreslår att public service-redovisningarna bör innehålla uppgifter om hur många samarbeten som ägt rum, hur många sändningar samarbeten lett till och hur många sändningstimmar som dessa utsändningar genererat för publiken. Eftersom inga kvantitativa krav ställs blir det svårt att bedöma om någon ökning har skett.

Skälen för regeringens förslag: Kulturansvaret är en central del av public service-uppdraget. Radio och TV i allmänhetens tjänst har en viktig roll som kulturskapare och kulturförmedlare. Företagen skall också bevaka, spegla och kritiskt granska kulturlivet i Sverige och i andra länder.

Dessa programföretags stora betydelse är särskilt tydlig för allmänheten när det gäller möjligheten att tillgängliggöra kulturupplevelser för en stor publik. Genom radio och TV nås en långt större publik än vad som är möjligt för enskilda kulturinstitutioner. Tittare och lyssnare kan oavsett bostadsort ta del av t.ex. föreställningar och evenemang från hela landet. Utbudet av program som har sin utgångspunkt i det svenska kulturlivet är mycket begränsat i de övriga radio- och TV-företagens kanaler. Detta understryker ytterligare betydelsen av att programföretagen har ett brett kulturansvar med förankring i hela landet.

De nuvarande riktlinjerna för programföretagens kulturansvar ändrades i princip inte inför innevarande tillstandsperiod. Utformningen av kommande sändningstillstånd bör i huvudsak vara oförändrat. Regeringen anser dock att de grundläggande riktlinjerna bör formuleras tydligare med mindre fokus på kvantitativa jämförelser mellan åren. En allmän utgångspunkt bör vara att radio- och TV-företagen i allmänhetens tjänst har ett särskilt ansvar för att erbjuda ett mångsidigt kulturutbud av hög kvalitet. För att närmare precisera uppdraget avseende programföretagens kulturansvar föreslår regeringen ett tredelat uppdrag.

För det första skall programföretagen bevaka, spegla och kritiskt granska händelser på kulturlivets olika områden i Sverige och i andra länder. I uppdraget ingår att öka kunskapen om och medverka till att den ömsesidiga förståelsen för människor med olika kulturell bakgrund ökar. Som konstateras i regeringens skrivelse Kulturlivets internationalisering (Skr. 2005/06:188) kan ingen entydig eller enkel avgränsning mellan nationell och internationell kulturverksamhet längre göras. Ett brett internationellt perspektiv bör därför genomsyra kulturbevakningen inom radio och TV i allmänhetens tjänst. Ett viktigt inslag i verksamheten är därför att programföretagen speglar de många olika kulturer och kulturyttringar som finns i Sverige. Det utländska programutbudet skall spegla olika kulturkretsar och innehålla program från olika delar av världen.

För det andra skall programföretagen själva och i samarbete med utomstående producenter och utövare – t.ex. upphovsmän, konstnärer skådespelare och musiker – i det svenska kulturlivet svara för en omfattande produktion av kulturprogram i vid mening och då särskilt på det svenska språket. Regeringen vill särskilt framhålla dramaproduktion av hög kvalitet.

För det tredje skall SR och SVT göra föreställningar, konserter och andra kulturhändelser tillgängliga för hela publiken genom samarbeten med teatrar, orkestrar och andra kulturinstitutioner samt fria kulturproducenter på skilda kulturområden i hela Sverige. Ett omfattande samarbete med kulturinstitutioner runt om i landet, även utanför storstadsområdena, är en förutsättning för att kunna spegla det rika kulturliv som finns i Sverige.

Radio och TV har en viktig roll när det gäller att värna det svenska språket. SR, SVT och UR skall därför även fortsättningsvis ha ett särskilt ansvar för det svenska språket och dess ställning i samhället. Företagen skall erbjuda ett mångsidigt utbud av hög kvalitet på det svenska språket. Programföretagen skall även i fortsättningen beakta språkvårdsfrågor i sin verksamhet.

Filmområdet är en viktig del av SVT:s kulturansvar som bör framhållas särskilt. I september 2005 ingick staten ett nytt avtal – 2006 års filmavtal – med filmbranschen och flera TV-företag, däribland SVT. Genom att delta som en av parterna i avtalet tar SVT ansvar för utvecklingen av svensk filmproduktion. Det nya filmavtalet omfattar totalt, tillsammans med de avgifter och bidrag som filmbranschen står för, ca 337 miljoner kronor under 2006. SVT bidrar från 2006 med minst 34 miljoner kronor per år till Stiftelsen Svenska Filminstitutet. Därutöver garanterar SVT att använda i genomsnitt minst 36 miljoner kronor per år för samproduktion, medfinansiering och inköp av visningsrätter av nya svenska långfilmer samt nya svenska kort- och dokumentärfilmer. Det är av stor vikt att kort- och dokumentärfilm även fortsättningsvis är en prioriterad genre inom SVT:s programutbud. SVT bör även stödja produktionen av kort- och dokumentärfilm genom utläggningar av produktionsuppdrag och samarbetsprojekt med fria filmare. SVT har också ett stort ansvar för produktion av långfilm av hög kvalitet.

I 2006 års filmavtal lyfts jämställdhetsaspekterna fram på ett tydligt sätt. Enligt avtalet är parterna eniga om att verka för att öka jämställdheten på filmområdet. Vidare anges att målet är att stödet till svensk filmproduktion skall fördelas jämnt mellan män och kvinnor. Målet kon-

kretiseras genom att det i avtalet anges att män respektive kvinnor senast ett år före avtalsperiodens slut skall vara representerade till minst 40 procent inom kategorierna manusförfattare, producent och regissör. De medel som SVT själva disponerar inom ramen för filmavtalet bör präglas av ett jämställdhetsperspektiv i samma anda som det åtagande som finns i filmavtalet.

9.5 Programverksamhet för barn och unga

Regeringens förslag: Programföretagen skall erbjuda ett varierat utbud av program av hög kvalitet för och med barn och unga. Programmen skall på barns och ungdomars egna villkor förmedla nyheter och fakta samt kulturella och konstnärliga upplevelser från olika delar av Sverige och världen. Programföretagen skall ha en omfattande nyproduktion och egen produktion av program i olika genrer för barn och unga.

Programföretagen skall särskilt utveckla programverksamheten för de äldre barnen och ungdomarna.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som kommenterat frågan om programverksamhet för barn och unga instämmer i huvudsak i kommitténs bedömning av området.

Skälen för regeringens förslag: En av de centrala delarna av programföretagens uppdrag är att erbjuda ett varierat utbud av program av hög kvalitet för barn och ungdomar. Verksamheten skall vara en sådan kvalitet att den kan tjäna som förebild när det gäller program för barn och unga. Det kommer att bli allt viktigare att skilja på de olika åldersgrupperna av barn och unga. Det är viktigt att profilera programutbudet på olika sätt och verka för att även behoven hos äldre barn och ungdomar tillgodoses i public service-utbudet.

De kommersiella TV-bolagens utbud för barn består i huvudsak av utländska animerade produktioner. De kommersiella radioföretagen sänder i princip inga barnprogram. Bredden i utbudet av barnprogram inom SR, SVT och UR och det stora intresset för de program som sänds är ett gott betyg åt verksamheten. När det gäller ungdomsprogram är konkurrensen från de kommersiella medierna större och andra medieförmer upptar också mer av ungdomars tid. Många ungdomar väljer också i ökad grad program som riktar sig till vuxna.

Radio och TV i allmänhetens tjänst är till för alla och det är viktigt att även äldre barn och ungdomar med olika intressen hittar program som tilltalar dem i företagets programutbud. Under kommande tillståndsperiod bör programföretagen särskilt utveckla programverksamheten för de äldre barnen och ungdomarna. Programföretagen bör också sträva efter att i ökad grad nå ut till ungdomar med sina program, inte minst genom att ta till vara målgruppens intresse och förmåga att ta till sig ny teknik.

Regeringen föreslår att de nuvarande villkoren för verksamhet som gäller program för barn och unga fortsätter att gälla. Detta innebär att programmen skall förmedla nyheter och fakta samt kulturella och konst-

närliga upplevelser från olika delar av Sverige och världen på barns och ungdomars egna villkor. Barn och ungdomar skall också ges möjlighet att delta i programverksamheten. Regeringen vill framhålla behovet av nyskapande barn- och ungdomsprogram vilket bl.a. innebär att programföretagen skall ha en omfattande egen nyproduktion, inte minst av gestaltande program. Programföretagen bör värna återväxten av kvalificerade producenter och manusförfattare som gör gestaltande program för barn och unga.

Det finns anledning att SVT särskilt värnar barnfilmens ställning. Barnfilmer har som regel mindre intäkter men kostar ofta mer att producera än vuxenfilmer. Samtidigt har populära barnfilmer ett mycket längre liv än de flesta vuxenfilmer. Det krävs en kontinuitet i barnfilmsproduktionen för att bibehålla publikens intresse för svensk barnfilm.

Programföretagen skall ta hänsyn till de språkliga behoven hos barn och ungdomar som tillhör en språklig eller etnisk minoritetsgrupp, liksom till barn och ungdomar som har teckenspråk som första språk.

När det gäller vilka program som barn lyssnar och tittar på så vilar ett stort ansvar på föräldrarna. Det är dock viktigt att allmänheten kan lita på att programföretagen tar särskild hänsyn till mediets genomslagskraft och att detta innebär att det går att förutse när vissa typer av programinnehåll kan förekomma. Programföretagen skall enligt sina sändningstillstånd ta särskild hänsyn till ljudradions respektive televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tidpunkt för sändning. SVT bör även ägna stor uppmärksamhet åt sättet att skildra våld i nyhetsprogram och andra program som har till syfte att informera om det faktiska våld som förekommer, se vidare avsnitt 7.1.

9.6 Tillgänglighet för personer med funktionshinder

Regeringens förslag: Programföretagens ambitionsnivå när det gäller funktionshinderades möjligheter att tillgodogöra sig programföretagens utbud skall höjas och tillgängligheten förbättras även i fortsättningen. Målet på lång sikt skall vara att hela utbudet görs tillgängligt för alla medborgare. Programföretagen skall ha en dialog med de berörda grupperna.

Vid tillståndstidsperiodens slut skall minst 65 procent av sändningstiden för Sveriges Television AB:s förstagångssändningar med svenskt ursprung vara textad.

Sveriges Television AB:s programverksamhet för döva skall ha minst samma omfattning och ambitionsnivå för sändningarna på teckenspråk som under innevarande tillståndstidsperiod.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Kommittén föreslår dock att kvalitativa mått helt skall ersätta kvantitativa mått genom att överlåta åt programföretagen att närmare avgöra hur arbetet för att öka tillgängligheten skall bedrivas.

Remissinstanserna: Göteborgs universitet, Statens kulturråd, Hjälpmedelsinstitutet, Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda

barn, Handikappförbundens Samarbetsorgan, Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio stödjer i huvudsak kommitténs bedömning.

Flera remissinstanser bl.a. *Sveriges Dövas Riksförbund, Synskadades Riksförbund och Hörselskadades Riksförbund* efterlyser en högre ambitionsnivå på området.

Granskningsnämnden efterlyser att kraven på vad företagen skall redovisa klargörs.

Hjälpmedelsinstitutet, Synskadades Riksförbund och Förbundet Funktionshindrade med Läs- och Skrivsvårigheter anför att sändningstillstånden skall ta större hänsyn till de krav som är formulerade i den nationella handikappolitiken.

Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn förespråkar kvantitativa krav på programföretagen och *Synskadades Riksförbund* efterlyser tydligare mål för framtiden.

Bakgrund: Av nu gällande sändningstillstånd framgår att programföretagens insatser för att göra programmen tillgängliga för funktionshindrade skall öka jämfört med 2001. Ett mål är att uppläst textremsa kan erbjudas under tillståndsperioden. För SVT gäller att minst 50 procent av sändningstiden för förstagångssändningar med svenskt ursprung bör vara textad vid utgången av tillståndsperioden. För UR gäller att andelen textade program skall öka påtagligt under tillståndsperioden jämfört med 2001. God hörbarhet i radiosändningar skall eftersträvas.

För SVT:s programverksamhet för döva gäller att inriktningen skall vara att främst sända nyheter, information och kulturprogram på teckenspråk. Barn och ungdomar skall särskilt prioriteras. Programverksamheten för döva produceras i huvudsak i Leksand. Ett villkor när Dövas TV 1999 fick SVT som huvudman var att produktionsanläggningarna i Leksand skulle användas i samma utsträckning som tidigare i den fortsatta verksamheten. I fråga om program om och för funktionshindrade får SVT, SR och UR sinsemellan fördela ansvaret för olika slags insatser.

Av riksdagens beslut om en nationell handlingsplan för handikappolitiken framgår att statens insatser för ökad tillgänglighet för funktionshindrade bör förstärkas inom kultursektorn. Vidare anges att ett effektivt utnyttjande av ny teknik bör uppmuntras i syfte att förbättra funktionshindrades livskvalitet och möjligheter att delta i samhällslivet (prop. 1999/2000:79, bet. 1999/2000:SoU14, rskr. 1999/2000:240).

Programföretagens insatser för bättre tillgänglighet för funktionshindrade personer fortsätter att öka. SVT uppnådde i slutet av år 2004 målet att minst 50 procent av sändningstiden för förstagångssändningar med svenskt ursprung bör vara textad vid utgången av tillståndsperioden. Satsningar på textade program under bästa sändningstid har lett till att fler tittare har möjlighet att ta del av det textade utbudet. SR förbättrar kontinuerligt hörbarheten i sändningarna på olika sätt bl.a. med hjälp av ny teknik.

Skälen för regeringens förslag: Radio och TV i allmänhetens tjänst har ett mycket långtgående ansvar för att anpassa programverksamheten så att den blir tillgänglig för funktionshindrade. Programföretagens insatser har betydelse för personer med olika typer av funktionshinder, som genom att ta del av det gemensamma medieutbudet kan vara mer delaktiga i samhället. Målet skall på lång sikt vara att hela utbudet görs tillgängligt för alla medborgare.

Regeringen föreslår för kommande tillståndperiod att ambitionsnivån när det gäller funktionshindrades möjligheter att tillgodogöra sig programföretagens utbud skall höjas och tillgängligheten förbättras även i fortsättningen. Det innebär att personer med funktionshinder skall ges ökade möjligheter att ta del av hela programutbudet i radio och TV. Tillgänglighet behöver inte enbart handla om textning av program eller ökad hörbarhet utan också om att öka tillgängligheten till program på bästa sändningstid eller att ta till vara de möjligheter som den nya tekniken ger. Det är programföretagen själva som bestämmer hur detta närmare skall ske. Tillgängligheten till program för barn och unga bör prioriteras särskilt. Program bör även produceras för speciella målgrupper.

Kommittén föreslår att kvantitativa mål på detta område ersätts av kvalitativa mål för att företagen skall kunna arbeta med att öka tillgängligheten till utbudet i stort och inte fokusera för mycket på kvantiteten. Regeringen anser att inriktningen på kommitténs förslag är riktig eftersom detta ger programföretagen större frihet att hitta nya lösningar för att öka tillgängligheten. På ett område är dock ett kvantitativt krav ändamålsenligt, eftersom uppgiften är tydligt mätbar. Sedan slutet av 2004 är 50 procent av sändningstiden för förstagångssändningar i SVT:s två huvudkanaler med svenskt ursprung textad. Regeringen föreslår att denna textning fortsätter att successivt öka. Vid tillståndperiodens slut skall minst 65 procent av sändningstiden för SVT:s förstagångssändningar med svenskt ursprung vara textad i SVT1 och SVT2. Avseende SVT:s övriga programtjänster, för närvarande SVT24, Kunskapskanalen och Barnkanalen bör företaget arbeta för att tillgängligheten skall förbättras.

För det stora antalet personer med hörselnedsättning i Sverige i dag är tydlighet i ljud mycket viktig. Bakgrundsljud kan kraftigt försämra dessa gruppers möjlighet att ta del av en radiosändning. Programföretagen bör ta detta i beaktande när de utformar sina sändningar. Detta gäller särskilt i nyhetssändningar och samhällsprogram.

Den snabba tekniska utvecklingen innebär att nya tekniska lösningar kan användas för att öka tillgängligheten till radio och TV för personer med funktionshinder. Det är viktigt att programföretagen i allmänhetens tjänst tar tillvara dessa nya tekniska landvinningar så att programföretagen snabbare kan närma sig det långsiktiga målet att hela utbudet görs tillgängligt för alla medborgare.

SVT har redovisat att det pågår ett arbete med att ta fram en ny lösning för direkttextning av program. Regeringen vill i det sammanhanget betona vikten av att en sådan lösning håller hög kvalitet.

Programföretagen skall ha en dialog med berörda grupper vid planeringen av insatserna.

Programföretagen bör fortsatt detaljerat redovisa sina insatser för att öka tillgängligheten för funktionshindrade. Det skall även fortsättningsvis vara möjligt att av företagens redovisning ta del av hur insatserna sett ut över tid. De tre programföretagen bör, liksom hittills, kunna lösa samarbetet i fråga om tillgängligheten för funktionshindrade genom överenskommelser. Programföretagen skall i samband med public service-redovisningen varje år redovisa till regeringen och Granskningsnämnden för radio och TV hur det samlade ansvaret förvaltats.

Handikappombudsmannen anförde i en skrivelse år 2000 till dåvarande Kulturdepartementet att en översyn av radio- och TV-lagen bör inbegripa

frågan om TV-programs tillgänglighet för funktionshindrade. Bakgrunden var att Handikappombudsmannen ansåg att de förbättringar som dithills hade skett för att göra TV-program tillgängliga för personer med funktionshinder inte varit tillräckliga. Radio- och TV-lagsutredningen har fått i uppdrag (dir. 2003:30) att överväga behovet av lagändringar för att förbättra tillgängligheten till TV-program för personer med funktionshinder. Radio- och TV-lagsutredningen kommer att slutredovisa sitt uppdrag till regeringen senast den 30 april 2006. Efter sedvanligt remissförfarande kommer regeringen att ta ställning till utredningens förslag.

SVT:s programverksamhet för döva är viktig för att främja döva personers tillgång till nyheter, samhällsinformation, kultur etc. Programverksamheten skall, enligt gällande villkor, främst inriktas på att sända nyheter, information och kultur på teckenspråk. Barn och ungdomar bör prioriteras särskilt. Produktionsanläggningarna i Leksand skall användas i minst samma utsträckning som tidigare i den fortsatta verksamheten. SVT:s programverksamhet för döva skall ha minst samma omfattning och ambitionsnivå för sändningarna på teckenspråk som under innevarande tillståndsperiod.

SVT har inkommit med en skrivelse till regeringen om möjligheten att samlokalisera verksamheten i Leksand med företagets verksamhet i Falun. En samlokalisering skulle enligt SVT öka möjligheten att ta tillvara ny teknik och utveckla utbudet på teckenspråk. Regeringen avser att snarast under kommande tillståndsperiod överväga hur ändamålsenligt villkoret om produktionsanläggningarna i Leksand är. Analysen bör göras med syfte att stärka döva personers tillgång till TV.

9.7 Programverksamhet för språkliga och etniska minoriteter

Regeringens förslag: Språkliga och etniska minoriteters intressen skall beaktas i utbudet från radio och TV i allmänhetens tjänst. Verksamheten skall även fortsättningsvis vara ett prioriterat område. Tillgängligheten skall fortsätta att förbättras. Minoritetsspråken samiska, finska, meänkieli och romani chib skall inta en särställning. Programföretagen skall ha en dialog med de berörda grupperna.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Göteborgs universitet, Styrelsen för psykologiskt försvar, Statens kulturråd, Sveriges Författarförbund, Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio stödjer i huvudsak kommitténs bedömning.

Granskningsnämnden instämmer i förslaget om att resultatet skall redovisas tydligt. *Sverigefinska Riksförbundet* anser att kraven bör vara desamma som i nu gällande sändningstillstånd.

Sametinget efterlyser tydligare skrivningar om kraven på programföretagen och *Svenska Tornedalingars Riksförbund* kräver ökade eller omfördelade resurser för program på meänkieli.

Bakgrund: Radio och TV i allmänhetens tjänst har ett långtgående ansvar när det gäller programutbud för språkliga och etniska minoriteter.

Det utbud som programföretagen tillhandahåller är i dag av betydande omfattning.

I Sverige finns både nationella minoriteter och invandrade minoriteter. Samer, som också är ett urfolk, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar har status som nationella minoriteter i Sverige genom beslut av riksdagen (prop. 1998/99:143, bet. 1999/2000:KU6, rskr. 1999/2000:69). Deras språk (samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch) fick genom samma beslut erkännande som nationella minoritetsspråk. De nationella minoriteterna och minoritetsspråken intar således en särställning och omfattas av Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk, som Sverige ratificerade 2000.

I nu gällande sändningstillstånd har samtliga företag i uppdrag att beakta språkliga och etniska minoriteters intressen. Av tillstånden framgår att insatserna på området skall öka under tillståndsperioden jämfört med 2001. De nationella minoritetsspråken samiska, finska, meänkieli och romani chib skall inta en särställning. I fråga om verksamhet för språkliga och etniska minoriteter får SVT, SR och UR sinsemellan fördela ansvaret för olika slags insatser. Samtliga företag har också i uppdrag att ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos barn som tillhör språkliga eller etniska minoritetsgrupper. Företagen skall även tillhandahålla ett mångsidigt utbud som speglar de olika kulturer som finns i Sverige.

När det gäller program som speglar olika kulturer och program från hela världen ställs samma krav på SR och SVT. Det utländska programutbudet skall spegla olika kulturkretsar. Program om och från de nordiska grannländerna skall sändas i syfte att stärka den nordiska kulturgemenskapen. UR skall tillhandahålla ett mångsidigt utbud som speglar de olika kulturer som finns i Sverige och innehåller program från olika delar av världen.

Redovisningen av programföretagens insatser för språkliga och etniska minoriteter visar att programföretagen i huvudsak uppfyller de krav som ställs i sändningstillstånden. Samtliga företag sänder program på de nationella minoritetsspråken. I och med beslutet om villkoren för innevarande tillståndsperiod utökades de minoritetsspråk som skall inta en särställning i programföretagens utbud till att även omfatta romani chib. Regeringen kan konstatera att sändningarna på romani chib har etablerats under tillståndsperioden. SR sänder sedan många år också på andra språk. Insatserna ökar på flera områden. Samtliga företag har antagit policydokument på området som bl.a. föreskriver att de skall spegla det mångkulturella Sverige.

Skälen för regeringens förslag: De två olika minoritetsgrupperna, de inhemska nationella minoriteterna respektive de invandrade minoriteterna, har delvis olika behov. Den förra gruppen har behov av ett programutbud på det egna språket och om den egna kulturen men har vanligtvis inga problem att tillgodogöra sig det ordinarie programutbudet. Den senare gruppen kan ha större problem att tillgodogöra sig programutbudet på svenska samtidigt som gruppen kan ha behov av svenska nyheter på det egna språket. Särskilt viktigt för båda grupper är att det också finns program riktade till barn och unga för att ge dem möjligheter att föra språkliga och kulturella traditioner vidare.

Med hänsyn till samernas status som urfolk i Sverige anser regeringen att det finns särskilda skäl som motiverar programservice på samiska i större utsträckning än vad som motiveras av samernas antal. Den finskspråkiga gruppen intar också en särställning med hänsyn till såväl de historiska banden mellan Sverige och Finland som den finskspråkiga gruppens storlek. Meänkielis särställning i programföretagens programutbud motiveras av att den tornedalska befolkningen är en del av Sveriges ursprungliga inhemska befolkning. Dess identitet hänger i hög grad samman med såväl det egna språket som den egna kulturen i övrigt.

Romer har funnits i Sverige under mycket lång tid och det är angeläget att språket romani chib lever kvar som talad tradition. Därför skall också romani chib inta en särställning i programföretagens programutbud och romernas situation i Sverige skall särskilt uppmärksammas. De jiddisch-talande i Sverige i dag är för få för att motivera att gruppen får en särställning i programföretagens programutbud. Programföretagen bör dock ta hänsyn till att jiddisch har status som minoritetsspråk i Sverige.

Regeringen anser att verksamheten för språkliga och etniska minoriteter även fortsättningsvis skall vara ett prioriterat område. Målsättningen bör vara att tillgängligheten fortsätter att förbättras. Detta kan göras på olika sätt bl.a. genom förändrade sändningstider, bättre utnyttjande av den digitala tekniken samt via företagens webbplatser. Programföretagen bör ges frihet att själva bestämma den närmare inriktningen på hur en förbättrad tillgänglighet kan åstadkommas. Programföretagen bör ha en dialog med berörda grupper vid planeringen av insatserna. De tre programföretagen bör, liksom hittills, kunna lösa samarbetet i fråga om programverksamheten för språkliga och etniska minoriteter genom överenskommelser mellan sig.

Programföretagen bör fortsatt redovisa sina insatser för att öka tillgängligheten för språkliga och etniska minoriteter. Det skall även fortsättningsvis vara möjligt att av företagens redovisning ta del av insatsernas variation över tid. Programföretagen skall i samband med public service-redovisningen varje år redovisa till regeringen och Granskningsnämnden för radio och TV hur det samlade ansvaret förvaltats.

9.8 Sveriges Radios och Sveriges Televisions utlandssändningar

Regeringens förslag: Sveriges Radio AB:s program för sändning till utlandet skall ge dels svenskar som befinner sig utomlands, dels utländsk publik, möjlighet att få och upprätthålla kontakt med Sverige.

Kommitténs bedömning och förslag: Frågan behandlas inte av kommittén.

Bakgrund: SR:s utlandssändningar, SR International/Radio Sweden, riktar sig till svenskar som befinner sig utomlands och till en utländsk publik. Genom programverksamheten ges en möjlighet att få och upprätthålla kontakt med Sverige. Sändningarna har pågått sedan 1938 och består till största delen av aktualitets- och nyhetsprogram. Programmen distribueras över kortvåg, mellanvåg, satellit, via Internet och som återutsändningar i andra länders FM-nät. SR:s direktion fattar beslut om

vilka språk SR International/Radio Sweden skall sända på till utlandet. Verksamheten finansierades tidigare via statsbudgeten men sedan år 1995 finansieras den med TV-avgiftsmedel.

SVT bedriver också verksamhet riktad mot utlandet. SVT Europa är en sammansatt kanal som består av egenproducerade program från SVT och UR som sänts i SVT:s övriga kanaler. Programtjänsten finns idag tillgänglig i marknätet i södra Finland och som en satellitdistribuerad betaltjänst i övriga Europa och delar av Asien. Kanalen fyller liksom SR:s utlandssändningar en viktig funktion. Genom att programmen är på svenska riktar sig SVT Europa mera tydligt till svenskspråkiga utanför Sveriges gränser. SVT:s utlandsverksamhet skiljer sig också från SR:s genom att sammansättningen av SVT Europa finansieras via ett statsanslag för TV-utbyte mellan Sverige och Finland. Distributionen av kanalen i Europa och Asien liksom kostnaderna för hantering av programkort m.m. ingår dock inte i SVT:s nuvarande uppdrag och betraktas därför som en sidoverksamhet som skall bära sina egna kostnader.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att SR:s utlandssändningar har en viktig funktion och möjliggör för de många svenskar som befinner sig i utlandet att fortlöpande följa nyhetsrapportering och aktuella händelser i Sverige. Sändningarna når också en utländsk publik med intresse för Sverige och därmed sprids och upprätthålls en kunskap om bl.a. förhållanden i Sverige. Programmen bör syfta till att ge kunskap om Sverige och bidra till förståelse för det svenska samhället. Regeringen bedömer att verksamheten fungerar väl och föreslår inte någon förändring av den inriktning som verksamheten har i dag. Samtidigt kan det konstateras att det är viktigt att SR kan anpassa verksamheten efter den tekniska utveckling som sker och som bl.a. medger nya distributionssätt av SR:s programverksamhet.

Regeringen har noterat att övergången till digitala sändningar i marknät i Sverige och Finland kommer att påverka det svensk-finska TV-utbytet. I det sammanhanget, och med tanke på den dynamiska utvecklingen också av TV-mediet, kan det också finnas skäl att se över SVT:s utlandsverksamhet, inte minst med tanke på att antalet svenskar och svenskspråkiga som befinner sig utanför landets gränser ökar.

9.9 Genmäle och beriktigande

Regeringens förslag: Programföretagen skall även fortsättningsvis bereda den som har befogat anspråk på att bemöta ett påstående tillfälle till genmäle. Programföretagen skall dessutom, om det är befogat, beriktiga påståenden som har förekommit i en utsändning.

Kommitténs bedömning och förslag: Frågan behandlas inte av kommittén.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelser om genmäle och beriktigande infördes i avtalet mellan staten och Sveriges Radio för perioden 1967–1979 och hade sin bakgrund i den då nyligen beslutade radiolagen. I dag finns bestämmelser om genmäle och beriktigande i radio- och TV-lagen (1996:844, RTVL). Enligt 6 kap. 3 § första stycket

skall uppgifter som förekommit i ett TV-program som inte är reklam och som sänts på annat sätt än genom reklam beriktigas när det är befogat. Regeringen kan i tillståndsvillkor föreskriva skyldighet dels att iaktta bestämmelsen i 6 kap. 3 § första stycket om beriktigande även i fråga om ljudradion, dels att sända genmälen (3 kap. 2 § 10 och 11 RTVL).

SVT:s nu gällande sändningstillstånd innehåller bestämmelser om genmäle. SR:s och UR:s nu gällande sändningstillstånd innehåller bestämmelser om såväl genmäle som beriktigande.

Genmäle avser angrepp mot åsikter eller personer och anknyter till radiolagens krav på opartiskhet. Beriktigande avser fakta och sakuppgifter och anknyter till radiolagens krav på saklighet. I korthet kan sägas att med genmäle menas bemötande av värdeomdömen och med beriktigande rättelse av faktauppgifter (prop. 1995/96:160, s. 100).

Bestämmelserna om genmäle innebär att den som vill bemöta ett påstående som har förekommit i någon av programföretagens sändningar skall beredas tillfälle till genmäle, och att begäran om genmäle skall behandlas skyndsamt. Om begäran om genmäle bifalls, skall ett genmäle sändas så snart som möjligt i eller i anslutning till program av samma eller likartad karaktär som det som anmärkningen avser. Om begäran om genmäle avslås skall programföretaget lämna information till den berörde om hur denne gör för att hos Granskningsnämnden anmäla företagets beslut eller dess handläggning av ärendet. Ett beslut om avslag skall innehålla uppgifter om skälen för avslaget.

Av bestämmelserna om beriktigande följer att uppgifter som har förekommit i ett TV- eller ljudradioprogram skall beriktigas när det är befogat. Bifalls en begäran om beriktigande, skall beriktigandet sändas så snart det kan ske i ett för publiken naturligt sammanhang.

Regeringen bedömer att nuvarande bestämmelser fungerar väl och därför skall fortsätta att gälla.

10 Sveriges Utbildningsradio AB

Regeringens förslag: Sveriges Utbildningsradio AB skall även fortsättningsvis koncentrera sina insatser på utbildningsprogram. Tillgängligheten till och kunskap om programmen skall fortsatt ägnas särskild uppmärksamhet. Sveriges Utbildningsradio AB skall tydligt redovisa sina kontakter med olika delar av utbildningsväsendet.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Sveriges Utbildningsradio AB:s (UR) produktionskostnader är betydligt högre än kostnaderna för jämförbara program som produceras av Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Radio AB (SR). Det finns problem sedan tidigare i kontakterna mellan SVT och UR beträffande sändningstider, arkivfrågor och Kunskapskanalen. Problemen tycks hänga samman med en brist på samordning mellan programföretagen.

En kommitté bör få i uppdrag att ta fram förslag som syftar till att frigöra resurser för produktion av utbildningsprogram samt lösa de problem som finns i kontakterna mellan företagen

Remissinstanserna: Göteborgs universitet, Ekonomistyrningsverket, Folkbildningsförbundet, Granskningsnämnden, Myndigheten för skolutveckling samt Sveriges Television instämmer i huvudsak i kommitténs bedömning och förslag.

Folkbildningsförbundet anser att det bör förtydligas att det i UR:s uppdrag även ingår att göra utbudet mera tillgängligt samt att bedriva mediepedagogiskt arbete.

Göteborgs universitet och Sveriges Television efterlyser ett förtydligande av UR:s uppdrag.

Myndigheten för skolutveckling anser att det är av yttersta vikt att UR har frihet att producera program med ett vidare syfte än de rent kursplansanknutna.

LO föreslår att UR blir dotterbolag till SVT och SR.

Sveriges Utbildningsradio hävdar att kommitténs påståenden om företagets höga produktionskostnader för TV är baserade på beräkningar på uppgifter som inte är rättvisande. Enligt UR kommer produktionskostnaderna per timme att sjunka kommande år. UR inser värdet av att tillsätta en kommitté men betonar att en sådan enbart bör hantera samarbetsfrågor mellan företagen.

Bakgrund: Av UR:s nuvarande sändningstillstånd framgår att företaget skall erbjuda ett mångsidigt programutbud som kännetecknas av hög kvalitet. UR skall koncentrera sin programverksamhet till utbildningsområdet. Programverksamheten skall bedrivas inom utbildningsområdena förskola, barn- och ungdomsskola, högskola och vuxenutbildning och inriktas på att förstärka, bredda och komplettera de insatser som görs av andra på dessa områden. Användarna av UR:s programverksamhet, särskilt inom utbildningsväsendet, skall ges möjligheter att framföra synpunkter och önskemål på programverksamheten.

UR:s verksamhet finansieras i huvudsak via TV-avgiftsmedel. UR har dessutom fått medel via Myndigheten för skolutveckling för att producera utbildningsprogram avsedda för kompetensutveckling av lärare.

I samarbete med SVT startade UR i september 2004 Kunskapskanalen. Kanalen sänds kvällstid på samma kanalplats som Barnkanalen.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen kan konstatera att produktionen av utbildningsprogram är en viktig del av det samlade public service-utbudet. Regeringen delar kommitténs bedömning om att utbildningssektorn i vid mening genom radio och TV i allmänhetens tjänst kan få viktiga bidrag till den verksamhet som bedrivs och att den ofta har en annan karaktär än de som förmedlas i reguljära utbildningsformer. Etersända utbildningsprogram kan också nå alla medborgare oberoende av utbildningsbakgrund, ekonomiska förutsättningar och geografisk hemvist.

Riksdagens beslut inför den nuvarande tillståndsperioden innebar att UR fick i uppdrag att i högre utsträckning koncentrera sin verksamhet till utbildningsprogram. Regeringen kan konstatera att detta förtydligande av UR:s uppdrag fått positiva effekter. Regeringen föreslår därför att verksamheten även fortsättningsvis skall ha samma inriktning.

Kommittén konstaterar att UR tagit viktiga steg för att tillgängliggöra sitt utbud. Företaget har självt framfört önskemål om att företagets mediepedagogiska uppdrag skall tydliggöras, något som bl.a. Folkbild-

ningsförbundet stödjer i sitt remissvar. Regeringen anser att det är en viktig del av UR:s uppdrag att se till att programmen når sin publik och sina användare. Tillgängligheten till och kunskap om programmen skall därför även fortsatt ägnas särskild uppmärksamhet.

En central del av UR:s uppdrag är att utbildningsväsendets olika organisationer skall ges möjlighet att framföra synpunkter och önskemål på verksamheten. UR skall tydligt redovisa sina kontakter med olika delar av utbildningsväsendet.

UR skall också fortsättningsvis ha möjlighet att söka och ta emot allmänna medel för programverksamhet inriktad på särskilt angelägen fortbildning av lärare. Regeringen förutsätter att UR:s program bereds plats i SVT:s och SR:s sändningsutrymme på tider som ger utbildningsprogram goda möjligheter att nå sin publik. Eventuell oenighet vid fördelning och placering av sändningstid bör även fortsättningsvis lösas enligt lagen (1999:116) om skiljeförfarande. Det är viktigt att UR på rimliga villkor kan använda arkivmaterial från radio och TV för olika utbildningsprogram.

Mot bakgrund av den kritik som kommittén lämnat avseende UR:s produktionskostnader avser regeringen att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att ta fram förslag till hur ett effektivare resursutnyttjande kan åstadkommas. Vidare har Utbildnings- och kulturdepartementet kompletterat kommitténs redovisningar och analyser av programföretagens produktionskostnader och kostnadsredovisningar och avser att ge programbolagen i uppdrag att redovisa på vilket sätt man avser att förbättra sin redovisning för att öka möjligheterna till jämförelser mellan bolagen. Regeringen återkommer till båda dessa frågor under avsnitt 14.

11 Teknisk utveckling och distribution av radio och TV

Regeringens förslag: Programföretagen skall sända ljudradio och television till hela landet, vilket innebär att minst 99,8 procent av den fast bosatta befolkningen skall kunna ta emot sändningar i marknät. Den pågående digitaliseringen av marknätssändningar för TV innebär att Sveriges Television AB:s och Sveriges Utbildningsradio AB:s sändningstillstånd för television skall avse digitala marknätssändningar och kompletteras med tillstånd för analoga sändningar till dess att sändningarna i det analoga marknätet är avslutade.

Programföretagen skall delta i den tekniska utvecklingen av produktions- och distributionstekniker för radio och TV. Programföretagens produktion och distribution skall präglas av strävan att nå ut till tittare och lyssnare med programverksamheten.

Programföretagen får inte utan regeringens medgivande förändra sin kärnverksamhet i betydande omfattning genom att t.ex. starta permanenta nya programkanaler eller liknande tjänster.

Kommitténs bedömning och förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Sveriges Television* och *Sveriges Radio* avstyrker förslaget om att programföretagen skall inhämta regeringens medgivande vid start av ny tjänst.

Modern Times Group och *Sveriges Utbildningsradio* tillstyrker förslaget om att regeringens medgivande bör inhämtas. *Sveriges Utbildningsradio* anser dock att detta endast bör gälla under förutsättning att det gäller permanenta kanaler av betydande omfattning.

Sveriges Författarförbund anser att nya tjänster skall underställas frågan om vilket mervärde lyssnare respektive tittare skulle få av tjänsten.

Skälen för regeringens förslag

Distribution av radio och TV med olika tekniker

Den tekniska utvecklingen fortsätter att påverka radio- och TV-medierna. Under nuvarande tillståndsperiod har produktionen av radio och TV alltmera övergått till digital teknik. Digitaliseringen har medfört att nya plattformar för distribution har utvecklats och att produktion och distribution av en större mängd innehåll har blivit möjlig. Det är viktigt att programföretagen strävar efter att göra sin kärnverksamhet tillgänglig i de distributionsformer där utbudet efterfrågas av publiken, ett exempel är *Sveriges Radio AB:s* (SR) utsändning av programverksamheten över Internet.

Alla distributionsformer för TV digitaliseras, men det sker i olika takt. Digitaliseringen av TV-sändningar sker inte bara i Sverige utan i hela världen. I Europa uppmuntras övergången till digitala TV-sändningar av EU-kommissionen som har satt upp ett mål om att övergången bör vara helt genomförd i alla medlemsstater senast 2012.

Satellitdistribution inledde övergången och alla TV-sändningar från satellit riktade mot Norden är nu digitala. De största kabelnäten erbjuder hushållen möjlighet till digital mottagning, men har inte genomfört någon aktiv övergång, utan parallellsänder analogt och digitalt. Nya distributionsformer som IP-TV bygger helt på den digitala tekniken.

Digitaliseringen av marknätsdistributionen av TV-sändningar har under tillståndsperioden gått in i ett avgörande skede. Ett digitalt marknät för TV-distribution har i enlighet med riksdagsbeslut successivt byggts ut sedan 1997 och täcker nu cirka 98 procent av Sveriges fast bosatta befolkning (prop. 2000/01:1 utg.omr. 17, bet. 2000/01:KrU1, rskr. 2000/01:59 och prop. 2002/03:72, bet. 2002/03:KU33, rskr. 2002/03:196). Riksdagen fattade i maj 2003 beslut om att övergången till digitala sändningar i marknätet skall vara helt genomförd senast den 1 februari 2008 (prop. 2003/04:118, bet. 2003/04:KU24, rskr. 2003/04:231). Regeringen fattade i december 2004 och juni 2005 genom ändringar i *Sveriges Television AB:s* (SVT), *Sveriges Utbildningsradio AB:s* (UR) och *TV4:s* sändningstillstånd beslut om hur övergången skall ske etappvis i hela landet.

Digitaliseringen av marknätssändningar för TV innebär inte någon avgörande förändring av de villkor som gäller för distribution eller mottagning av TV i allmänhetens tjänst. Marknätssändningar kommer även under kommande tillståndsperiod att utgöra en bas för utsändningar både

för radio och TV, inte minst eftersom de är särskilt väl lämpade för okodade sändningar.

Även när det gäller radion pågår en omfattande teknikutveckling av olika distributionssätt. SR startade provsändningar av digital radio med DAB-teknik (Digital Audio Broadcasting) hösten 1995. Framtiden för den digitala radion har varit föremål för en utredning i två steg. En särskild utredare lämnade ett delbetänkande *Digital Radio. Kartläggning och analys* (SOU 2002:38) i april 2002. Delbetänkandet utgjorde ett underlag till den parlamentariska kommitté som fick i uppdrag att genom en samlad analys ta ställning till den digitala radions framtid. Kommittén lämnade sitt slutbetänkande *Digital Radio* (SOU 2004:16) i februari 2004.

Regeringen lämnade den 22 december 2005 skrivelsen Digital distribution av radio (skr. 2005/06:66) till riksdagen. I skrivelsen konstateras att distributionen av ljudradio fortsätter att digitaliseras. Flera tekniker finns eller håller på att utvecklas för digital radiodistribution. Regeringen pekar på flera skäl till att inte fatta beslut om att välja en teknik framför andra. Regeringen anser att fördelarna för konsumenterna inte är klarlagda och att andra tekniska lösningar än DAB-tekniken inte har prövats fullt ut. Vidare pekar regeringen på att framgångarna för DAB-radion i andra länder varit begränsade. Mot den bakgrunden gjorde regeringen bedömningen att det inte är aktuellt med ett beslut om att påbörja en utbyggnad av DAB-tekniken och inleda en avstängning av sändningarna i FM-nätet. Regeringens bedömning innebär inte att någon distributionsform av radio utesluts. Fortsatt försöksverksamhet med olika digitala sändningstekniker innebär i stället en flexibilitet och möjlighet att följa och ligga långt fram i den tekniska utvecklingen.

Radio- och TV-verket fick i januari 2006 i uppdrag att utifrån ett brett perspektiv följa utvecklingen av tekniker för digital distribution av ljudradio och ta fram underlag för en löpande bedömning av olika tekniker. Uppdraget skall utföras i dialog med SR, SVT och UR, övriga företag och organisationer inom radio- och TV-branschen, berörda myndigheter och andra relevanta aktörer. Radio- och TV-verket skall slutligt redovisa sitt uppdrag senast den 30 juni 2008. Delrapporter skall lämnas vid två tillfällen, 2006 och 2007.

SR, SVT och UR skall ha ett fortsatt uppdrag att sända ljudradio och television i hela landet, vilket innebär att minst 99,8 procent av den fast bosatta befolkningen skall kunna ta emot marknätssändningar. Marknätssändningarna skall ske okrypterat och den tekniska kvaliteten skall vara fortsatt hög. Sändningarna skall ske med så hög säkerhet att eventuella sändningsavbrott blir så korta som möjligt. I samband med övergången till digitala sändningar för TV kommer kraven att successivt överföras för att gälla sändningar i ett digitalt marknät. Det betyder att kravet på täckning för de digitala sändningarna vid slutet av övergången kommer att motsvara det krav som funnits för de analoga sändningarna i marknätet.

Teknisk utveckling och nya tjänster

Radio och TV i allmänhetens tjänst bör även framgent ha goda möjligheter att delta i den tekniska utvecklingen, något som bl.a. motiveras av

möjligheten att fördjupa programverksamheten och skapa nya vägar för kommunikation med tittare och lyssnare. Genom att programföretagen deltar aktivt i teknikutvecklingen finns det också större möjligheter för utveckling av tekniska lösningar som inte enbart sker i enlighet med kommersiella önskemål och behov. Det är viktigt att den tekniska utvecklingen, inte minst för tjänster och utsändning i marknät, tillgodoser de krav som ställs på radio och TV i allmänhetens tjänst, t.ex. när det gäller kvalitet och tillgänglighet. Tittarvänliga lösningar som öppna standarder och utveckling och tillgång till teknisk utrustning för fri-TV (sändningar som inte är kodade och därmed fritt tillgängliga) liksom teknik för att öka tillgängligheten för funktionshindrade är några sådana exempel. Den tekniska utvecklingen kan också utnyttjas för att skapa utrustning som medger mindre och enklare produktionsenheter och därigenom kan stärka lokal produktion.

Det finns samtidigt anledning att framhålla att TV-avgifter är allmänna medel och att företagen därför bör iaktta försiktighet när det gäller satsningar på oprövad teknik eller teknik som inte alla lyssnare och tittare har tillgång till. Det är naturligt att ny teknik i ett inledningsskede inte kan användas av alla lyssnare eller tittare. Kravet på 99,8 procent täckning gäller t.ex. för närvarande för TV-sändningar med normal upplösning för stationär mottagning respektive för FM-radio men däremot inte för t.ex. den kompletterande verksamhet som bedrivs. Som beskrivits i avsnitt 7.2 är skiljelinjen mellan kärnverksamhet och kompletterande verksamhet emellertid inte alltid helt tydlig och kan också förändras över tiden. Om exempelvis en ny tjänst eller en ny distributionsstandard får ett brett genomslag måste ett företag som verkar i allmänhetens tjänst räkna med att den skall kunna göras tillgänglig för alla. Programföretagen behöver ta hänsyn till de ekonomiska och frekvensmässiga förutsättningarna för detta när de planerar satsningar på ny teknik. Programföretagen skall noga värdera kostnad och efterfrågan för varje enskild teknik.

Regeringen anser i likhet med kommittén att en huvuduppgift för radio och TV i allmänhetens tjänst skall vara att fungera som en samlande kraft och erbjuda en utgångspunkt från vilken frågor av betydelse för hela samhället kan diskuteras gemensamt. Detta kräver en programverksamhet som inte splittras upp i alltför många olika kanaler och tjänster. Programföretagen får inte utan regeringens medgivande förändra sin kärnverksamhet i betydande omfattning, t.ex. genom att starta permanenta nya programkanaler eller liknande tjänster.

12 Beredskapsfrågor

Regeringens förslag: Programföretagen skall upprätthålla den höga säkerhet för produktion och distribution som hittills utmärkt verksamheten. Företagen skall ställa höga krav på de leverantörer som anlitas för programinsamling och distribution av egensändningar.

De nuvarande principerna för företagets organisation och programverksamhet under höjd beredskap och vid extraordinära händelser skall fortsätta att gälla. I likhet med den inriktning som gäller för samhällets beredskapsplanering i stort skall företagets planering inriktas mot extra-

ordinära händelser. Utifrån en risk- och sårbarhetsanalys skall sändningsverksamheten analyseras och värderas så att avbrott så långt som möjligt kan undvikas. Detta arbete skall ske efter samråd med Styrelsen för psykologiskt försvar.

Sveriges Television AB och Sveriges Radio AB skall vara skyldiga att sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det.

Kommitténs bedömning och förslag: Frågan behandlas inte av kommittén.

Bakgrund

Radio och TV har en mycket viktig funktion att fylla i samband med stora olyckor och extraordinära händelser i samhället. Radio och TV i allmänhetens tjänst har därvidlag en särställning genom de höga krav på tillgänglighet som ställs på grund av TV-avgiftsfinansiering och den särskilda roll verksamheten intar i samhället. Programföretagens sändningar utgör en viktig informationskälla inte minst då samhället befinner sig under stor påfrestning eller i kris. Det är därför nödvändigt att företagens programproduktion och utsändning har en mycket hög säkerhet och ut hållighet. Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) har därför sedan lång tid ålagts särskilda beredskapskrav. Tidigare reglerades kraven i särskilda avtal mellan staten och företagen, under senare år har principerna formulerats i sändningstillstånden.

Programföretagen har två delvis olika uppgifter i beredskaphänseende. Det är av mycket stor betydelse att den ordinarie programverksamheten kan upprätthållas under perioder med stora påfrestningar på samhället eftersom medborgarna kan antas ha extra stort behov av en oberoende förmedlare av nyheter, debatt och analys under stora olyckor och extraordinära händelser. Företagens roll som snabb informationsbärare kan också vara av avgörande betydelse för samhällets kris hantering. I sändningstillstånden finns krav på företagen att kostnadsfritt sända myndighetsmeddelanden. Utöver detta har företagen ingått avtal med Statens räddningsverk för utsändning av informations- och varningsmeddelanden, s.k. viktigt meddelande till allmänheten (VMA).

I propositionen Radio och TV under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred (prop. 1996/97:158) konstaterades att den fredstida strukturen inom radio och TV så långt som möjligt bör behållas även under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred. Samtidigt kvarstod bedömningen att programföretagen med uppdrag i allmänhetens tjänst vid höjd beredskap skall utgöra självständiga organisationer med totalförsvarsuppdrag och lyda direkt under regeringen.

Företagen fick också ett fortsatt uppdrag att utarbeta beredskapsplaner för verksamheten under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred vilket infördes i sändningstillstånden. Planeringen skall enligt dessa ske i samråd med Teracom AB och med Styrelsen för

psykologiskt försvar (SPF) som därmed gavs en utökad roll för beredskapsplaneringen för etermedia.

Regeringen har vid flera tillfällen konstaterat att programföretagen SR, SVT och UR har skött sina uppdrag väl när det gäller beredskapsplanering. I propositionen Radio och TV i allmänhetens tjänst 2002–2005 (prop. 2000/01:94) gjordes bedömningen att företagens beredskapsplanering var god och att den verksamhet som bedrevs fungerade väl och på ett ändamålsenligt sätt svarade mot de ställda kraven på området. Regeringen ansåg därför inte att några ytterligare åtgärder var nödvändiga.

År 2002 konstaterade regeringen i propositionen Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158) återigen att programföretagens beredskapsplanering var god. Det kunde samtidigt konstateras att den tekniska utvecklingen, och då särskilt digitaliseringen, innebar nya krav på företagens planering. I budgetpropositionen för 2006 (prop. 2005/2006:1 utg.omr. 24) konstaterade regeringen att etermedierna hade stor betydelse i samband med den storm som drabbade södra och västra Sverige i januari 2005. Etermedierna bedömdes då ha haft den starkaste infrastrukturen av alla som finns för informationsspridning.

Förändrade förutsättningar

Distributionssystemen för radio och TV har som konstaterats tidigare genomgått en genomgripande förändring. Radio och TV når nu lyssnare och tittare genom en mängd olika distributionsformer och med hjälp av många olika operatörer. Framförallt när det gäller TV har utvecklingen gått mycket snabbt. Utvecklingen kommer att fortsätta. Samtidigt har marknätsdistributionen fortfarande en särställning för radio och TV i allmänhetens tjänst genom den mycket höga tillgänglighet som utmärker sändningarna. Programföretagen är ålagda att sända i marknät som täcker minst 99,8 procent av den fast bosatta befolkningen.

I de analoga tillstånden har det tidigare funnits krav på SR, SVT och UR att anlita Teracom AB för marknätsdistribution. I de digitala tillstånden har motsvarande krav inte införts. Genom regeringsbeslut den 15 december 2005 (regeringsbeslut I:101–103) har villkoret tagits bort. Ändringen är föranledd av det nya regelverk för elektroniska kommunikationstjänster som införts och som inte medger förekomsten av direkta eller indirekta monopol.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2006 (prop. 2005/06:1 utg. omr. 24) konstaterat att det nya regelverket innebär förändringar för verksamheten inom Teracom AB. Tidigare krav från staten som ägare vad gäller bolagets beredskapsåtgärder bör därför utgå. Istället innebär det nya regelverket att Post- och telestyrelsen kan meddela föreskrifter om planering i fredstid för totalförsvarets behov av elektroniska kommunikationer. Detta sker då på samma sätt som för andra operatörer av elektroniska kommunikationstjänster.

Förutsättningarna för samhällets beredskapsplanering har under de senaste åren förändrats. Planeringsinriktningen avser numera en betydligt bredare hotbild än tidigare och tyngdpunkten har flyttats från hanteringen av krig till hantering av extraordinära händelser. Den förändrade planeringsinriktningen påbörjades i och med 1996 års försvarsbeslut. I propo-

sitionen Vårt framtida försvar (prop. 2004/05:05) redovisade regeringen sin bedömning av det rådande säkerhetspolitiska läget. Prop. 2005/06:112

Skälen för regeringens förslag: Det kan konstateras att programföretagen upprätthåller en hög säkerhet när det gäller produktion och distribution och att detta är av stor betydelse både för verksamheten som sådan och för samhällets beredskap för stora olyckor och extraordinära händelser. Den höga säkerheten är mycket viktig även i framtiden. Företagen skall därför också i fortsättningen åläggas att upprätthålla en hög säkerhet och uthållighet när det gäller produktion och distribution av egensändningar. Företagen bör därför ställa höga krav på sina leverantörer vad gäller säkerhet och uthållighet för all programverksamhet inklusive programinsamling och distribution. Med hänsyn till marknads-sändningars särskilda ställning för radio och TV i allmänhetens tjänst och att utsändningar i marknät ger goda möjligheter till mobil mottagning, är kravet på hög säkerhet extra viktigt just i denna utsändningsform.

I enlighet med riksdagens beslut med anledning av regeringens proposition Radio och TV under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred (prop. 1996/97:158, bet. 1996/97:KU3, rskr. 1996/97:18) skall den fredstida strukturen inom radion och televisionen bibehållas så långt som möjligt även vid extraordinära händelser och under höjd beredskap. Även om enskilda militära angrepp bedöms som osannolika under överskådlig framtid bör sändningstillstånden också i framtiden innehålla bestämmelser om företagens roll vid höjd beredskap. Om höjd beredskap råder skall SR och SVT utgöra självständiga organisationer inom totalförsvaret och lyda direkt under regeringen. UR:s resurser skall i en sådan situation tillföras de två andra programföretagen.

Den bedömning som angavs i ovan nämnda proposition när det gäller krav på företagens beredskapsplanering är däremot endast delvis giltig i dag. Ett nytt planeringssystem för krisberedskap infördes 2002. I likhet med vad som gäller för t.ex. statliga myndigheter, kommuner och lands-ting är det lämpligt att även programföretagen utifrån en risk- och sårbarhetsanalys tar fram beredskapsplaner för hur produktions- och driftstörningar skall undvikas vid olika typer av hot eller kriser. Planer för verksamheten under höjd beredskap behöver däremot inte upprättas. Detta förslag avseende krav på företagens beredskapsplanering sker således mot bakgrund av nya förutsättningar för samhällets beredskap. Programföretagen och SPF har fått del av ett utkast till proposition med denna innebörd. De har inte haft några invändningar. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att beredningskravet är uppfyllt.

Kravet på programföretagen att samråda med SPF vid beredskapsplanering kvarstår. Samrådsformerna bör avgöras av programföretagen och SPF gemensamt. I propositionen Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle (prop. 2005/06:133) redogör regeringen för avsikten att uppdra till berörda myndigheter att i samverkan med programföretagen gå igenom tekniska och administrativa förutsättningar för att klarlägga om det finns tekniska svagheter som behöver åtgärdas. Eftersom programföretagen inte längre är ålagda att anlita Teracom AB för utsändningstjänster och ett nytt regelverk gäller, bör inte programföretagen längre åläggas att samråda med Teracom AB vid beredskapsplanering.

13.1 Bakgrund och allmänna utgångspunkter

I följande avsnitt redogörs bl.a. för bestämmelser som gäller vid myndigheternas granskning och tillsyn över radio- och TV-verksamhet.

Enligt 1 kap. 1 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) är varje svensk medborgare gentemot det allmänna tillförsäkrad rätt att i ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.

Av 1 kap. 3 § första stycket YGL framgår att ett absolut censurförbud gäller för framförande av TV-program. Detta innebär att en myndighet eller annat allmänt organ inte får ställa upp krav på förhandsgranskning av ett TV-program eller meddela föreskrifter om åtgärder som hindrar offentliggörandet av ett TV-program på grund av dess innehåll. Att det får ske en granskning av innehållet i ett TV-program som sänts framgår av 7 kap. 4 § YGL.

Reglerna om källskyddet finns i 1 kap. 2 §, 2 kap. 1 § och 2 kap. 3–4 §§ YGL. Källskyddet innebär bl.a. att varje svensk medborgare är tillförsäkrad rätt att till bl.a. en TV-redaktion lämna uppgifter i vilket ämne som helst för offentliggörande i ett TV-program (1 kap. 2 §). Vidare har den som lämnat eller anskaffat ett meddelande för publicering i ett medium som skyddas av YGL i princip rätt att förbli anonym (2 kap. 1 §). Journalister och andra som har tagit befattning med tillkomsten eller spridningen av en framställning som publicerats i en av YGL skyddad form har tystnadsplikt i fråga om vad de erfarit om vem som är upphovsman till framställningen eller har tillhandahållit den för offentliggörande eller framträtt i den eller lämnat ett meddelande som varit avsett för publicering i framställningen (2 kap. 3 §). Enligt 2 kap. 4 § gäller ett förbud för myndigheterna och andra allmänna organ att forska efter nyhetsförmedlingens källor.

Av 3 kap. 2 § YGL följer att friheten att sända TV-program på annat sätt än genom tråd får regleras genom lag som innehåller föreskrifter om tillstånd och villkor att sända.

I 9–11 kap. radio- och TV-lagen (1996:844, RTVL) regleras frågor om granskning och tillsyn över radio- och TV-verksamhet samt vilka sanktioner som kan bli aktuella vid överträdelse av bestämmelser i RTVL och villkor för sändningsrätten. Genom marknadsföringslagen (1995:450) sanktioneras de bestämmelser som är av marknadsrättslig karaktär. I 12 kap. RTVL regleras vissa handläggningsfrågor.

Gransknings- och tillsynsmyndigheter är i dag Justitiekanslern, Granskningsnämnden för radio och TV, Konsumentombudsmannen och Radio- och TV-verket.

För att en tillsyn skall fungera är det av vikt att den som utövar tillsynen kan begära in de upplysningar och handlingar som är av intresse för tillsynen. Radio- och TV-lagen innehåller föreskrifter om detta. Därutöver finns bestämmelser i 5 kap. 5 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens om-

råden som ger Justitiekanslern rätt att utan kostnad få del av t.ex. TV-program.

Enligt 9 kap. 5, 7, 9–11 §§ RTVL kan tillståndshavare vara skyldiga att lämna olika typer av upplysningar till myndigheterna. Enligt 9 kap. 8 § RTVL är den som spelat in ett referensband skyldig att på begäran lämna detta till Granskningsnämnden, Radio- och TV-verket eller Konsumentombudsmannen. Den som åsidosätter bestämmelserna får av myndigheterna föreläggas att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite.

Tredje kapitlet i RTVL innehåller bestämmelser om sändningar med tillstånd av regeringen. Enligt 3 kap. 1 § andra stycket får ett sändningstillstånd förenas med villkor som anges i 2–4 §§.

I 3 kap. 2 § finns en katalog med villkor som kan uppställas i sändningstillstånd. Av punkten 16 framgår att det får föreskrivas en skyldighet att till Granskningsnämnden för radio och TV lämna uppgifter som är nödvändiga för nämndens bedömning om sända program stämmer överens med de villkor som har meddelats enligt radio- och TV-lagen. Detta kan t.ex. ha betydelse för att nämnden skall kunna bedöma om ett programföretag har överträtt villkor om sponsrade program. Den enda sanktion som Granskningsnämnden kan tillgripa om ett programföretag underlåter att lämna uppgifter är att förelägga företaget att på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut om att underlåtelsen innebär ett brott mot tillståndsvillkoren (10 kap. 8 § RTVL).

Vid överträdelse av bestämmelserna om reklam, annan annonsering eller sponsring kan i de flesta fall programföretaget åläggas att betala en särskild avgift (10 kap. 5 och 6 §§ RTVL). Påförande av särskild avgift prövas enligt 12 kap. 4 § av Länsrätten i Stockholms län på ansökan av Granskningsnämnden för radio och TV. Vid överträdelser av vissa bestämmelser i RTVL tillämpas marknadsföringslagen (1995:450).

I delbetänkandet Nytt regelverk för marksänd digital-TV (SOU 2004:39) lämnar Radio- och TV-lagsutredningen förslag som bl.a. rör tillsyn inom området för radio och TV. Utredningen har föreslagit att bestämmelser i RTVL om tillsynsmyndigheternas rätt till information i vissa särskilda fall skall ersättas av en bestämmelse med generell utformning. Enligt bestämmelsen skall tillsynsmyndigheterna ha rätt att förelägga den som bedriver verksamhet som omfattas av lagen att tillhandahålla myndigheterna upplysningar och handlingar som behövs för kontroll av verksamhet. Föreläggandet skall få förenas med vite. Myndigheterna föreslås även få en rätt till verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärder enligt RTVL.

I betänkandet Radio och TV i allmänhetens tjänst – Riktlinjer för en ny tillståndsperiod (SOU 2005:1) har kommittén föreslagit att Granskningsnämnden skall få ökade möjligheter att på egen hand bedöma vilket material som behövs för att nämnden skall kunna utföra sitt uppdrag att pröva bestämmelser i sändningstillståndet. Kommittén har vidare hänvisat till Radio- och TV-lagsutredningens förslag.

Regeringens förslag: Enskilda bestämmelser i radio- och TV-lagen om myndigheternas rätt till information i vissa särskilda fall ersätts av en generell bestämmelse. Enligt den nya bestämmelsen ges Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen rätt att begära att den som bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt lagen skall tillhandahålla myndigheterna upplysningar och handlingar som behövs för kontroll av att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen samt de villkor och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Den som åsidosätter bestämmelserna får av myndigheterna föreläggas att följa bestämmelserna. Föreläggandet får förenas med vite.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas några särskilda regler i radio- och TV-lagen om verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärder enligt radio- och TV-lagen. Utredningens förslag att beslut om föreläggande skall kunna fattas av direktören bör inte genomföras.

Radio- och TV-lagsutredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen har även föreslagit att de berörda myndigheterna skall ges rätt att få verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärder enligt radio- och TV-lagen. Vidare har utredningen föreslagit att beslut om förelägganden skall fattas av nämndens direktör eller direktörens ställföreträdare.

Remissinstanserna: *Konsumentverket, Granskningsnämnden och Justitiekanslern* tillstyrker förslaget i huvudsak. Beträffande förslaget om myndigheternas rätt att få verkställighet betonar dock JK att försiktighet måste iakttas i vissa fall vid verkställighet av beslut eftersom man riskerar att det yttrandefrihetsrättsliga grundlagsskyddet, nämligen det s.k. meddelarskyddet annars kan åsidosättas.

Sveriges Radio, Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio avstyrker förslagen i sin helhet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Föreläggande vid vite m.m.

Som framgår av avsnitt 13.1 kan sändningstillstånd som meddelats av regeringen innehålla en skyldighet att till Granskningsnämnden lämna uppgifter som är nödvändiga för nämndens bedömning om sända program stämmer överens med de villkor som har meddelats enligt RTVL (3 kap. 2 § 16 RTVL). Enligt förarbetena skall Granskningsnämnden bl.a. kunna få tillgång till annat än inspelningsmaterial, t.ex. programtablåer, sponsoravtal etc. Det anges vidare att gränsen för bestämmelsens tillämpning sätts vid att det skall vara fråga om material för granskning och att uppgifterna skall vara nödvändiga (prop. 1995/96:160 s. 165).

Enligt 3 kap. 3 § första stycket 2 RTVL får ett sändningstillstånd innehålla villkor avseende förbud mot att sända vissa sponsrade program. Villkoren om vilka programtyper som får och inte får sponsras har till

syfte att motverka att programverksamhetens integritet hotas genom att möjligheten att få sponsringsbidrag blir styrande för vilka program som produceras och sänds.

När Granskningsnämnden skall bedöma om ett program är sponsrat i enlighet med tillståndsvillkoren behöver nämnden ha tillgång till handlingar som belyser de ekonomiska relationerna mellan programföretaget och utomstående aktörer. Enligt uppgift från Granskningsnämnden har det varit problem med att från ett programföretag få tillgång till nödvändiga upplysningar.

Regeringen anser att det är otillfredsställande om Granskningsnämnden saknar påtryckningsmedel för att från programföretagen få de uppgifter som nämnden behöver för sin prövning. Som Granskningsnämnden anfört bör utgångspunkten givetvis vara att de uppgifter och material som nämnden behöver i sin granskning skall lämnas in utan några förelägganden. Tillsynsmyndigheterna ges en allmän befogenhet att få begära in de upplysningar och handlingar som är av intresse för tillsynen. Underlåtenhet att följa en begäran från tillsynsmyndigheterna bör emellertid vara förenad med en reaktion. Utredningen har föreslagit att myndigheterna skall få utfärda förelägganden som får förenas med vite.

Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio (UR) har i sina remissvar avstyrkt utredningens förslag och anfört att om förslaget genomförs kan programföretagen riskera att lämna ut icke sänt material samt sådana handlingar som kan innebära att källor avslöjas.

Vissa bestämmelser är redan i dag vitessanktionerade för att respekten för gällande bestämmelser skall kunna upprätthållas. Vitesföreläggande fungerar dels som en reaktion mot en överträdelse av en bestämmelse, dels som en varning om att vitet kan dömas ut om överträdelsen upprepas. Regeringen anser att viten är en lämplig reaktion genom att tillståndshavaren har en möjlighet att vidta rättelse (jfr prop. 1995/96:160 s. 141). Vitesföreläggandet måste utformas så att den ansvarige får klart för sig vad som fordras för att vitet inte skall dömas ut. Föreläggandet får dock självklart inte utformas så att det med avsikt avser t.ex. icke sänt material. De uppgifter som myndigheterna behöver för sin granskning är dock inte heller av sådan art att en begäran om utlämnande torde komma i konflikt med reglerna om källskydd, censurförbud och andra hindrande åtgärder i yttrandefrihetsgrundlagen.

Som sagts i avsnitt 13.1 har kommittén föreslagit att SR, SVT och UR skall vara skyldiga att till Granskningsnämnden redovisa innehållet i de kontrakt och avtal som används av programföretagen i samband med samarbetsprojekt och köp av visningsrätter.

SVT har bl.a. anfört att förslaget innebär en ökad risk för att företagets kontrakt och andra handlingar blir offentliga då sekretessbeläggningen är alltför osäker och det inte finns någon garanti för att den sekretess som gäller vid Granskningsnämnden överförs till domstol.

Granskningsnämnden har att tillämpa 8 kap. 6 § sekretesslagen. Enligt första punkten gäller sekretess för t.ex. uppgift om enskilda affärs- eller driftsförhållanden om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. För att sekretess skall gälla för uppgift om enskilda affärs- eller driftsförhållanden i domstol krävs det enligt 8 kap. 17 § sekretess-

lagen att den skada som kan antas uppkomma genom uppgifternas röjande skall vara avsevärd.

Således ställs det högre krav för att få uppgifter sekretessbelagda hos domstol än hos Granskningsnämnden. Det är endast i de fall då Granskningsnämnden ansöker om påförande av särskild avgift för ett programföretags åsidosättande av sponsringsbestämmelserna enligt 10 kap. 5 § och 12 kap. 4 § RTVL som överlämnande av handlingar till domstol kommer att ske. De sekretessbestämmelser som tillämpas av domstol måste anses tillräckliga för att skydda ett programföretags affärshemligheter.

Mot denna bakgrund anser regeringen att den som bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt lagen bör vara skyldig att till Granskningsnämnden, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen lämna de upplysningar och handlingar som är nödvändiga för kontroll av att verksamheten bedrivs i enlighet med RTVL samt de villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen. Myndigheterna bör ges rätt att förelägga den som åsidosätter bestämmelsen att tillhandahålla de upplysningar och handlingar som myndigheterna begärt. Föreläggandet får förenas med vite.

Det skall poängteras att avsikten med den nya bestämmelsen inte är att myndigheterna skall kunna kräva in andra uppgifter än de som de redan i dag har rätt att begära enligt nuvarande ordning. Åsidosättande av flertalet av dessa bestämmelser kan också redan i dag medföra att myndigheterna utfärdar föreläggande förenat med vite. Det kan dock inte uteslutas att myndigheterna i ringa omfattning kan begära att få vissa ytterligare uppgifter. Begränsningen sätts vid att det skall vara uppgifter som myndigheterna behöver för sin tillsyn.

SR, SVT och UR har hävdat att om förslaget genomförs skall beslut om föreläggande fattas av Granskningsnämnden och inte av nämndens direktör eller direktörens ställföreträdare som utredningen föreslagit. Regeringen finner inte skäl att genomföra utredningens förslag i denna del.

Verkställighet

Utredningen har också föreslagit att Granskningsnämnden, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen skall ha rätt att få verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärder enligt RTVL.

Av remissvaren har det inte framkommit att det finns ett stort behov att kunna begära verkställighet av beslut enligt RTVL. JK har också påtalat att försiktighet måste iakttas vid vissa fall av verkställighet för att inte det s.k. meddelarskyddet skall åsidosättas till men för enskilda. Att införa regler som möjliggör verkställighet av beslut enligt RTVL i lokaler där verksamhet bedrivs kring sändning av TV- eller radioprogram är en ingripande åtgärd. Mot bakgrund av detta anser regeringen inte att det för närvarande bör införas någon möjlighet att begära verkställighet.

14.1 Principerna för finansiering och medelstildelning

Regeringens förslag: Programföretagens verksamhet skall finansieras med TV-avgiftsmedel. Reklam skall inte vara tillåten. Programföretagen skall inom tillgängliga ekonomiska ramar göra de prioriteringar som krävs för att uppfylla uppdraget. Verksamheten skall inom ramen för gällande sändningstillstånd och andra villkor bedrivas rationellt och syfta till god effektivitet och produktivitet. Samordningen mellan programbolagen skall öka. Dagens system för medelstildelning till programföretagen från rundradiokontot bibehålls, men sambandet mellan TV-avgiftsintäkter och medelstildelningen till företagen förstärks.

Medelstildelningen till programföretagen från rundradiokontot skall räknas upp med två procent årligen under förutsättning att balansen på rundradiokontot upprätthålls.

Regeringens bedömning: Utredningens förslag om direktfinansiering och momsbeläggning av TV-avgiften bör för närvarande inte genomföras.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer delvis med regeringens förslag. De grundläggande principerna för finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst bör upprätthållas med vissa justeringar inom systemet. I stället för dagens TV-avgift skall en s.k. medieavgift införas för att finansiera radio och TV i allmänhetens tjänst. Medieavgiften skall tillfalla företagen direkt utan årligt beslut av riksdag och regering. Avgiften bör bli föremål för mervärdesskatt. En reducerad skattesats, 6 procent, bör tillämpas.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser, bl.a. *Ekonomistyrningsverket*, *Teracom*, *KLYS* och *LO* tillstyrker förslaget att finansieringen av radio och TV i allmänhetens tjänst skall lösas med avgifter.

Länsrätten i Norrbottens län avstyrker förslaget och anser att public service-verksamheten bör finansieras via skattemedel.

Flertalet remissinstanser som tillstyrker avgiftsfinansiering tillstyrker också förslaget om direktfinansiering. Motivet är att direktfinansiering skulle öka företagens självständighet och ge långsiktiga planeringsförutsättningar.

Sveriges Radio, *Sveriges Television* och *Sveriges Utbildningsradio* förordar direktfinansiering och momsbeläggning och anför att beslut om detta bör ske samtidigt. En momsbeläggning förutsätter enligt företagen en sexprocentig momssats för att inte företagens resurser skall urholkas. Med hänsyn till mervärdesskattesatsutredningens pågående arbete förordar företagen att inget beslut om direktfinansiering fattas i dagsläget.

Ett antal remissinstanser, bl.a. *KLYS* förordar momsbeläggning av TV-avgiften. *Ekonomistyrningsverket* och *Konkurrensverket* anser att momsbeläggning skulle minska risken för att konkurrensen snedvrids mellan egen produktion och utläggningar men ifrågasätter den reducerade skattesatsen.

Ett antal remissinstanser, t.ex. *Riksgäldskontoret*, *Skatteverket*, *Mervärdesskattesatsutredningen* och *Statskontoret* ifrågasätter förslagen, särskilt när det gäller möjligheten att besluta om en skattesats på sex procent.

Skälen för regeringens förslag

Ett grundläggande villkor för radio- och TV i allmänhetens tjänst är att verksamheten skall bedrivas självständigt i förhållande till såväl staten som olika ekonomiska, politiska och andra intressen och maktsfärer i samhället. Finansieringssättet skall inte heller begränsa företagens oberoende eller på annat sätt påverka programverksamheten på ett sätt som kan strida mot uppdraget. En viktig skillnad mellan radio och TV i allmänhetens tjänst och kommersiella medier ligger i de ekonomiska förutsättningarna. Reklam skall därför inte vara tillåten. Regeringen anser att TV-avgiften är den finansieringsform som bäst förenar en solidarisk betalningsform med goda förutsättningar för en oberoende och icke-kommersiell verksamhet.

Några av remissinstanserna, t.ex. Länsrätten i Norrbottens län, har anfört att radio och TV i allmänhetens tjänst i stället borde finansieras av skattemedel. Detta är emellertid inte lämpligt eftersom programföretagen i så fall riskerar att bli mera bundna till statsmakterna.

Produktivitet och effektivitet i programföretagen

En stark radio och TV i allmänhetens tjänst kräver att tillräckliga resurser ställs till företagens förfogande för uppdraget. Den förmån som finansieringen via TV-avgifter utgör ställer stora krav på programbolagen när det gäller kostnadseffektivitet och ekonomisk uppföljning. Verksamheten skall inom ramen för gällande sändningstillstånd och andra villkor bedrivas rationellt och syfta till god effektivitet och produktivitet. De nuvarande principerna för redovisning och revision skall fortsätta att gälla.

För att effektiviteten i programföretagens resursanvändning skall kunna bedömas och för att det skall vara möjligt att göra jämförelser mellan bolagen och med andra aktörer på området skall bolagens årsredovisningar ge god och lättförståelig information om verksamheten. Företagen skall, förutom att följa gällande redovisningslagstiftning och god redovisningssed, vara föredömen när det gäller öppenhet och transparens i redovisningen.

Kommittén anser att produktionen av utbildningsprogram kan bedrivas mer rationellt och att Sveriges Utbildningsradio AB:s (UR) andel egenproduktion i förhållande till inköpta program bör öka. Kommittén påtalar att UR:s produktionskostnader är betydligt högre än de övriga programföretagens kostnader även efter att hänsyn tagits till faktorer som hänger samman med UR:s särskilda uppdrag. Kommittén pekar också på andra problem i kontakterna mellan programföretagen, särskilt mellan UR och Sveriges Television AB (SVT). Enligt kommittén borde det vara möjligt att genom en bättre samordning mellan företagen frigöra resurser för att ytterligare stärka utbildningsprogrammets ställning.

Regeringen anser att verksamheten inom radio och TV i allmänhetens tjänst skall bedrivas så kostnadseffektivt som möjligt. Det är därför nödvändigt med en ökad samordning mellan företagen. Regeringen avser därför att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att i nära samarbete med programföretagen ta fram förslag till hur ett effektivare resursutnyttjande kan åstadkommas. En utgångspunkt för utredaren bör vara att UR även fortsättningsvis skall ha ett eget sändningstillstånd som beskriver verksamhetens inriktning och att de ekonomiska ramarna skall motsvara den nivå som gäller i dag. De resurser som frigörs skall användas till programproduktion och komma respektive bolag till del.

Mot bakgrund av vad kommittén anför om svårigheterna att jämföra information från programföretagen, exempelvis när det gäller produktionskostnader, anser regeringen att företagen bör förbättra sina redovisningar. Bl.a. skall den bas som utgör grunden för beräkning av produktionskostnader innehålla likvärdiga komponenter i alla företag. Därigenom förbättras möjligheten generellt till jämförelser mellan bolagen på olika områden samt att möjliggöra en jämförelse av kostnaderna för radioproduktioner mellan Sveriges Radio AB (SR) och UR och kostnaderna för TV-produktioner mellan SVT och UR. Sådana uppgifter kan också användas för bredare jämförelser med andra aktörer på radio- och TV-marknaden. Regeringen avser att i anslagsvillkoren för 2007 ge programbolagen i uppdrag att redovisa på vilket sätt man avser att förbättra sin redovisning för att nå ovan angivna syften.

Systemet för medelstillsdelning

I villkoren för innevarande tillståndsperiod angavs att medelstillsdelningen till programföretagen från rundradiokontot skulle räknas upp med två procent årligen. Uppräkningen var till och med 2005 villkorad med ett s.k. skolkbeting vilket innebar att TV-avgiftsskolket skulle minska med minst 25 miljoner kronor per år. Om skolket i stället minskade med ett lägre belopp skulle i sin tur uppräknningen minska med motsvarande summa. Under perioden har det skett en betydande ökning av antalet TV-avgiftsbetalare och betinget uppfylldes med god marginal under de tre första åren. Under 2005 var tendensen något vikande. Den kraftiga ökningen under periodens tre första år har dock inneburit att mängden influtna medel till rundradiokontot med god marginal uppfyllt målet med det uppsatta skolkbetinget. Regeringen anser därför att det inte bör göras någon justering av medelstillsdelningen för 2006.

Uppräkningen på två procent har visat sig med viss marginal motsvara den allmänna pris- och löneutvecklingen i samhället under perioden. Före 2002 räknades programföretagens medel upp med hjälp av ett s.k. SR-index som avspeglar utvecklingen av löner och priser i samhället inom områden som motsvarar programföretagens kostnadsbild. SR-index har under perioden 2002–2005 sammantaget legat något högre än två procent. Med tanke på de rationaliseringskrav som både privat och offentlig verksamhet möter är det dock rimligt att programföretagen kompenserar detta genom att effektivisera verksamheten i motsvarande grad. Systemet med en årlig uppräknings med två procent har dessutom bidragit till att skapa möjlighet till långsiktig planering för programföretagen och en större säkerhet i prognoserna för utvecklingen på rund-

radiokontot. Regeringen föreslår därför att nuvarande system med en årlig fast uppräknings på två procent bibehålls även under kommande tillståndsperiod.

Regeringen delar i princip utredningens uppfattning att ett system med direktfinansiering bör införas. En sådan förändring skulle kunna innebära ett enklare och mer transparent medelstillsdelningssystem, vilket skulle öka legitimiteten i systemet. Det finns också skäl som talar för att TV-avgiften bör momsbeläggas. Flera av de fördelar med ett direktfinansieringssystem som utredningen pekat på kan dock uppnås med dagens system. Regeringen anser det därför motiverat att knyta medelstillsdelning, nivån på TV-avgiften och antalet TV-avgiftsbetalare närmare till varandra. Genom att rundradiokontot för närvarande är i balans bör höjningen av TV-avgiften under tillståndsperioden motsvara den föreslagna uppräknings av medelstillsdelningen. För att garantera att systemet kan upprätthållas och som en naturlig fortsättning på den nuvarande tillståndsperiodens skolkbeting, bör en eventuell obalans på rundradiokontot i första hand leda till en justering av uppräknings av medelstillsdelningen. Regeringen kommer därför noga att följa utvecklingen av rundradiokontot under tillståndsperioden.

Skälen för regeringens bedömning: Det finns flera skäl till att regeringen i dagsläget inte anser det lämpligt att genomföra utredningens förslag om direktfinansiering och momsbeläggning av TV-avgiften. Ett skäl är att det för närvarande pågår ett utredningsarbete av skattesatsstrukturerna på momsområdet och en kartläggning av de avgränsningsproblem som uppkommer vid differentierade momssatser (Mervärdes-skattesatsutredningen, Fi 2002:11). Ett ytterligare skäl är att det under kommande tillståndsperiod blir nödvändigt att reglera underskottet på distributionskontot med en viss andel av de TV-avgiftsmedel som inflyter på rundradiokontot. Utredningen har visat att detta innebär att det skulle bli nödvändigt att under en begränsad period införa två parallella avgiftssystem, vilket riskerar att göra systemet oklart och svåröverskådligt för TV-avgiftsbetalarna.

14.2 Medelstillsdelningen till programföretagen

Regeringens förslag: Den nuvarande fördelningsnyckeln, 57,73 procent för Sveriges Television AB, 37,52 procent för Sveriges Radio AB och 4,75 procent för Sveriges Utbildningsradio AB, skall även under kommande tillståndsperiod användas för fördelning av medel direkt från rundradiokontot. Programföretagen skall för år 2007 tilldelas sammanlagt 6 264,4 miljoner kronor direkt från rundradiokontot. Dessa skall anvisas enligt fördelningsnyckeln med 3 616,4 miljoner kronor till Sveriges Television AB, 2 350,4 miljoner kronor till Sveriges Radio AB och 297,6 miljoner kronor till Sveriges Utbildningsradio AB. Från rundradiokontot skall för år 2007 föras 490 miljoner kronor till det s.k. distributionskontot. Från distributionskontot skall för år 2007 anvisas 469,8 miljoner kronor för distributionskostnader till Sveriges Television AB och 20,2 miljoner kronor till Sveriges Utbildningsradio AB.

Skälen för regeringens förslag: Enligt de förutsättningar som nu är kända kommer rundradiokontot att vara i balans i slutet av nuvarande tillståndsperiod. Regeringen föreslår därför att medelstillsdelningen från rundradiokontot till Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AB (SVT) och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) räknas upp med 2 procent jämfört med 2006.

Under övergången till digitala TV-sändningar i marknätet kommer sändningskostnaderna att tillfälligt öka eftersom SVT:s och UR:s sändningar sker med både analog och digital teknik. För att utjämna dessa kostnader över en längre tidsperiod inrättades 2002 ett särskilt distributionskonto. Under den period då det sker parallella sändningar i marknätet uppkommer ett underskott på distributionskontot. För att finansiera underskottet är en kreditram knuten till distributionskontot. Storleken på kreditramen beslutas av riksdagen varje år.

Eftersom digitala markbundna sändningar är mindre kostnadskrävande än analoga är det möjligt att minska det uppkomna underskottet från och med 2008 då de analoga sändningarna upphör. Enligt planen kommer det uppkomna underskottet att vara reglerat först efter den kommande tillståndsperiodens slut, 2013.

Som regeringen föreslagit i proposition 2000/01:94 Radio och TV i allmänhetens tjänst 2002–2005 skall distributionskontot årligen tillföras medel från rundradiokontot. I enlighet med den princip för återbetalning som slagits fast bedömer regeringen att 490 miljoner kronor skall tillföras distributionskontot 2007, 500 miljoner kronor 2008, 510 miljoner kronor 2009, 520 miljoner kronor 2010, 530 miljoner kronor 2011 och 541 miljoner kronor 2012. Betalningarna från rundradiokontot beräknas kunna upphöra först efter 2013 då underskottet är återbetalt.

Inför den innevarande tillståndsperioden justerades fördelningsnyckeln för medelstillsdelningen mellan programföretagen, bl.a. med anledning av att det s.k. distributionskontot upprättades. Under den kommande tillståndsperioden kvarstår distributionskontot och inga andra för fördelningsnyckeln relevanta förändringar föreslås. Fördelningsnyckeln 57,73 procent för SVT, 37,52 procent för SR och 4,75 procent för UR skall därför användas för fördelning av medel direkt från rundradiokontot till företagen. Programföretagen skall även fortsättningsvis i samförstånd kunna justera fördelningsnyckeln om de exempelvis kommer överens om att omfördela ansvaret för olika gemensamma funktioner.

14.3 TV-avgiften

Regeringens förslag: TV-avgiften höjs med 28 kronor per år till 1 996 kronor per helår fr.o.m. den 1 januari 2007.

Regeringens bedömning: TV-avgiften bör höjas med cirka två procent årligen under tillståndsperioden.

Skälen för regeringens förslag: År 2006 är TV-avgiften 1 968 kronor per år. Regeringen föreslår mot bakgrund av förslagen i denna proposition att TV-avgiften höjs med 28 kronor per år till sammanlagt 1 996 kronor per helår fr.o.m. den 1 januari 2007. Denna höjning motsvarar en något lägre nivå än den höjning på två procent som förutsätts under till-

ståndsperioden. Detta motiveras av att det beräknas finnas ett överskott på rundradiokontot vid ingången av den nya tillståndsperioden. Regeringens förslag om TV-avgiften förutsätter en ändring i lagen (1989:41) om TV-avgift.

För att rundradiokontot skall kvarstå i balans under tillståndsperioden räknar regeringen med att TV-avgiften kommer att behöva höjas med cirka två procent varje år. I enlighet med vad som tidigare redovisats i avsnitt 14.1 bör höjningen i princip motsvara uppräkningsen av medelstillsdelningen till programföretagen för att balansen på rundradiokontot skall kunna upprätthållas.

15 Avgiftssystemet och övriga avgiftsfrågor

15.1 Lagen om TV-avgift

I avsnitt 5.3 lämnas en översiktlig redogörelse av innehållet i lagen (1989:41) om TV-avgift och vad TV-avgiftsmedlen finansierar.

Enligt 1 § lagen om TV-avgift skall den som innehar en TV-mottagare betala TV-avgift till Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB). Avgiftsskyldigheten omfattar såväl enskilda som företag.

Av 2 § första stycket framgår att en enda avgift betalas för samtliga TV-mottagare som är avsedda att användas i innehavarens hushåll. I 2 § andra stycket begränsas avgiftsskyldigheten ytterligare. Enligt bestämmelsen skall en enda TV-avgift betalas för samtliga TV-mottagare som ”finns på samma butiks- eller demonstrationsställe för mottagare eller finns inom samma sjukhus, vårdanstalt eller inrättning av liknande slag, om TV-mottagarna är avsedda att användas av dem som får vård”.

Enligt 3 § gäller att för varje påbörjad grupp om tio TV-mottagare betalas en enda TV-avgift, om mottagarna innehas av samma statliga myndighet, eller innehas av samma avgiftsskyldig och används antingen i hotell- eller pensionärsrörelse eller i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål eller i fortskaffningsmedel som är avsedda för yrkesmässig trafik.

I 5–6 §§ finns det bestämmelser om undantag från avgiftsskyldigheten. Vidare finns det i 7 § bestämmelser om avgiftens storlek och hur avgiften skall betalas.

Enligt 8 § första stycket i lagen om TV-avgift skall den som blir innehavare av en TV-mottagare och som är avgiftsskyldig för innehavet senast 15 dagar därefter anmäla innehavet till RIKAB. Enligt andra stycket skall yrkesmässig överlåtelse eller uthyrning i detaljhandeln av TV-mottagare anmälas av överlåtaren respektive uthyraren till RIKAB inom den tid som regeringen bestämmer.

Enligt 11 § gäller att TV-avgift skall betalas till dess att den avgiftsskyldige har anmält hos RIKAB att hans eller hennes avgiftsskyldighet har upphört.

I lagen finns det vidare bestämmelser om att RIKAB kan ompröva beslut om avgiftsskyldighet och att RIKAB om vissa förutsättningar är uppfyllda kan efterge fordringar.

Av 21 § framgår att RIKAB:s beslut i ärenden om omprövning får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. I övrigt får RIKAB:s beslut inte överklagas.

Av 22 § följer att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin anmälningsskyldighet enligt 8 § första eller andra stycket döms till böter.

I 25–27 §§ finns bestämmelser om särskild avgiftskontroll.

15.2 Avgiftssystemet

15.2.1 TV-mottagare i dagens lag om TV-avgift

Avgiftsskyldigheten i lagen (1989:41) om TV-avgift är kopplad till innehav av en TV-mottagare. Det är själva innehavet av en TV-mottagare som utlöser avgiftsskyldighet. Vad som är en TV-mottagare i lagens mening framgår av förarbetena till lagen om TV-avgift (prop. 1988/89:18). Den tekniska beskrivningen avser apparater som tar emot rundradiosändning som sker med analog utsändningsteknik. TV-signalerna skall kunna återges i den innehavda tekniska utrustningen. En TV-mottagare kan enligt förarbetena tekniskt närmast beskrivas som en anordning för mottagning av sådana etersändningar (”radiosändningar”) och trådsändningar som förmedlar rörliga bilder. Begreppen radiosändning och trådsändning skall enligt förarbetena ha samma innebörd som enligt den upphävda radiolagen (1966:755).

Enligt förarbetena finns det apparater som med denna definition kan utgöra TV-mottagare, fastän de i dagligt tal kallas något annat. En sådan apparat är videobandspelaren, särskilt de som är stationära. En annan sådan apparat är den utrustning som behövs för mottagning av TV-program från satelliter. I all sådan utrustning ingår en inomhusenhet och den är i sig en TV-mottagare. Det bör enligt förarbetena till lagen om TV-avgift observeras att det pågår en utveckling mot olika varianter av system-TV-apparater. Sådana anläggningar har separat tuner, bildskärm och högtalare ungefär på det sätt stationära ljudanläggningar ofta har. En sådan tuner är i sig en TV-mottagare.

I fråga om en ordinär TV-mottagare bör man skilja mellan mottagardelen och presentationsdelen, dvs. framför allt bildskärmen. Det från avgiftssynpunkt viktiga är enligt förarbetena mottagardelen, i synnerhet en kanalväljare. I förbindelse med den knappsats med vilken manövreringen sker avgör kanalväljaren vilken av de tillgängliga programkanalerna som mottagningen skall avse.

15.2.2 Konvergensutveckling

Sedan tillkomsten av lagen om TV-avgift har, såsom framgår av avsnitt 6.4.1 och 6.4.2, teknikutvecklingen och den nya marknadssituationen för distribution inneburit att programföretagens utbud av radio- och TV-tjänster numera inte distribueras enbart i marknät utan även av kabel- och satellitoperatörer samt bredbands-, Internet- och mobiltelefonioperatörer. Detta medför att den tekniska mottagarutrustningen kan vara anpassad till olika former av distribution av radio och TV.

I avsnitt 11 har redogjorts för teknikskiftet från analog till digital teknik som pågår inom radio- och TV-området.

TV kan i dag sändas analogt eller digitalt i trådlöst marknät, via satellit eller i kabelnät. Kabelnät matas från både satellit- eller marksändningar eller är direktmatade via kabel från TV-bolagen. TV kan även distribueras i s.k. IP-nät. Dessa är geografiskt eller marknadsmässigt avgränsade bredbandsnät och kan därför liknas vid kabelnät. Både radio och TV kan också sändas i öppna Internet-sändningar.

Utsändning och vidareändring av TV-signaler

TV-utsändning i marknätet eller via satellit sker trådlöst genom radiovågor som sänds ut från sändare och tas emot med antenn. Sändningar via kabel (kabel-TV eller IP-TV) består av ljuspulser eller elektromagnetiska signaler (beroende på vilken slags kabel signalen går i) och tas emot av det enskilda hushållet genom att kabeln är ansluten till fastigheten.

Skillnaden mellan analog och digital utsändning kan mycket förenklat beskrivas som att vid analog utsändning representeras ljud och bild av en vågrörelse medan de vid digital utsändning representeras som en följd av ”ettor och nollor”.

Mottagning av TV i dag – teknisk utrustning och distributionssätt

I dag tar de flesta hushåll och företag i Sverige emot analoga TV-utsändningar (rundradiosändningar) via mark- eller kabelnät med en traditionell TV-mottagare. Utsändningar i marknätet och i kabelnät sker även digitalt. En övergång till enbart digitala sändningar i marknät har inletts under hösten 2005. Digitala utsändningar sker också i satellit- eller IP-nät eller via Internet. Om mottagning via satellit räknas in blir antalet hushåll med digital mottagning i dag betydande. Antalet tittare med digital mottagning ökar successivt i takt med att det analoga marknätet släcks ned.

TV-tittande kan i dag också ske på andra sätt än via en traditionell TV-mottagare. TV-utsändning kan, genom olika distributionsnät, tas emot av såväl datorer som mobiltelefoner. En dator kan förses med ett TV-kort för mark-, kabel- eller satellitsänd digital-TV eller för analog mottagning. Presentationen av signalen från ett TV-kort kan ske på datorskärmen eller på en separat monitor eller skärm. Alternativt kan en separat TV-mottagare anslutas till datorn, vilket möjliggör att en TV-bild kan visas på datorns monitor. På marknaden utvecklas även s.k. handhållna enheter som kan komma att användas för ett flertal olika slags tjänster, bland annat TV-mottagning.

Analoga och digitala marksändningar

Analoga marksändningar kommer att kunna tas emot på vissa håll i landet fram till och med hösten 2007.

För att det enskilda hushållet skall kunna ta emot analog utsändning av TV-program som sker i marknätet krävs i dag en ”vanlig” analog TV-apparat samt en antenn (egen antenn eller centralantenn). För att den enskilde skall kunna ta emot digital utsändning i marknätet från programföretagen krävs att TV-mottagaren kan ta emot digitala signaler. Antingen kan en digital-TV-box anslutas till den analoga TV-apparaten eller så finns den digitala mottagningen inbyggd i TV-mottagaren.

Marksändning av digital TV riktad till mobila apparater, s.k. handhållna enheter, pågår som pilotprojekt runt om i Europa.

Analoga och digitala kabelsändningar

Omkring hälften av alla TV-hushåll tar i dag emot TV via kabelnäten. Utsändningen i kabelnät kan ske analogt eller digitalt. I många nät sker både analog och digital utsändning.

För att de boende skall kunna ta emot TV-utbudet krävs att fastigheten är ansluten till kabelnätet och i likhet med vad som gäller för marksändningar att den enskilde har en analog TV-mottagare och en digital-TV-box som ansluts till den analoga mottagaren, om utsändning sker digitalt. I vissa fall tar fastigheten eller samfälligheten emot sändningar via marknät eller satellit och överför dessa till ett internt kabelnät.

Digitala satellitsändningar

Omkring 1 miljon hushåll i Sverige tar i dag emot TV via satellit. Numera sker satellitutsändning riktad primärt till Norden endast digitalt.

För att ta emot digital satellitsänd TV krävs liksom för mark- respektive kabelsändningar, en analog mottagare med ansluten digital-TV-box. Dessutom krävs en särskild antenn, parabolantenn. Eftersom sändningarna över satellit av upphovsrättsliga skäl sker krypterat krävs också en särskild teknisk utrustning med programkort för mottagning.

IP-TV – Bredbands-TV

IP-TV är ett digitalt distributionssätt som ännu är i utvecklingsfasen men som förväntas kunna bli ett vanligt distributionssätt för TV-sändningar. IP står för Internet Protocol och är en teknik som bl.a. används för att distribuera TV i IT-infrastrukturer (nät) med hög överföringskapacitet, s.k. bredband. IP-TV, eller bredbands-TV, kommer antagligen att användas för både rundradiosändningar och video on demand.

Den tekniska utrustning som krävs för att ta emot IP-TV är en TV-apparat eller en dator med ansluten digital-TV-box. Digital-TV-boxen måste vara ansluten till bredbandsnätet.

Sändningar över Internet

En förhållandevis ny distributionsform för radio och TV är radio- och TV-utsändning över Internet (webb-TV och webbradio). Internet är ett nät för distribution av text, ljud och bild. Alla sändningar över Internet är digitala.

För att kunna ta emot TV-sändning via Internet krävs en dator med Internetuppkoppling. Radioutsändningar, t.ex. från Sveriges Radio AB (SR), är ofta åtkomliga direkt över Internet. TV-sändningar sker däremot oftast på begäran, och avser då enskilda program eller programinslag som man kan se när som helst, s.k. "on demand". TV-sändningar kan också "streamas", dvs. ske i form av en rundradiosändning som sänds ut direkt och sker utan individuell begäran. Av bl.a. tekniska skäl sker detta fortfarande i liten utsträckning.

Sveriges Television AB (SVT) avser för närvarande inte att bedriva rundradiosändningar på Internet annat än i begränsad utsträckning. Företagets serverkapacitet tillåter inte detta. Det är också i praktiken omöjligt för SVT att garantera att signalen kommer fram till mottagaren i rätt tid och med acceptabel kvalitet. Dessutom är det svårt att hindra okontrollerad spridning av upphovsrättsligt skyddat material vid utsändning av TV via Internet.

Distributionssätt för programföretagens utbud

Hela eller utvalda delar av utbudet från radio och TV i allmänhetens tjänst distribueras i dag på de plattformar som beskrivits ovan dvs. i analogt respektive digitalt marknät, i sändningar i analoga respektive digitala kabelnät, via satellit (endast digitalt), digital IP-TV (vissa pilotprojekt pågår i dag) samt utsändning av ett begränsat utbud av TV och mera omfattande utbud av radio via programföretagens hemsidor på Internet.

15.2.4 Finansiering, avgiftsskyldighet och innehav av TV

Regeringens förslag: I lagen om TV-avgift anges att TV-avgiften skall finansiera radio- och TV-verksamhet i allmänhetens tjänst och verksamhet som är direkt anknuten till den. En definition av begreppet TV-mottagare införs i lagen. TV-mottagare definieras i lagen som en sådan teknisk utrustning som är avsedd att ta emot utsändning eller vidare-sändning av TV-program även om utrustningen också kan användas för annat ändamål.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens förslag. Utredningen föreslår att en medieavgift införs som är betalningen för rätten att ta del av utsändningar från SVT, SR och Sveriges Utbildningsradio AB (UR) och finansierar dess verksamheter. En definition av begreppet TV-mottagare införs i lagen som innebär en utvidgning i förhållande till beskrivningen i förarbetena. TV-mottagare skall definieras som sådan teknisk utrustning som kan ta emot utsändning eller vidare-sändning av TV-program från SVT, SR och UR. Skyldighet att betala medieavgift skall dock inte föreligga vid innehav av sådan teknisk utrustning som endast genom anslutning till Internet tar emot utsändning eller vidare-sändning av TV-program från SVT, SR och UR.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser, bl.a. *Ekonomistyrningsverket*, *Kammarrätten i Sundsvall*, *Teracom*, *KLYS m.fl.*, *LO*, *Sveriges Författarförbund* och *Teaterförbundet*, tillstyrker förslagen att finansi-

eringen skall lösas med avgifter och utvidgningen av begreppet TV-mottagare.

Prop. 2005/06:112

Sveriges Radio, Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio anser att definitionen av TV-mottagare inte är tydlig när det gäller under vilka förutsättningar avgiftsskyldighet föreligger. Programföretagen ifrågasätter om rekvisitet att TV-mottagaren skall kunna ta emot utsändning eller vidareändring av program från SVT och UR är nödvändigt. Programföretagen anser vidare att lagstiftningen inte bör vara konstruerad så den uppmuntrar enskilda att välja mottagningsform som innebär att ingen avgiftsskyldighet föreligger, eller att operatörer eller fastighetsägare erbjuder mottagningsform med samma syfte. De ifrågasätter vidare förslaget om avgiftsfrihet vid mottagning av TV via Internet.

Radiotjänst i Kiruna anser att förslaget kommer att medföra svårigheter att fastställa om avgiftsskyldighet föreligger eftersom uppgifter saknas om vad enskilda eller företag har för möjligheter att ta emot utsändningar eller vidareändringar från SVT och UR.

Tidningsutgivarna avstyrker att avgiften skall kallas medieavgift eftersom det ger betalarna intrycket av att avgiften uttas för alla medier.

Länsrätten i Norrbottens län avstyrker förslagen och anser att public service-verksamheten bör finansieras via skattemedel.

Post- och telestyrelsen och Telia Sonera ifrågasätter förslaget om att mobila enheter skall omfattas av avgiftsskyldigheten. Vidare ifrågasätts att detaljhandeln skall åläggas att rapportera försäljningen av mobiltelefoner till RIKAB. De ifrågasätter också undantaget från avgiftsskyldighet vid mottagning av TV via Internet.

Skälen för regeringens förslag

Finansiering

Radio- och TV-verksamhet i Sverige har alltsedan 1920-talet finansierats med särskilda avgifter. De TV-avgiftsmedel som inflyter finansierar i dag verksamheten vid de tre programföretagen SR, SVT och UR. Programföretagen får under året en löpande tilldelning av avgiftsmedel i enlighet med ett årligt riksdagsbeslut och de årliga anslagsvillkor som fastställs av regeringen.

Som anförts i avsnitt 14.1 anser regeringen att TV-avgiften är den finansieringsform som bäst förenar en solidarisk betalningsform med goda förutsättningar för en oberoende och icke-kommersiell verksamhet.

Lagen om TV-avgift reglerar skyldigheten att betala TV-avgift för den som innehar en TV-mottagare. I lagen saknas bestämmelser om hur dessa avgiftsmedel skall användas. I praktiken har detta dock varit klarlagt sedan riksdagsbeslutet 1924 om en radiolicens. Medlens användning bestäms genom de beslut som riksdagen årligen fattar om dispositionen av medel ur rundradiokontot och av de anslagsvillkor som regeringen meddelar för programföretagens del.

Eftersom avsikten är att radio och TV i allmänhetens tjänst även i framtiden skall finansieras med TV-avgiftsmedel anser regeringen att det är lämpligt att detta slås fast i lagen om TV-avgift. Med hänsyn till detta och att det är innehavet av en TV-mottagare som utgör grunden för

avgiftsskyldighet bör avgiften även fortsättningsvis benämnas TV-avgift och inte medieavgift som utredningen föreslagit.

Förutom programföretagens kärnverksamhet som utgörs av produktion och sändning av radio och TV till allmänheten bör även programföretagens kompletterande verksamhet finansieras av TV-avgiften. Med kompletterande verksamhet avses sådan verksamhet som syftar till att komplettera och stärka kärnverksamheten, exempelvis verksamhet på Internet.

Programutbudet i radio och TV i allmänhetens tjänst skall vara tillgängligt för hela publiken så att också de som inte kan eller vill betala för betalkanalernas programinnehåll på framtidens digitala plattformar kan få tillgång till ett varierat utbud av hög kvalitet. Detta innebär bl.a. att programmen, både i radio och TV och på nya plattformar, skall vara fritt tillgängligt utan andra kostnader vid sidan av TV-avgiften. Detta är också en grundläggande princip som hittills årligen anges i programföretagens anslagsvillkor och även det bör fastslås i lag.

Avgiftsskyldighet och innehav av TV-mottagare

TV-avgiften bör, liksom nu, finansiera produktion och utsändning av radio och TV i allmänhetens tjänst och tillfalla de programföretag som bedriver sådan verksamhet om sändningstillståndet innehåller ett förbud mot att sända reklam. TV-avgiftsskyldigheten bör inte heller fortsättningsvis vara direkt kopplad till mottagning av SR:s, SVT:s och UR:s utbud.

För att avgiftsskyldighet skall föreligga krävs i dag innehav av en TV-mottagare. Avgiftsskyldigheten bör även framöver vara utformad så att det är innehavaren av en TV-mottagare som är avgiftsskyldig.

På grund av den tekniska utvecklingen och ändrade beteendemönster hos TV-tittarna bör begreppet TV-mottagare och dess tekniska beskrivning ges en vidare innebörd än vad som gäller nu. Detta är nödvändigt för att de som rent faktiskt tar del av TV-utbudet oavsett distributionssätt även fortsättningsvis skall betala avgift. Därmed garanteras en stark public service-verksamhet även i framtiden.

I likhet med utredningen anser regeringen att det inte är meningsfullt att vare sig i lagen eller i förarbetena definiera utrustningen genom en teknisk beskrivning. Tekniken för mottagning av TV är under ständig utveckling och en lagstiftning som bygger på en närmare beskrivning av tekniken för mottagning av TV riskerar att ganska snart bli inaktuell.

En TV-mottagare bör definieras som sådan teknisk utrustning som är avsedd att ta emot utsändning eller vidaresändning av TV-program, även om utrustningen också kan användas för annat ändamål. På samma sätt som tidigare bör utgångspunkten vara att utrustningen tekniskt sett skall vara en anordning avsedd för mottagning av rundradiosändningar som förmedlar rörliga bilder.

Med utsändning eller vidaresändning avses i enlighet med vad som gäller enligt 1 kap. 1 § radio- och TV-lagen (1996:844) en sändning som är avsedd att tas emot av allmänheten och som samtidigt och utan särskild begäran är tillgänglig för vem som helst som vill ta emot den (rundradiosändning). TV-tjänsten beställ-TV (video on demand) omfattas således inte av definitionen. En sådan tjänst är inte riktad till allmänheten

eftersom den sändande inte utan särskild begäran från mottagaren riktar sändningen till vederbörande. Utsändning av IP-TV kan ske bland annat genom s.k. IP-multicastteknik eller IP-broadcast. Dessa tekniker för utsändning eller vidareutsändning får jämföras med rundradiosändning ("broadcasting") i lagens mening.

Med TV-program avses ett samlat schemalagt programutbud i form av hela programtjänster, t.ex. hela SVT1:s eller hela Kanal 5:s utbud etc. Härmed omfattas inte utsändning av vissa utdrag, t.ex. enskilda program eller programinslag, i likhet med de sändningar som i dag sker på Internet eller inom ramen för en mobiltelefonitjänst.

Utredningens förslag att knyta definitionen till möjligheten att ta emot sändningar från SVT och UR har mött kritik. Eftersom det inte nu föreslås att avgiften skall beläggas med mervärdesskatt bortfaller det huvudsakliga argumentet för detta förslag. Till detta kommer de tillämpningsproblem som bl.a. RIKAB pekat på. Detta är skälen för att regeringen inte föreslår att utredningens förslag genomförs i denna del.

Utsändning sker i dag på analog väg och enligt internationellt standardiserat digitalt TV-format (för närvarande används den s.k. DVB-standard). Den tekniska utrustningen, som kan bestå av en eller flera apparater, skall kunna ta emot TV-signaler som sänds i analogt format eller i ett standardiserat digitalt TV-format och omvandla dessa till ljud och bild. Utrustningen skall ha en inbyggd monitor eller motsvarande (t.ex. en projektor) för presentation av bilden eller ha en utgång där en separat monitor eller motsvarande kan anslutas för presentation. Många olika elektroniska apparater kan ta emot TV-sändningar.

För att bedömas som en TV-mottagare bör emellertid den tekniska utrustningen vara *avsedd* för att ta emot TV-program även om utrustningen också kan användas för annat ändamål. Bedömningen av om den tekniska utrustningen är avsedd för att ta emot TV-program torde i de flesta fall inte förorsaka större problem. Därmed avses huvudsakligen vanliga TV-mottagare (analoga och digitala eller en analog TV-mottagare kopplad till en digital-TV-box) eller annan utrustning som är avsedd för att ta emot och förmedla rörliga bilder och som har separat tuner, bildskärm och högtalare, ungefär på det sätt stationära ljudanläggningar ofta har, med vars hjälp TV-program kan återges. Exempel på utrustning som är avsedd för att ta emot TV-program men som även kan användas för annat ändamål är t.ex. moderna s.k. mediacenters. Ett mediacenter kan förutom att användas som en vanlig dator, t.ex. användas för att titta på TV, video och DVD. De kan också utnyttjas för att lagra och visa digitala bilder och för att lagra och spela upp musik.

Den definition på TV-mottagare som införs kan på sikt innebära en utökad anmälningsskyldighet vid yrkesmässig överlåtelse eller uthyrning av TV-mottagare i detaljhandeln enligt 8 § andra stycket lagen om TV-avgift.

Post- och telestyrelsen och Telia Sonera har bl.a. ifrågasatt utredningens förslag om att mobila enheter skall omfattas av avgiftsskyldigheten. Det skall här poängteras att ett samlat schemalagt programutbud i dagens läge inte sänds ut på Internet eller till mobiltelefoner. En dator utan särskilt TV-kort och utan annan anslutning än det öppna Internet, mobiltelefoner och andra mobila enheter kan därför i dag endast ta

emot utdrag ur vissa program och kan därför inte heller anses utgöra en TV-mottagare i lagens mening.

Den tekniska utvecklingen skulle på sikt kunna få till följd att vissa mobila enheter blir att betrakta som TV-mottagare. Detta kan innebära konsekvenser för exempelvis företag med ett stort antal stationära och mobila datorer och mobiltelefoner. Bestämmelsen i 3 § lagen om TV-avgift innehåller en begränsningsregel för bl.a. myndigheter och företag och innebär att dessa betalar en enda TV-avgift för varje påbörjad grupp om tio TV-mottagare. Som förutsättning för regelns tillämpning gäller emellertid att mottagarna innehas i anläggningar eller lokaler, som är avsedda för annat än bostadsändamål. Det är osäkert hur bestämmelsen skulle tillämpas t.ex. för företag som tillhandahåller sina anställda mobila enheter som kan ta emot TV-program och vilka konsekvenser detta i så fall får för antalet TV-avgifter som olika juridiska personer blir skyldiga att betala. Regeringen avser därför att se över vilka konsekvenser den nuvarande lydelsen av begränsningsregeln kan komma att få för företag och statliga myndigheter vid en sådan utveckling.

För hushållen gäller att en enda TV-avgift skall betalas för samtliga TV-mottagare som är avsedda att användas i innehavarens hushåll. Användning av en mobil enhet täcks således redan i dag av hushållsavgiften om sådan betalas.

Datorer med TV-kort och datorer med inbyggd eller inkopplad digital-box är däremot exempel på utrustning som måste anses vara avsedd för att ta emot TV-program och därmed att bedöma som TV-mottagare.

Eftersom utrustningen skall vara avsedd för att kunna ta emot TV-program spelar det inte någon roll för avgiftsskyldigheten om innehavaren av TV-mottagaren för tillfället inte kan se på TV-program på grund av att utrustningen är tillfälligt trasig, eller för att det saknas antenn eller för att innehavaren av mottagaren inte har köpt en digital-TV-box som anslutits till TV-mottagaren. Dåliga mottagningsförhållanden medför inte heller avgiftsfrihet.

15.3 Övriga avgiftsfrågor

15.3.1 Betalningsskyldighet vid dödsfall

Regeringens förslag: Avgiftsskyldigheten skall upphöra när den avgiftsskyldige avlider om avanmälan kommer in till Radiotjänst i Kiruna AB inom tre månader från denna tidpunkt. Det lägsta beloppet för återbetalning av avgift höjs från 100 till 150 kronor.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Skatteverket* och *Länsrätten i Norrbottens län* anser att avgiftsskyldigheten skall upphöra automatiskt vid dödsfall. De ifrågasätter att det skulle finnas svårigheter för RIKAB att fånga upp den ”nya” avgiftsskyldiga personen i hushållet.

Radiotjänst i Kiruna och *Sveriges Radio, Sveriges Television* och *Sveriges Utbildningsradio* tillstyrker förslaget men anser att det lägsta beloppet för återbetalning skall höjas till 200 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande bestämmelse i lagen om TV-avgift skall TV-avgift betalas till dess att den avgiftsskyldige har anmält hos RIKAB att hans eller hennes avgiftspliktiga innehav har upphört. För att avgiftsskyldigheten skall upphöra när någon avlider måste avanmälan göras av företrädare för dödsboet. Sådan avanmälan blir gällande per den dag som avanmälan sker och inte per dödsdagen.

RIKAB:s nya datorsystem för hantering av uppbörd av TV-avgifter kan ta emot uppgifter från SPAR om att en kund har avlidit och vilken dag detta har skett. Som några av remissinstanserna anfört talar detta i och för sig för att någon avanmälan från anhörig inte skulle behövas när en avgiftsbetalare avlidit utan att avgiftsskyldigheten skulle upphöra automatiskt.

Om en avgiftsbetalare inte är ensamstående kan det emellertid finnas någon annan person i hushållet som övertar innehavet och som därmed blir avgiftsskyldig. I dag skickar RIKAB efter det att bolaget fått besked om dödsfallet, ett brev till dödsboet med förfrågan om innehavet skall skrivas över på en annan person eller avslutas. Detta leder till att många anhöriga kontaktar RIKAB och ger uppgift om ny innehavare eller avslutar innehavet. Om inte någon svarar på förfrågan fortsätter RIKAB att skicka fakturor till dödsboet. Dödsboets fortsatta betalning i dessa fall tyder på att det finns en efterlevande i hushållet som använder TV-mottagaren.

RIKAB har inte tillgång till uppgifter om vilka personer som ingår i ett hushåll. När RIKAB får uppgifter om att en avgiftsbetalare har avlidit saknas därför information om den avlidne var ensamstående eller om det finns en annan medlem av hushållet. Det är därför inte heller möjligt att automatiskt avsluta innehav i de fall då den som avlidit var ensamstående.

Ytterligare en omständighet som talar för att avgiftsskyldigheten inte skall upphöra automatiskt vid en persons dödsfall är att TV-avgiften skall betalas av den som innehar en TV-mottagare. Efter en persons dödsfall är det dödsboet som innehar TV-mottagaren och det är därför också betalningsskyldigt enligt lagen. Det finns också fall där dödsboet skall kvarstå som avgiftsbetalare, till exempel på grund av att boet inte skiftas.

Mot denna bakgrund anser regeringen att en avanmälan fortsättningsvis skall krävas för att avgiftsskyldigheten skall upphöra. Dagens system där dödsboet får betala avgift på grund av att det inte omedelbart har gjorts en avanmälan är dock inte rimlig. Regeringen föreslår därför att en avanmälan i samband med dödsfall under vissa förutsättningar kan gälla fr.o.m. tidpunkten då den avgiftsskyldige avlidit.

Det är lämpligt att sätta en tidsgräns för hur lång tid efter ett dödsfall som anmälan skall få inkomma till RIKAB för att den skall gälla från denna tidpunkt. Om ingen tidsgräns sätts finns det risk för att oklarheter kan uppstå långt senare om från vilken dag ett avslut skall vara gällande. Det är enligt en uppgift från RIKAB inte ovanligt att en efterlevande i flera år fortsätter att betala avgift i en avliden anhörigs namn, trots att avgiften egentligen borde ha överförts till den efterlevande.

Regeringen bedömer att en lämplig tidsfrist är tre månader. Skälet är att bouppteckning efter en avliden person enligt huvudregeln skall göras inom tre månader. Det kan anses naturligt att dödsbodeläggarna senast i

samband med upprättande av bouppteckningen också anmäler till RIKAB om innehavet skall upphöra. Prop. 2005/06:112

Om inte avanmälan kommit RIKAB tillhanda inom tre månader efter det att en avgiftsbetalare avlidit får det förutsättas att avgiftsskyldighet föreligger för dödsboet.

Återbetalning av avgifter skall enligt nu gällande regler göras endast om beloppet är högre än 100 kronor. Som en anpassning till ökningen av den allmänna prisnivån föreslås att beloppet höjs till 150 kronor.

15.3.2 TV-avgift vid olika boendeformer

Regeringens bedömning: Reglerna om avgifter för TV-mottagare som finns inom samma sjukhus, vårdanstalt eller inrättning av liknande slag bör inte ändras.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att den s.k. begränsningsregeln i lagen om TV-avgift endast skall tillämpas på vårdinrättingars innehav av TV-mottagare och inte på den enskildes innehav. Detta innebär att en enda avgift skall betalas vid innehav av flera TV-mottagare som innehas av och som finns inom samma sjukhus, vårdanstalt eller inrättning av liknande slag, om TV-mottagarna är avsedda att användas av dem som får vård.

Den enskildes avgiftsskyldighet får bedömas enligt huvudregeln innebärande att den som innehar en mottagare skall betala TV-avgift för denna. Vid bedömningen skall begränsningsregeln för hushåll beaktas som innebär att endast en TV-avgift betalas för samtliga TV-mottagare som är avsedda att användas i innehavarens hushåll.

Remissinstanserna: *Radiotjänst i Kiruna, Sveriges Radio, Sveriges Television, Sveriges Utbildningsradio och Kammarrätten i Sundsvall* delar utredningens förslag och bedömning.

Skälen för regeringens bedömning: Bestämmelserna om avgiftsskyldighet anges i 1–3 §§ TV-avgiftslagen. Huvudprincipen är att alla som innehar en TV-mottagare skall betala TV-avgift. Den som har hand om TV-mottagaren och därmed kan ha direkt nytta av den anses vara innehavare i lagens mening. Varje kortvarigt eller tillfälligt nyttjande är emellertid inte att betrakta som ett innehav.

I 2 § andra stycket 2 anges bl.a. att en enda TV-avgift skall betalas för samtliga TV-mottagare som ”finns inom samma sjukhus, vårdanstalt eller inrättning av liknande slag, om TV-mottagarna är avsedda att användas av dem som får vård”. Med vård avses all sådan verksamhet som sker i organiserade former oavsett om huvudmannskapet är offentligt eller privat. Förutom sjukvård i snäv bemärkelse avses i detta fall även t.ex. åldringsvård, mentalvård, alkoholist- och narkomanvård, socialvård och kriminalvård (prop. 1988/89:18 s. 52).

Enligt den praxis som utvecklats har bestämmelsen tillämpats så att de personer som bor på sjukhus, vårdanstalt eller inrättning av liknande slag inte behövt betala TV-avgift för eget innehav. Vid tillämpningen har dock vissa tolkningsproblem uppkommit om vad som kan anses som ”vårdanstalt eller inrättning av liknande slag”.

Mot bakgrund av bl.a. detta har utredningen föreslagit att undantaget från avgiftsplikten i 2 § TV-avgiftslagen endast skall avse vårdinrättningens (sjukhus, vårdanstalt eller inrättning av liknande slag) eget innehav av TV-mottagare. Utredningen har vidare gjort den bedömningen att avgiftsskyldigheten för en person i särskilt boende får göras med utgångspunkt från huvudregeln om avgiftsskyldighet vid innehav av TV-mottagare samt med beaktande av begränsningsregeln som gäller för hushåll enligt nuvarande 2 § första stycket i lag om TV-avgift. En sådan bedömning bör leda till att den som bor varaktigt i särskild boendeform skall, oavsett om denna boendeform innebär vård i viss omfattning, vara avgiftsskyldig för mottagare som han eller hon själv innehar.

Utredningens förslag skulle innebära ett klargörande av rättsläget, men skulle också innebära en skärpning i förhållande till hur regelverket nu tillämpas. Konsekvenserna av en sådan skärpning, bl.a. vad avser ekonomiskt svaga grupper i samhället, är i dag svåra att förutse. Vid en samlad bedömning finner regeringen inte tillräckliga skäl att nu föreslå någon ändring av gällande regler.

15.3.3 Kontrollavgift m.m.

Regeringens bedömning: En kontrollavgift för den som inte anmäler avgiftspliktigt innehav bör inte införas. Påminnelseavgiften bör höjas.

Utredningens förslag överensstämmer delvis med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att om den som innehar en TV-mottagare inte fullgör skyldigheten att anmäla avgiftspliktigt innehav skall en kontrollavgift om 500 kronor tas ut.

Påminnelseavgiften i samtliga avgiftsärenden höjs från 50 till 75 kronor.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Sundsvall*, *Skatteverket* och *Radiotjänst i Kiruna* tillstyrker i huvudsak förslaget. Radiotjänst i Kiruna anser dock att det föreslagna beloppet är för lågt och att avgiften i stället bör bestämmas till motsvarande ett års TV-avgift. *Länsrätten i Norrbottens län* och *Post- och telestyrelsen* avstyrker förslaget om kontrollavgift. *Ekonomistyrningsverket* anser att om en kontrollavgift skall öka incitamentet att anmäla innehav måste risken för upptäckt öka.

Radiotjänst i Kiruna, *Sveriges Radio*, *Sveriges Television* och *Sveriges Utbildningsradio* tillstyrker förslaget om att påminnelseavgiften bör höjas.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 8 § första stycket lagen om TV-avgift skall den som blir innehavare av en TV-mottagare och som är avgiftsskyldig för innehavet, senast 15 dagar därefter anmäla innehavet till RIKAB. Vidare gäller enligt 22 § att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör sin anmälningsskyldighet enligt 8 § första eller andra stycket döms till böter.

Utredningen har föreslagit att en kontrollavgift skall tas ut då det i samband med särskild avgiftskontroll klargörs att en avgiftsskyldig inte fullföljt sin anmälningsskyldighet. Om underlåtenheten att uppfylla anmälningsskyldigheten framstår som ursäktlig skall kontrollavgift inte påföras.

Syftet med att införa en kontrollavgift skulle vara att den kan förväntas ha en preventiv effekt på avgiftsskolk genom att fungera som ett incitament för den som skaffar en TV-mottagare att självant anmäla sitt innehav.

I likhet med Länsrätten i Norrbottens län anser regeringen att det är tveksamt om införandet av en kontrollavgift kommer att minska avgiftsskolket. Anledningen är att bevisläget skiljer sig åt mellan ett fall där någon får betala en sanktionsavgift på grund av att han eller hon ertappas vid t.ex. fuskåkning i kollektivtrafiken och den i detta fall aktuella.

Om kontrollanten vid ett hembesök inte kan se att det finns en TV-mottagare i bostaden bygger påförandet av avgiften på att den avgiftsskyldige erkänner att det finns en TV-mottagare i hushållet. Den enskilde som i detta läge är sanningsenlig får betala en kontrollavgift. Om däremot personen nekar krävs det att RIKAB kan bevisa att det finns en mottagare i hushållet, vilket kan vara svårt eftersom kontrollanterna inte har rätt att gå in i en bostad. Om RIKAB i en sådan situation inte påför någon kontrollavgift kan således den enskilde dagen efter hembesöket anmäla sitt innehav och slipper i så fall betala avgiften. Således är risken att en kontrollavgift drabbar de som är ärliga medan de mer förslagna personerna kommer undan.

Avgiftskontrollen måste i större utsträckning än i dag göras med hjälp av teknisk pejlingsutrustning för att en kontrollavgift skall ha förutsättningar att bli effektiv. Som Post- och telestyrelsen anført kan det finnas en risk för att ökad användning av teknisk utrustning för avgiftskontroll skulle medföra ökade kostnader utan motsvarande ökning i intäkter. Med hänsyn till detta anser regeringen att det är svårt att bedöma vilken den verkliga effekten av införandet av en kontrollavgift skulle bli.

Att införa en kontrollavgift skulle kunna resultera i att den som av oaktsamhet låter bli att fullfölja sin anmälningsplikt dels kan påföras en kontrollavgift, dels ådömas böter. Regeringen finner det tveksamt om detta är förenligt med dubbelbestraffningsförbudet i artikel 4 i Europakonventionens sjunde tilläggsprotokoll. Mot denna bakgrund finner regeringen att någon kontrollavgift inte bör införas.

Det är lämpligt att anpassa påminnelseavgiftens storlek med hänsyn till ökningen av den allmänna prisnivån. Regeringen avser därför att genom en ändring i förordningen om TV-avgift höja påminnelseavgiften.

15.3.4 Tillgång till personuppgifter om make från SPAR

Regeringens bedömning: Radiotjänst i Kiruna AB bör få ta del av uppgifter om make eller maka i Statens personadressregister.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Radiotjänst i Kiruna, Sveriges Radio, Sveriges Television och Sveriges Utbildningsradio* tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens bedömning: RIKAB:s avgiftskontroll görs genom att bolaget kontaktar personer som inte betalar TV-avgift för att fråga om dessa innehar en TV. Kontakterna sker genom skriftliga utskick, telefonsamtal och hembesök.

Frågan är om RIKAB skall få tillgång till uppgifter från Statens personadressregister (SPAR) om vilka personer som är gifta med varandra. Syftet med detta skulle vara att RIKAB då kan undanta personer vars make eller maka betalar TV-avgift.

SPAR är ett offentligt register som omfattar alla personer som är folkbokförda i Sverige. SPAR är reglerat i lagen (1998:527) respektive förordningen (1998:1234) om det statliga personadressregistret. Huvudman för SPAR är myndigheten SPAR-nämnden. InfoData sköter drift och marknadsföring av registret.

Genom avisering från SPAR uppdateras såväl stora register hos vissa myndigheter som kundregister hos stora privata företag och organisationer i landet.

Enligt 4 § lagen om SPAR får registret innehålla bl.a. uppgifter om make eller vårdnadshavare. Uppgifterna hämtas från Skatteverkets folkbokföringsdatabas respektive beskattningsdatabas. Enligt 7 § andra stycket kan regeringen meddela föreskrifter om begränsningar när det gäller utlämnande av uppgifter från SPAR i elektronisk form. Begränsningarna fastställs i 8 § förordningen om det statliga personadressregistret. Enligt 8 § gäller att uppgift om make eller vårdnadshavare i elektronisk form endast får lämnas ut till myndigheter, banker, kreditmarknadsföretag, försäkringsbolag, kreditupplysningsföretag, pensionsstiftelser, understödsföreningar och Apoteket AB. Enligt nuvarande regelverk har således RIKAB inte tillgång till uppgift om make i elektronisk form.

Uppgift om make och vårdnadshavare får enligt förordningen om SPAR lämnas ut bland annat till myndigheter. Ingen restriktion finns för vilken typ av verksamhet som bedrivs av myndigheten eller vilket behov av uppgiften som finns. Uppgift om make och vårdnadshavare har således inte ansetts mer känslig än att den utan inskränkning kan lämnas ut till samtliga myndigheter i elektronisk form, oavsett om faktiskt behov av de aktuella uppgifterna finns i myndighetens verksamhet eller inte.

Även en rad privata företag såsom banker, kreditmarknadsföretag, försäkringsbolag, kreditupplysningsföretag och pensionsstiftelser har i dag rätt att få tillgång till uppgift om make från SPAR. Det finns således inte något principiellt hinder mot att enskilda såsom aktiebolag och andra privata aktörer kan få tillgång till uppgiften om det anses tillräckligt motiverat för den verksamhet som företaget bedriver. Enligt uppgift från InfoData har i dag omkring 140 privata företag tillgång till uppgift om make och vårdnadshavare från SPAR.

För att systemet med en avgiftsfinansierad radio och TV i allmänhetens tjänst skall fungera och accepteras av hushållen är det en förutsättning att uppbörden av TV-avgiften bedrivs effektivt, ändamålsenligt och smidigt. Dagens situation där RIKAB på grund av brist på information kontakter personer som har en make eller maka som redan betalar TV-avgift upplevs av många berörda som störande och förvirrande. Det är därför motiverat att RIKAB får tillgång till de aktuella uppgifterna för att utföra sitt åliggande på ett sätt som medför minsta möjliga besvär för den enskilde. Regeringen avser därför att genom en ändring i förordningen om det statliga personadressregistret ge RIKAB tillgång till uppgifter om make eller maka.

16.1 Lagen om TV-avgift

Regeringens förslag: Lagändringarna skall träda i kraft den 1 januari 2007.

Utredningens förslag är att lagen om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst skall träda i kraft den 1 juli 2006 och tillämpas på medieavgift som avser tid från och med den 1 januari 2007.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Sundsvall* har anfört att det bör övervägas om inte ikraftträdandet bör senareläggas med hänsyn till att mervärdesskattesatsutredningen skall redovisa sitt slutbetänkande den 1 oktober 2006. *Radiotjänst i Kiruna* har tillstyrkt utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Utredningens förslag innebar att de tre programföretagen skulle finansieras med en medieavgift från och med den 1 januari 2007 som enligt utredningens bedömning borde beläggas med mervärdesskatt. Vidare föreslogs att en reducerad TV-avgift skulle tas ut parallellt med medieavgiften under en övergångsperiod.

Som framgår av avsnitt 14 är det inte aktuellt att genomföra utredningens förslag om en momsbeläggning. Den nuvarande tillståndperioden för Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television (SVT) och Sveriges Utbildningsradio (UR) gäller till utgången av 2006. Med hänsyn till att en ny tillståndperiod för programföretagen således börjar gälla från och med den 1 januari 2007 föreslår regeringen att ändringarna skall gälla från den 1 januari 2007.

Det finns inte behov av någon övergångsbestämmelse.

16.2 Radio- och TV-lagen

Regeringens förslag: Lagändringarna skall träda i kraft den 1 januari 2007. Bestämmelserna skall dock inte tillämpas på sändningar av program som skett före ikraftträdandet.

Utredningens bedömning: Ikraftträdande av de nya reglerna bedöms kunna ske senast den 1 juli 2005.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har några synpunkter på tidpunkten för lagändringarnas ikraftträdande avseende de föreslagna ändringarna.

Skälen för regeringens förslag: Med hänsyn till att en ny tillståndperiod för programföretagen SR, SVT och UR börjar gälla den 1 januari 2007 bör de nya bestämmelserna gälla från den 1 januari 2007.

Lagändringarna innebär att Granskningsnämnden för radio- och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen kan förelägga en tillståndshavare vid vite att lämna de upplysningar och handlingar som de behöver för sin tillsyn. De nya bestämmelserna bör dock inte tillämpas på sändningar av program som skett före ikraftträdandet. Detta bör framgå av en övergångsbestämmelse.

17.1 Lagen om TV-avgift

De föreslagna ändringarna i lagen om TV-avgift bedöms inte få några konsekvenser för statsbudgeten eftersom in- och utbetalningar i TV-avgiftssystemet redovisas mot rundradiokontot. Definitionen av begreppet TV-mottagare som görs i lagen kan dock innebära vissa förändringar i antalet hushåll som är skyldiga att betala TV-avgift och därmed i den mängd TV-avgiftsmedel som flyter in till rundradiokontot.

Som anförts i avsnitt 15.2.4. avser regeringen att se över vilka konsekvenser den nuvarande lydelsen av begränsningsregeln kan komma att få för företag och statliga myndigheter med hänsyn till den tekniska utvecklingen. Vid en sådan översyn kommer även eventuella konsekvenser för statsbudgeten att analyseras.

De förslag till ändringar som dels innebär att avanmälan skall gälla retroaktivt per dödsdagen, dels att beloppsgränsen för vad som kan återbetalas när avgiftsskyldigheten upphört höjs från 100 till 150 kronor, torde sammantaget få en kostnadsneutral nettoeffekt. Det är inte möjligt att på förhand göra någon exakt bedömning av förslagets påverkan på inflödet av TV-avgifter, men regeringen bedömer dock att de totala avgiftsintäkterna endast torde påverkas marginellt.

17.2 Radio- och TV-lagen

Förslagen bedöms inte innebära några ökade kostnader för det allmänna, dvs. för Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket, Konsumentombudsmannen och domstolarna. Visserligen utökas området för vilka förelägganden som går att överklaga jämfört med tidigare. Det kan dock rimligen antas att det endast blir fråga om ett försumbart antal ärenden som kan komma att överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Kostnaderna för dessa ärenden bedöms rymmas inom myndigheternas nuvarande budgetramar.

18 Författningskommentarer

18.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:41) om TV-avgift

Generella ändringar

De två inledande bestämmelserna är nya i förhållande till lagen (1989:41) om TV-avgift. Utöver de materiella ändringar som beskrivs under respektive paragraf har följande generella ändring av redaktionell art gjorts. Uttrycket "bolaget" respektive "Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag" har ersatts med förkortningen RIKAB (Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag) så att det framgår tydligt vilken instans som avses i de olika bestämmelserna.

Bestämmelsen är ny.

I *första stycket* slås fast att programföretag som tillhandahåller radio och TV i allmänhetens tjänst och vars sändningstillstånd meddelats enligt 2 kap. 2 § radio- och TV-lagen (1996:844) innehåller ett förbud mot att sända reklam skall finansieras med TV-avgiften.

Uttrycket "radio och TV i allmänhetens tjänst" definieras inte i lagtexten. Innebörden av uttrycket definieras i stället i riksdagens och regeringens beslut och kommer till uttryck i sändningstillstånd och anslagsvillkor. De programföretag som i praktiken tillhandahåller radio och TV i allmänhetens tjänst är Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB. Sändningstillstånden för dessa företag innehåller också ett förbud mot att sända reklam.

Den verksamhet som TV-avgiften skall finansiera är det uppdrag som programföretagen har i enlighet med företagets sändningstillstånd som meddelas av regeringen. TV-avgiften skall också finansiera verksamhet som direkt anknyter till detta uppdrag. Sådan verksamhet är enligt de nuvarande riktlinjerna för programföretagen bland annat sådan verksamhet som kan bestå i att använda andra medier för att komplettera och stärka kärnverksamheten. Ett exempel är aktivitet på Internet.

Den s.k. sidoverksamheten (försäljning av programrättigheter, tekniska tjänster, publikationer m.m.) i programföretagen skall inte finansieras genom TV-avgiften utan bära sina egna kostnader. Denna verksamhet anses inte som en sådan verksamhet som direkt anknyter till radio och TV i allmänhetens tjänst.

Av *andra stycket* framgår att någon ytterligare betalning än TV-avgiften inte får tas ut av programföretagen när sändningarna är riktade till Sverige.

2 §

Bestämmelsen är ny.

I bestämmelsen definieras begreppet TV-mottagare. Med TV-mottagare avses sådan teknisk utrustning som är avsedd att ta emot utsändning eller vidareutsändning av TV-program även om utrustningen också kan användas för annat ändamål. En teknisk utrustning kan ha ett eller flera användningsområden. Begreppet "avsedd" innebär att det är tillräckligt att ett av dessa användningsområden är att ta emot utsändning eller vidareutsändning av TV-program. Med TV-program avses ett samlat schemalagt programutbud i form av hela programtjänster, t.ex. hela SVT1:s utbud. Begreppen utsändning och vidareutsändning har samma innebörd som i radio- och TV-lagen (1996:844).

Vad som är en TV-mottagare kommenteras närmare i avsnitt 15.2.4.

2 a §

Avgiftsskyldigheten är kopplad till innehav av en TV-mottagare. Definitionen av en TV-mottagare finns i 2 §. Det är inte TV-mottagaren i sig som är avgiftspliktig utan innehavaren av en TV-mottagare som är

5 §

I bestämmelsen har ordet ”omfattar” ersatts av ”finns” samt orden ”vid innehav” lagts till för att tydliggöra att det inte är TV-mottagaren i sig som är avgiftspliktig utan innehavaren av en TV-mottagare som är avgiftsskyldig.

7 §

I *första stycket* anges till vilket belopp TV-avgiften skall uppgå. Ändringen har behandlats i avsnitt 14.3.

Det nya *fjärde stycket* motsvarar i sak nu gällande 24 §.

8 §

Ändringen i *andra stycket* innebär att bestämmelsen kompletterats med den nuvarande bestämmelsen i 1 § förordning (1989:48) om skyldighet att anmäla överlåtelse och uthyrning av TV-mottagare. Förordningen avses upphävas.

11 §

I *första stycket* har endast ändringar av redaktionell karaktär gjorts för att anpassa stycket till utformningen av paragrafen i övrigt.

I det nya *andra stycket* regleras tidpunkten för avgiftsskyldighetens upphörande när den avgiftsskyldige avlider.

I *tredje stycket* anges från vilken tidpunkt TV-avgift skall återbetalas till den avgiftsskyldige respektive den avgiftsskyldiges dödsbo och vilket belopp som är det lägsta som återbetalas. Ändringen innebär att det lägsta beloppet som skall återbetalas föreslås höjas till 150 kronor.

Ändringarna har behandlats i avsnitt 15.3.1.

18.2 Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)

3 kap. 2 §

Ändringen innebär att p. 16 utgår. Som utvecklats i avsnitt 13.2 sammanhänger det med att det i lagen i stället införs en generell uppgiftsskyldighet för programföretagen.

Ändringen är föranledd av att det föreslås en ny bestämmelse om en generell rätt till information för Granskningsnämnden för radio- och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen i 9 kap. 7 §.

9 kap. 7 §

Bestämmelsen är ny.

Det föreskrivs att på begäran av Granskningsnämnden för radio- och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen skall den som bedriver tillståndspliktig verksamhet enligt lagen tillhandahålla myndigheterna upplysningar och handlingar som behövs för kontroll av att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen samt de villkor och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Genom bestämmelsen införs en generell rätt till information för myndigheterna från den som bedriver verksamhet enligt radio- och TV-lagen och som har tillstånd. En sådan generell rätt har inte någon av myndigheterna haft tidigare. Samtidigt som rätten till information tydliggörs i lagen utökas således informationsplikten gentemot myndigheterna till att omfatta fler situationer än tidigare. Till följd av att bestämmelsen införs ändras 9 kap. 5 § samt upphävs de bestämmelser i lagen som föreskriver en skyldighet att i vissa särskilda fall på begäran av myndigheten lämna information (3 kap. 2 § 16 samt 9 kap. 7, 9 och 10 §§). Avsikten är inte att den som bedriver sändningsverksamhet för vilken tillstånd inte krävs och s.k. satellit-entreprenörer skall omfattas av den nya bestämmelsen.

Ändringarna har behandlats i avsnitt 13.2.

10 kap. 9 §

Ändringarna i bestämmelsens *första* och *andra* stycke är föranledda av att en generell rätt för myndigheterna till information förs in i 9 kap. 7 §.

De bestämmelser som avsåg en möjlighet för Radio- och TV-verket, Granskningsnämnden för radio- och TV och Konsumentombudsmannen att meddela vitesföreläggande, när bestämmelser om skyldighet att lämna vissa uppgifter åsidosatts, har tagits bort. Myndigheternas rätt att meddela föreläggande förenat med vite har i stället angivits i den nya punkten 8. Ändringarna har behandlats i avsnitt 13.2.

Övriga ändringar i bestämmelsen är av redaktionellt slag.

13 kap. 3 §

Ändringen i *första stycket* är föranledd av dels att en generell bestämmelse om informationsplikt förts in i 9 kap. 7 § och dels de ändringar som gjorts i 10 kap. 9 §.

De bestämmelser i nuvarande 9 kap. 7, 9 och 10 §§, vilka avser skyldighet att lämna information, ersätts med den generella bestämmelsen i 9 kap. 7 §. Av de nämnda bestämmelserna i den nuvarande lagen är det endast föreläggande med anledning av 9 kap. 10 § som går att överklaga.

I motiven till den nuvarande lagen anges att uppdelningen mellan vilka förelägganden som går att överklaga följer den princip som föreslagits i prop. 1993/94:160 s. 43 f. (se prop. 1995/96:160 s. 198). Principen kan formuleras på det sättet att beslut om föreläggande som har förenats med vite enligt huvudregeln skall gå att överklaga, även om skyldigheten endast avser att en bestämmelse skall följas, men att undantag kan göras för det fall att skyldigheten som föreläggandet kan avse rimligen är av begränsad betydelse för den som föreläggs (jfr prop. 1993/94:160 s. 44).

Förslaget till ändring av 13 kap. 3 § följer i huvudsak den princip som slagits fast i den nuvarande lydelsen av lagen. Föreläggande vid vite att tillhandahålla information enligt 9 kap. 7 § skall kunna överklagas. Det skall dock anmärkas att genom att någon uppdelning inte görs mellan föreläggande rörande olika slags information som skall tillhandahållas enligt 9 kap. 7 § utökas området för vilka föreläggande som går att överklaga jämfört med tidigare.

Förändringen i *andra stycket* i 13 kap. 3 § innebär att även förelägganden med anledning av 9 kap. 7 § gäller omedelbart om inte något annat förordnas.

Vårt uppdrag har inneburit att ta fram ett underlag om de villkor som ska gälla för verksamheten inom radio och TV i allmänhetens tjänst under kommande tillståndperiod. Den nuvarande tillståndperioden för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB löper ut vid utgången av år 2006. Den 1 januari år 2007 inleds således en ny tillståndperiod.

Kommitténs betänkande är avsett att ge en tydlig vägledning när det gäller de grundläggande principerna och inriktningen av det kommande public service-uppdraget. Vårt utredningsarbete har haft två huvudlinjer. Dels har vi genomfört en bred och djupgående analys av omvärlden för de svenska public service-företagen, både i Sverige och i andra länder. Dels har vi gjort en utvärdering av programföretagens verksamhet inom en rad områden som regeringen särskilt pekat ut i utredningsdirektiven. I samband med utvärderingen har vi också analyserat om dagens krav på programföretagen i sändningstillstånd och andra styrdokument är ändamålsenliga för att tillgodose målsättningarna i uppdraget eller om det finns behov av förändringar.

Betänkandets första del ger bakgrunden till det svenska systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst. I *kapitel 2* redogör vi för relationen mellan staten och programföretagen, regelverkets olika komponenter, systemet för granskning och revision m.m. Vi visar hur det system som har vuxit fram har innehållit en kombination av åtgärder för att främja programföretagens självständighet i förhållande till statsmakterna och olika särintressen.

I *kapitel 3* beskrivs hur svensk public service har vuxit fram under 1900-talet och hur uppdrag, organisation och styrning har utvecklats och förändrats över tid. Genomgången visar att samtidigt som public service-företagens uppdrag, organisation och omfattning har förändrats, så har den grundläggande principen att programverksamheten ska bedrivas självständigt och inte påverkas av statliga eller kommersiella intressen legat fast. Även programföretagens uppdrag att tillhandahålla ett mångsidigt och brett programutbud, att erbjuda nyheter, kulturprogram och underhållning av hög kvalitet har funnits med sedan början. Principen att programmen ska kunna tas emot av hela befolkningen på lika villkor och att sändningarna ska vara reklamfria och finansieras genom avgifter har också behållits oförändrad.

I betänkandets andra del behandlar vi public service-verksamhetens omvärld. I *kapitel 4* tittar vi på hur situationen för public service-radio och TV ser ut i några andra länder. Särskild uppmärksamhet har vi ägnat våra nordiska grannländer, Storbritannien och situationen inom EU när det gäller synen på public service.

Public service-modellerna i de nordiska länderna har mycket gemensamt. I alla nordiska länder kom radio och TV tidigt att, med brittisk förebild, hanteras med ensamrätt av ett nationellt programbolag finansierat med TV-avgifter. Organisationen av radio och TV avspeglar en gemensam nordisk syn på statens uppgifter och på välfärdssamhällets utveckling under efterkrigstiden. Till skillnad från många andra länder i Europa har också det huvudsakliga public service-företaget i respektive

land haft en i grunden icke-kommersiell inriktning med reklamförbud. De utmaningar som verksamheten står inför den närmaste tiden, t.ex. den tekniska utvecklingen och den hårdnande konkurrensen om publikens uppmärksamhet, är också likartade i länderna.

Ett genomgående intryck vid våra kontakter med våra grannländer i Norden är att public service-radio och TV åtnjuter ett stort förtroende bland allmänheten och kan räkna med ett starkt stöd i framtiden. I Storbritannien är översynen av BBC:s verksamhet inför ett nytt uppdrag inte avslutad ännu. Regeringen har dock slagit fast på förhand att översynen ska leda till ett starkt BBC som står oberoende i förhållande till staten.

En stor del av den mediepolitiska debatt som förts inom EU den senaste tioårsperioden har handlat om balansen mellan närings- och konkurrenspolitiska aspekter å ena sidan och yttrandefrihet och kulturpolitiska intressen å den andra. Kommersiella TV-företag har sedan början av 1990-talet lämnat klagomål till EU-kommissionen om public service-företagens finansiering och dominerande ställning. Huvudproblematiken gäller de länder där public service-företagen finansieras med både offentliga medel och reklam. Andra viktiga frågor är huruvida public service-företag bör få starta nischkanaler och hur de bör få agera på området ny teknik och nya tjänster.

Utvecklingen de senaste tio åren har inneburit att medlemsstaternas kompetens och ansvar i förhållande till EU-regleringen har klargjorts. Public service som fenomen har dessutom givits ett relativt starkt direkt stöd i EU:s regelverk. I dag har EU-kommissionen en sammanhållen syn på hur EU:s regelverk bör tillämpas. Det som gäller är att varje medlemsland avgör hur public service-uppdraget ska definieras och hur verksamheten ska finansieras. Uppdraget ska vara klart definierat, kriterierna för finansiering ska ha fastställts i förväg på ett öppet sätt och finansieringen får inte överstiga kostnaderna, dvs. ingen överkompensation får ske.

Det viktiga från EG-rättens perspektiv är att verksamhet som finansieras med kommersiella intäkter bedrivs på kommersiella villkor och att offentligt stöd inte används för att subventionera dessa verksamheter. Generellt betonar kommissionen vikten av att public service-företag tydligt särredovisar kommersiell verksamhet från den verksamhet som finansieras med offentliga medel.

I *kapitel 5* försöker vi fånga några av de mest centrala förändringstendenserna på medieområdet. Ett viktigt syfte med omvärldsanalysen är att regering och riksdag ska kunna basera bedömningar och förslag på en så komplett bild som möjligt av det mediasamhälle som allmänradion och allmän televisionen ska verka i under kommande tillståndsperiod. Kapitlet innehåller grundläggande fakta om det svenska medielandskapet med särskilt fokus på radio och TV samt de nya medieformer och distributionsplattformar som håller på att växa fram. Vi presenterar också uppgifter om medieanvändning, om ekonomin på radio- och TV-området samt om utbudet i svensk radio och TV.

Den genomgång vi gör visar att radio- och TV-området på mindre än 20 år har gått från en relativt enkel och förutsägbar monopolsituation till en komplex och mer lätttrörlig marknad präglad av hård konkurrens om publikens uppmärksamhet och dramatisk teknisk utveckling där public service-radio och TV endast är en av många aktörer. Alltfler traditionella

radio- och TV-företag och aktörer inom området nya medier strävar efter att få publiken att ägna uppmärksamhet åt just deras medieplattformar. Vår bedömning är att företagen i allmänhetens tjänst den närmaste tioårsperioden kommer att befinna sig i en alltmer komplicerad och krävande konkurrenssituation.

Även om den tekniska utvecklingen, allt ifrån satellit- och kabel-TV via Internet till digital-TV, har givit publiken ökade valmöjligheter så är det viktigt att konstatera att allt det nya inte är tillgängligt för alla. Varken tekniken eller tillgången till utbudet är jämnt spritt bland allmänheten. Fortfarande har drygt en tredjedel av de svenska hushållen tillgång endast till ett utbud bestående av tre svenska TV-kanaler och på radio-sidan har en fjärdedel av publiken endast tillgång till SR:s kanaler. Internet har blivit allt vanligare, men det har inte på något avgörande sätt förändrat människors användning av traditionella medier.

Trots 20 år av stark tillväxt i nya kanaler och programutbud och framväxt av nya medieformer så är fortfarande traditionell radio och TV, tillsammans med dagspressen, med stor marginal de mest använda massmedierna i samhället. Människors medievanor förändras långsamt och följer vissa bestämda mönster. Den traditionella radio- och TV-kanalen kommer att fylla ett behov under lång tid, men den kommer att kompletteras med nya aktörer och nya tjänster som blir möjliga med ny teknik.

Men även om medievanor förändras långsamt så har mycket hänt de senaste 20 åren. Samtidigt som den totala tiden för medieanvändning har förblivit relativt stabil har mediasystemet som helhet expanderat kraftigt. Det innebär att radiolyssnandet och TV-tittandet har spridits på ett större antal kanaler. Denna fragmenterade medieanvändning resulterar i att människor i allt mindre utsträckning delar samma upplevelser. Allt färre radio- och TV-program kommer att få riktigt stora publikandelar. Det finns tendenser till att människor i vissa grupper tar del av nyheter och samhällsinformation i allt mindre utsträckning när tillgången till ett större programutbud ökar.

En fortsatt spridning av Internet, olika former av höghastighetsanslutning i hemmen och andra tekniska landvinningar kommer tillsammans med ett ökat medieutbud att fortsätta att förändra medielandskapet. Allt fler människor kommer att ha möjlighet att själva påverka sin mediekonsumtion. Möjligen kan utvecklingen gå mot ökade valmöjligheter och ett större inflytande för enskilda mediekonsumenter, vilket i förlängningen kan vara ett steg mot ökat deltagande bland medborgare i det offentliga samtalet.

En sådan utveckling är emellertid bara möjlig om alla kan få tillgång till och dra nytta av den nya tekniken och om det programutbud och andra tjänster som erbjuds upplevs som relevanta av hela allmänheten. Vi kan redan i dag se en framväxt av digitala klyftor mellan människor. I takt med att utvecklingen tar fart finns det risker att dessa klyftor vidgas.

I *kapitel 6* redogör vi inledningsvis för de slutsatser vi anser bör dras mot bakgrund av omvärldsanalysen. Därefter presenteras *kommitténs syn på den framtida public service-verksamheten* i Sverige. Vi redovisar också vår principiella syn på styrningen av verksamheten via sändningstillstånd och andra regelverk.

Den utveckling som beskrivs i omvärldsanalysen innebär att radio och TV i allmänhetens tjänst kommer att verka i en mediesituation där antalet

aktörer och kanaler fortsätter att öka. SR, SVT och UR måste förhålla sig till en ökad konkurrens både om publikens uppmärksamhet och om programinnehåll och programproduktion.

Vi kan inte se att utvecklingen under den senaste 20-årsperioden på något avgörande sätt har ökat mångfalden i det svenska radio- och TV-utbudet. Kommersiell radio och TV har bidragit till ett större utbud inom vissa programgenrer, men utbudets omfattning har ökat långt mer än mångfalden. Det finns konkurrens endast inom en begränsad del av programutbudet i svensk radio och TV, särskilt gäller detta inom nöje, sport, fiktion och underhållning. Ett stort antal av de programtyper som görs av public service, särskilt på svenska språket, görs inte av någon annan eller görs i mycket begränsad utsträckning av andra.

När publiken sprids på allt fler enskilda radio- och TV-kanaler så sprids också intäkterna på marknaden på allt fler kanaler och tjänster. Detta får konsekvenser för viljan och förmågan att investera i ny produktion. Betal-TV-företag som framöver kan förväntas ta en allt större del av intäkterna på TV-marknaden, investerar mycket lite i produktion av program på svenska språket. Public service-televisionen står fortfarande för två tredjedelar av investeringarna i svensk TV-produktion, trots att dess andel av branschens intäkter idag endast är en tredjedel. För radio är andelen sannolikt ännu högre. Public service-företagens andel av branschens intäkter kommer sannolikt att fortsätta att minska.

Den svenska annonsmarknaden tycks inte räcka till mer än ett mycket begränsat antal kommersiellt finansierade radio- och TV-kanaler med ambitioner att erbjuda ett brett programutbud av hög kvalitet, också när det gäller produktion på svenska språket. Detsamma gäller i andra länder med små språkområden. När det ökade programutbudet dessutom domineras av musik och lättare fiktions- och underhållningsprogram, ofta hämtat från utlandet, är det angeläget att hävda berättigandet av medie-företag i allmänhetens tjänst med ett bredare journalistiskt uppdrag och ett särskilt ansvar för produktion på det svenska språket.

Utvecklingen på mediemarknaden den senaste 15 till 20-årsperioden visar på den mycket stora betydelse som den svenska radion och televisionen i allmänhetens tjänst har för att målsättningar om mångfald, kvalitet och tillgänglighet kan uppfyllas. Undersökningar visar också att allmänhetens förtroende för public service-företagen är fortsatt stort.

I den fragmenterade medievärld som växer fram talar mycket för att den samlade kraft som allmän-televisionen och allmänradion står för får fortsatt starkt stöd. Det finns fortsatt ett stort behov av en oberoende radio- och TV-verksamhet som, genom sitt särskilda uppdrag och sin finansiering genom allmänna resurser, kan fokusera på hela publikens skiftande behov utan att ta kommersiella hänsyn. Detta är public service-verksamhetens särart.

Det värde som en radio och TV i allmänhetens tjänst kan skapa har betydelse för människor på flera nivåer. Det skapas dels ett värde eller en nytta för människor som individer, förutsatt att programverksamheten är utformad för att tilltala hela publiken, såväl breda grupper som smalare intressen. Dessutom skapas värden för människor i deras egenskap av medborgare – och därmed för samhället i sin helhet – genom att programverksamheten syftar till att främja sociala, kulturella och demokratiska processer.

För att public service-verksamheten ska kunna motsvara dessa förväntningar behöver enligt vår mening följande värden och målsättningar genomsyra public service-uppdraget:

Prop. 2005/06:112
Bilaga 1

- Public service-företagen ska präglas av *oberoende och en stark integritet*. Verksamheten ska bedrivas *självständigt* såväl från staten som från kommersiella intressen och olika särintressen.
- Public service-radio och TV ska ges ett uppdrag att verka på bredden genom att erbjuda en *mångfald av program*, från det breda anslaget till det mera särpräglade samtidigt som publiken får chansen till nya och överraskande val av program och genrer. I uppdraget ingår ett särskilt ansvar för *den svenska kulturen* och *det svenska språket*. All programverksamhet ska präglas av en ambition om *hög kvalitet och nyskapande form och innehåll*.
- Programutbudet ska vara *tillgängligt för hela publiken* så att också de som inte kan eller vill betala för programinnehåll på framtidens digitala plattformar kan få tillgång till ett varierat utbud av hög kvalitet. Detta innebär bl.a. att public service-utbudet, både i radio och TV och på nya plattformar, ska vara okodat och fritt tillgängligt utan andra kostnader vid sidan av TV-avgiften. Det innebär också att programverksamheten genom tillgänglighet och mångsidighet ska *tillgodose skiftande intressen och förutsättningar hos hela landets befolkning*.
- Programföretagen bör vara så organiserade att en *spegling av hela landet* blir en realitet i all programverksamhet och att den upplevs som relevant av människor i skilda miljöer. En central del av public service-uppdraget innebär att vara närvarande i hela samhället. Programföretagens decentraliserade organisation är en förutsättning för det.
- För att programverksamheten ska kunna bedrivas utan de krav på lönsamhet som gäller kommersiell radio och TV – och som får konsekvenser för både bredd och kvalitet – så ska den vara av *icke-kommersiell karaktär* och finansieras genom *TV-avgifter*. Det är också en kvalitet i sig med en frånvaro av kommersiella budskap i en viktig del av svensk radio och television.
- Enligt radio- och TV-lagen gäller att programverksamheten som helhet ska präglas av *det demokratiska statsskickets grundidéer* samt principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Även om detta gäller all svensk radio och TV finns det anledning att understryka att en radio och TV i allmänhetens tjänst har ett särskilt ansvar för att skapa förutsättningar för insikt om och förståelse för samhället och den gemensamma värdegrund som en levande demokrati kräver. Public service-företagen kan erbjuda *ett gemensamt rum* där frågor som är av intresse för alla i Sverige kan tas upp och diskuteras.
- Public service-företagen kan bidra till att *stärka medborgarskapet* och samhörigheten mellan alla människor bosatta i Sverige genom att utgöra en oberoende röst för hela publiken. Programverksamheten ska präglas av *opartiskhet och saklighet*. Programverksamheten ska också ha en övergripande folkbildningsambition. Nyhets- och samhällsbevakningen ska präglas av mångfald samt erbjuda sammanhang och genom analys och förklaring begripliggöra komplicerande skeenden.

Public service kan erbjuda en arena för gemensamma upplevelser och ett trovärdigt forum för stora delar av det offentliga samtalet.

- Public service-radio och TV har ett särskilt ansvar för att ett perspektiv präglad av *jämställdhet mellan kvinnor och män* är en utgångspunkt i all programverksamhet. Public service ska också fungera som förebild på en rad områden, inte minst när det gäller barn- och ungdomsprogram av hög kvalitet, skildringen av kulturell mångfald i Sverige, tillgänglighet för personer med funktionshinder och återhållsamhet med våldsskildringar i televisionen.
- Programföretagen ska ges goda möjligheter att utveckla sin verksamhet också inom *området ny teknik*. Public service-uppdraget ska därför omfatta såväl nya sätt att distribuera radio och TV som nya kommunikationsformer och plattformar, exempelvis verksamhet på Internet. En förutsättning är dock att de värden och regler i public service-uppdraget som gäller enligt sändningstillstånden också tillämpas för företagens verksamhet på andra tekniska plattformar och för nya programkanaler och tjänster. Programföretagen bör överhuvudtaget inte bedriva verksamhet som riskerar att skada förtroendet för kärnverksamheten.
- Public service-radio och TV ska vara *professionella och effektiva organisationer* med hög integritet. Hela verksamheten, dvs. de tre programföretagen tillsammans, bör vara så stark att den klarar att hantera både de inre spänningar som följer av skilda ambitioner inom programföretagen och det yttre tryck som följer av konkurrensen med övrigt medieutbud och förändringar i omvärlden. Verksamheten ska bedrivas rationellt och med god hushållning av tillgängliga resurser.
- En public service-verksamhet finansierad med allmänna resurser måste ha *medborgarnas förtroende*. Detta kräver en stor lyhördhet inför publikens krav och förväntningar. Det innebär inte att programföretagen vid varje givet tillfälle ska sträva efter höga publikandelar. Men det är viktigt att åtminstone stora delar av programverksamheten är uppskattad i alla publikgrupper och att många tycker det är angeläget att titta och lyssna. Det är också viktigt för legitimiteten i TV-avgiftssystemet att publiken anser sig få valuta för pengarna.

Som principiella utgångspunkter för *styrningen* av radio och TV i allmänhetens tjänst vill vi förorda ett uppdrag som är så tydligt som möjligt, men som samtidigt ger programföretagen en god förmåga att anpassa sig till förändringar i omvärlden. Våra förslag innebär att programföretagen ges ett stort ansvar att själva driva verksamheten så att målsättningarna i public service-uppdraget kan uppfyllas. De villkor som formuleras bör enligt vår uppfattning fokusera mer på *vad* som ska åstadkommas och mindre på *hur* det ska genomföras. För att detta ska bli verklighet vill vi stärka såväl ägarstiftelsen som programföretagens styrelser och ledningar i sina respektive roller genom att förtydliga deras uppgifter.

Förvaltningsstiftelsens ansvar kan sägas vara att på allmänhetens vägnar utöva sina befogenheter som ägare så att verksamheten bedrivs i enlighet med riksdagens intentioner. Detta ansvar utövar stiftelsen genom att utse ledamöterna, exklusive ordförande och en suppleant, i programföretagens styrelser samt genom att ta ställning till frågan om ansvarsfrihet för styrelserna. Enligt vår uppfattning bör detta innebära att

stiftelsen ska utvärdera hur programföretagens styrelser fullgjort sina uppdrag. Det bör dock klart markeras att förvaltningsstiftelsen inte ska kunna ingripa direkt i programföretagens verksamhet eller överhuvudtaget fatta beslut i frågor som rör det löpande arbetet i programverksamheten.

Vi anser att stiftelsens styrelse bättre än i dag bör avspegla riksdagens partipolitiska sammansättning. Som systemet är utformat i dag är bara fem av riksdagens sju partier representerade. Vi föreslår därför att sammansättningen av styrelsen ändras så att varje partigrupp som motsvarar parti som vid valet till riksdagen har fått minst fyra procent av rösterna i hela riket är representerade.

Programföretagens styrelser har ansvaret för att verksamheten bedrivs i enlighet med uppdraget från riksdag och regering och andra tillämpliga regelverk. Styrelsens ansvar och tillsynsskyldighet kan enligt aktiebolagslagen inte överlåtas på någon annan. Vi föreslår att programföretagen får ett ansvar för att vid inledningen av tillståndsperioden formulera verksamhetsmål i syfte att fullgöra public service-uppdraget. Programföretagen ska därefter löpande följa upp och redovisa hur resultaten utvecklas i förhållande till företagets planering och konkreta styrinstrument. De beslut som blir nödvändiga för såväl planering som uppföljning och redovisning ska fattas av programföretagens styrelser.

När det gäller *granskning* av hur programföretagen uppfyller sina uppdrag föreslår vi att Granskningsnämnden för radio och TV får ett utökat uppdrag. I dag gäller att nämnden har i uppdrag att granska programföretagens public service-redovisningar med avseende på om de ger statsmakterna och allmänheten ett tillräckligt underlag för en bedömning av hur uppdraget fullföljts. Vi föreslår att nämnden, utöver att kontrollera dokumentens kvalitet, får i uppdrag att uttala sig om helheten, dvs. hur programföretagen har fullföljt sina uppdrag och om det finns skäl att påtala behov av förändringar eller förbättringar på vissa områden. Vi vill också ge nämnden ökade resurser för att kunna göra särskilda granskningar för att belysa centrala aspekter på public service-företagens programverksamhet.

En viktig aspekt på programföretagens planeringsförutsättningar är *tillståndsperiodens längd*. Vid en samlad bedömning har vi valt att föreslå en tillståndsperiod på sex år. Att tillståndsperioden och därmed riktlinjerna för verksamheten är fastlagda under så lång tid bör skapa stabilitet och underlätta programbolagens förmåga att verka i en föränderlig mediesituation. En lång tillståndsperiod understryker också verksamhetens självständighet och integritet.

För att göra det möjligt att kunna ta hänsyn till ändrade förutsättningar under tillståndsperioden vill vi förorda en *kontrollstation* efter halva tiden. Det kan finnas anledning att öppna för möjligheten att händelser och förändringar av väsentlig natur som vi idag inte kan förutse kommer att göra det nödvändigt att se över delar av uppdraget också under en tillståndsperiod.

Principen är att public service-uppdraget gäller oförändrat under hela tillståndsperioden. Vid en kontrollstation bör den grundläggande frågeställningen vara om det har skett förändringar i omvärlden, på teknikens område eller i förutsättningarna i övrigt för public service-verksamheten, som gör att någon del av uppdraget i väsentlig utsträckning inte längre är

ändamålsenlig. Vi föreslår att ansvaret för den prövning som ska ske i samband med en kontrollstation ska ligga på programföretagens ägare, dvs. Förvaltningsstiftelsen. Det bör vara upp till förvaltningsstiftelsen att, mot bakgrund av resultaten av genomförda studier, bedöma om den anser att det finns anledning att ta initiativ till förändringar genom att tillskriva regeringen.

I *kapitel 7* behandlar vi frågor som rör *gränserna för programföretagens verksamhet*, t.ex. mellan kärnverksamhet, kompletterande verksamhet och sidoverksamheter. Vi behandlar också frågor om programföretagens arkiv samt rätten att använda sponsring som intäktskälla.

Även om de tekniska förutsättningarna förändras kraftigt så finns det enligt kommitténs mening anledning att klargöra att programföretagens *kärnverksamhet* är att producera och sända radio- och TV-program till hela publiken på lika villkor. I takt med att tekniken utvecklas förbättras möjligheterna att göra radio- och TV-programmen tillgängliga på flera skilda sätt och att ge programmen ett mervärde för publiken. Sådan *kompletterande verksamhet* som bedrivs i syfte att öka tillgängligheten till public service-utbudet ska liksom kärnverksamheten finansieras med TV-avgiftsmedel.

Förutom kärnverksamhet och kompletterande verksamhet kan programföretagen i begränsad utsträckning bedriva *sidoverksamheter*, t.ex. uthyrning av ledig produktionskapacitet och försäljning av program och rättigheter. En central förutsättning är dock att sidoverksamheter bedrivs på ett konkurrensneutralt sätt i förhållande till andra företag som tillhandahåller motsvarande tjänster.

När det gäller frågan om *programföretagens arkiv* har kommittén mottagit en skrivelse där SVT föreslår att företaget ska ges rätt att ta ut avgifter för vissa elektroniska tjänster, t.ex. i samband med att SVT:s programarkiv digitaliseras. Kommittén anser att det är av stor betydelse att public service-företagens rika arkiv kan göras tillgängliga för allmänheten, men att det samtidigt inte är oproblematiskt hur man utformar ett system för att ta betalt för att göra det tillgängligt. Mot bakgrund av att SR och UR ännu inte har väckt frågan är kommitténs uppfattning att programföretagen bör återkomma till regeringen med en samlad bedömning av hur arkivfrågan bör hanteras och vilka konsekvenser det skulle få.

Kommittén anser att om programföretagen under kommande tillståndsperiod önskar förändra sin verksamhet i någon avgörande riktning, t.ex. genom att starta en permanent ny programkanal eller liknande tjänst av betydande omfattning, bör man först inhämta regeringens medgivande. Programföretagen bör tydligt redovisa skälen till varför en sådan ny kanal ska vara en uppgift för public service och på vilket sätt den skulle kunna erbjuda mervärden. Programföretagen bör också redovisa hur man avser att finansiera den föreslagna tjänsten.

I kapitlet behandlas också frågan om *sponsring*. Med dagens regelverk förekommer sponsring i två huvudformer. Den ena formen är direkt sponsring som innebär att en sponsor erlägger ersättning direkt till programföretaget mot att ett sponsringsmeddelande sänds i samband med den sponsrade sändningen. Den andra formen, indirekt sponsring, handlar om att programföretagen under vissa förutsättningar får sända pro-

gram där man har varit inblandad i ett samarbetsprojekt eller köpt en visningsrätt till program som erhållit bidrag från utomstående i ett tidigare led.

När det gäller *direkt sponsring* anser vi att dagens riktlinjer bör fortsätta att gälla. Vi understryker dock vikten av att programföretagen visar restriktivitet när det gäller sponsringens omfattning. Det är viktigt att publiken inte uppfattar public service-företagen som styrda av en kommersiell logik. Sponsringsbegreppet får inte utvidgas eller leda till att sponsring förekommer också inom andra programområden. Kraven på oberoende, integritet och trovärdighet bör sättas mycket högt.

När det gäller *indirekt sponsring* menar vi att programföretagen, i kontrakt eller avtal, tydligt bör ställa krav på att få insyn i programproduktionen och förvissa sig om att innehållet inte strider mot uppdraget. Det är också viktigt att programföretagen, på det sätt som regelverket föreskriver, informerar publiken om den sponsring som förekommit. Givetvis ska liksom i dag gälla att programföretagen ska betala marknadsmässiga priser för de rättigheter man köper. Därför måste kontrakt eller avtal också innehålla upplysningar om de ekonomiska relationerna mellan programföretagen och utomstående aktörer. Programföretagen bör vara skyldiga att till Granskningsnämnden redovisa innehållet i de kontrakt och avtal som används av programföretagen i samband med samarbetsprojekt och köp av visningsrätter.

I *kapitel 8* behandlas public service-företagens omfattande kulturansvar. Vi går igenom programverksamheten hittills under tillståndsperioden och konstaterar att public service-företagen har en mycket stor betydelse för att bevaka, spegla och kritiskt granska kulturlivet i Sverige och för att stimulera och förmedla den kulturproduktion som sker runt om i landet. Dessutom är public service-företagen några av landets viktigaste kulturarbetsgivare.

Enligt vår mening bör ett kulturansvar i vid mening även fortsättningsvis vara en central och prioriterad uppgift i public service-uppdraget. Denna uppgift blir än viktigare i ett alltmer kommersialiserat och internationaliserat medieutbud. Vi anser att de riktlinjer som nu gäller bör vara vägledande för programföretagen också i fortsättningen, men att de bör kunna formuleras tydligare. I grunden bör uppdraget på kulturområdet omfatta tre perspektiv:

- Programföretagen ska bevaka, spegla och kritiskt granska händelser på kulturlivets olika områden i Sverige och i andra länder.
- Programföretagen ska själva och i samarbete med utomstående producenter och utövare i det svenska kulturlivet svara för en omfattande produktion av kulturprogram i vid mening på det svenska språket.
- Programföretagen ska göra föreställningar, konserter och andra kulturhändelser tillgängliga för hela publiken genom samarbeten med kulturinstitutioner och fria kulturproducenter inom skilda områden i hela Sverige.

Vi utgår från att programföretagen liksom i dag kommer att fortsätta ge kulturområdet en betydande plats i det samlade programutbudet. Några kvantitativa krav bör dock inte formuleras.

I *kapitel 9* görs en kort genomgång av programföretagens arbete för *barn och unga*. Vi konstaterar att egenproduktion av barn- och ungdomsprogram på svenska språket i mycket stor utsträckning är något som public service-företagen är ensamma om. Studier visar att SVT har betydligt större mångfald i sitt utbud för barn och unga än kommersiella TV-kanaler och att kvaliteten genomgående är högre i SVT, om man med kvalitet menar exempelvis pedagogiskt innehåll och en balanserad bild av förhållandet mellan män och kvinnor eller olika etniska grupper. Inom svensk radio har SR mycket begränsad konkurrens när det gäller barn och ungdomsprogram vid sidan av musikutbudet.

Kommittén anser att det är av stor betydelse att public service-företagen fortsätter att vara en förebild när det gäller program riktade till barn och unga och även fortsätter att låta barn och ungdomar själva medverka i programmen. Detta är inte minst viktigt för barn med teckenspråk som förstaspråk eftersom dessa har sämre möjligheter att ta del av andra barnprogram.

I *kapitel 10* behandlas *SVT:s nyhetsverksamhet*. Bakgrunden är att det tidigare kravet på två självständiga nyhetsredaktioner inom SVT har tagits bort. SVT:s nyhetsverksamhet ska i stället bedrivas så att de olika självständiga redaktionerna inom företaget oberoende av varandra kan fatta beslut med skilda perspektiv.

Kommittén anser att programbolagens trovärdighet inom områden som nyheter, fakta och samhälle har stor betydelse för allmänhetens förtroende för public service. Att bedriva en kvalificerad nyhetsverksamhet och samhällsbevakning tillhör de mest centrala uppgifterna för en radio och TV i allmänhetens tjänst. Redaktionell självständighet är en förutsättning för att motverka en likriktning av nyhetsverksamheten. Förändringar i SVT:s nyhetsorganisation får inte leda till att de redaktionella bedömningarna centraliseras. Vår bedömning är dock att nuvarande riktlinjer på området är ändamålsenliga och bör gälla också i fortsättningen.

I *kapitel 11* behandlas de frågor i direktiven som rör *fördelningen av produktion och resurser mellan Stockholm och övriga landet* samt *utomstående medverkan, samarbeten, inköp och utläggningar av produktion på producenter utanför programföretagen*.

Kommitténs uppfattning är att public service-verksamhetens decentraliserade organisation är en förutsättning för den mångfald som ska prägla all programverksamhet och därmed för programföretagens möjligheter att kunna uppfylla sitt uppdrag. För att programföretagen ska kunna spegla den verklighet som människor bosatta i Sverige lever i är det nödvändigt att företagen är närvarande i hela landet.

Både inom SVT och SR har de regionala respektive de lokala enheternas andel av allmänproduktionen under hela tillstandsperioden legat över det uppsatta villkoret om 55 procent. I SVT:s fall har andelen ökat från 55 procent till 59 procent. I praktiken har programföretagen sedan mitten av 1990-talet haft en i princip oförändrad fördelning av sin allmänproduktion mellan Stockholm och övriga landet. Även om kvantitativa data av denna typ inte säger allt så bör detta enligt kommitténs mening kunna tas till intäkt för att programföretagen har funnit en rimlig balans. Vi föreslår att kravet att 55 procent av allmänproduktionen ska ske utanför Stockholm kvarstår, men vi anser inte att man i regelverket på förhand bör avgöra resursfördelningen mellan Stockholm och övriga

landet. Det skulle kunna uppfattas som ett hinder för produktivitetsökningar, något som bör gälla alla delar i företaget.

När det gäller utomståendes medverkan, samarbeten, inköp och produktionsutläggningar föreslår vi målsättningar som tar sikte på vad som bör känneteckna programverksamheten. En generell målsättning på området bör vara att programföretagen ska främja mångfald i all programverksamhet genom en stor variation när det gäller programproduktion utanför den egna verksamheten. Det är också viktigt att programföretagen har en omfattande medverkan av personer utanför företagen. Regelverket bör dock inte peka ut exakt hur stor denna andel ska vara. Omfattningen bör kunna variera över tid, men inte i sådan omfattning att mångfalden eller programföretagens egen kompetens riskerar att urholkas.

Vi anser dock att det är viktigt att det märks att också produktion som görs av utomstående, av enskilda producenter eller av produktionsbolag håller public service-klass när det gäller variation i innehållet och hög kvalitet. Programföretagens upphandling av produktioner utanför företaget bör vara så organiserad att respektive företag tydligt kan ta ansvar för både produktionsprocess och programinnehåll så att public service-kraven också gäller denna typ av produktion. Programföretagen bör lämna tydliga redovisningar av hur detta säkerställs.

I *kapitel 12* redogör vi för programföretagens arbete med att förbättra *tillgängligheten för personer med funktionshinder*. Vi kan konstatera att programföretagens arbete för ökad tillgänglighet för funktionshindrade går i rätt riktning. Textning av program i TV ökar kraftigt och satsningar på fler textade program under bästa sändningstid har lett till att fler tittare har möjlighet att ta del av utbudet. SVT uppger att företaget under innevarande tillståndsperiod kommer att nå målet att texta 50 procent av de svenskspråkiga sändningarna och att tjänsten uppläst textremsa kommer att introduceras.

På radiosidan arbetar SR kontinuerligt med att förbättra hörbarheten i sändningarna på olika sätt. Alla programföretag använder sig av ny teknik för att förbättra tillgängligheten, exempelvis genom att lägga ut material och information om utbudet på sina webbplatser.

Kommittén anser att funktionshindrades möjligheter att tillgodogöra sig public service-företagens utbud fortsatt bör vara en prioriterad fråga och att ambitionsnivån bör höjas. Målet bör på längre sikt vara att hela utbudet i möjligaste mån görs tillgängligt för alla medborgare och på kort och medellång sikt att tillgängligheten fortsätter att förbättras. Programföretagen bör avgöra hur arbetet ska bedrivas i praktiken.

I *kapitel 13* behandlas programverksamheten för *språkliga och etniska minoriteter*. År 2002 bodde ca en miljon människor från fler än 200 olika länder i Sverige. År 2002 utgjorde invandrarna 11,8 procent av den svenska befolkningen.

I Sverige finns fem erkända nationella minoriteter och minoritetsspråk. De nationella minoriteterna är samer (som också räknas som urbefolkning), sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar. Minoritetsspråken är samiska (alla varieteter), finska, meänkieli, romani chib (alla varieteter) och jiddisch. Minoritetspolitiken syftar till att ge de nationella minoriteterna skydd och inflytande i frågor som berör dem samt att främja deras kultur och språk så att dessa kan överleva.

Vi konstaterar att inga andra rikstäckande medier än public service-radio och TV riktar sig särskilt till dessa grupper. Sverige har åtagit sig ett särskilt ansvar för de nationella minoriteterna och på detta område har public service-företagen en särskilt viktig roll att spela, inte minst för spridning av kunskap om våra inhemska minoriteter hos den breda allmänheten. För dessa språkgrupper är också program för barn och unga av särskild vikt.

Kommittén anser att språkliga och etniska minoriteters tillgänglighet till public service också fortsättningsvis bör vara ett prioriterat område och att målsättningen bör vara att tillgängligheten ska fortsätta att förbättras. Programföretagen bör bestämma den närmare inriktningen på hur detta kan ske.

I *kapitel 14* beskriver vi programföretagens arbete med *jämställdhet*. Idag är schabloniserade och stereotypa bilder av män och kvinnor samt av könsroller och maktstrukturer vanliga i samhället. Också medierna har en del i detta.

Även om hävdande av jämställdhet mellan kvinnor och män följer av den s.k. demokratibestämmelsen i radio- och TV-lagen (och därmed gäller all radio och TV som omfattas av lagen) finns det enligt vår uppfattning anledning att understryka den roll som public service-företagen kan och bör spela på området. Public service-företagen kan, genom att undvika att visa stereotypa bilder och traditionella könsroller och istället ta fram positiva exempel, bidra till en utveckling mot ett mer jämställt samhälle. Jämställdhetsperspektivet bör vara en utgångspunkt i all programverksamhet.

I *kapitel 15* behandlas *utbildningsprogramverksamheten*. Enligt kommitténs uppfattning är utbildningsprogrammen en mycket viktig del av public service-uppdraget. Public service-radio och TV kan utgöra ett mycket viktigt komplement till utbildningssektorn i vid mening. I radio och TV kan utbildningsprogram dessutom nå alla medborgare oberoende av utbildningsbakgrund, ekonomiska förutsättningar och geografisk hemvist. Därför bör utbildningsprogrammen också i fortsättningen finansieras via TV-avgiften.

Kommittén vill stärka utbildningsprogrammets ställning i det samlade public service-utbudet. För att detta ska kunna ske, inom ramen för de ekonomiska resurser som står till buds, krävs ett närmare samarbete mellan programföretagen. Det är kostsamt att ha en fullt utrustad teknikpark för radio- och TV-produktion för ett företag som bedriver en så pass begränsad produktions- och sändningsverksamhet som UR gör. De höga produktionskostnaderna inom UR jämfört med de övriga programföretagen är ett hinder om produktionen av utbildningsprogram ska öka och få en mer framträdande plats. UR har dessutom till kommittén framfört att driften av Kunskapskanalen kräver ökad produktion för att kunna utvecklas fullt ut och företaget har begärt 50 miljoner kronor extra per år för att klara detta. Det kvarstår också sedan tidigare en del problem i kontaktytorna mellan UR och SVT.

Kommittén anser att företagets gemensamma satsning på Kunskapskanalen är ett steg i rätt riktning. Det bör kunna ge utbildningsprogrammen en mer framträdande roll i det samlade public service-utbudet. Starten av Kunskapskanalen innebär dock ökade åtaganden i produk-

tionsvolym. Det ställer krav på att samarbetet mellan programföretagen utvecklas och förbättras.

Prop. 2005/06:112
Bilaga 1

Genom ett samutnyttjande av produktionsresurser och lokaler bedömer vi att programföretagen gemensamt bör kunna, inom ramen för befintliga resurser, skapa förutsättningar för en ökad produktion inom utbildnings- och folkbildningsområdet motsvarande i storleksordningen 50 miljoner kronor.

Vi föreslår att en kommitté får i uppdrag att arbeta fram förslag som syftar till att frigöra resurser för utbildningsprogram samt lösa de problem som finns i kontaktytorna mellan företagen. Det kan vara lämpligt att kommittén är sammansatt av representanter för de tre programföretagen samt en oberoende ordförande. Också representanter för utbildningsväsendet bör knytas till arbetet. Kommitténs arbete bör bedrivas så att resultat föreligger i god tid före kommande tillståndperiod.

Utredningens förslag och överväganden i huvudsak:

- En medieavgift införs som skall utgöra betalning för rätten att ta del av utsändningar från Sveriges Television (SVT), Sveriges Radio (SR) och Sveriges Utbildningsradio (UR). Avgiften skall betalas av hushåll, företag, myndigheter m.fl. som innehar en TV-mottagare som kan ta emot utsändningarna från SVT och UR. Den som endast innehar en radiomottagningsapparat skall inte erlägga någon avgift. För samtliga TV-mottagare som finns i innehavarens hushåll betalas en enda avgift. Avgiften skall betalas från den 1 januari 2007 men kunna debiteras och uppbäras i förskott från den 1 juli 2006.
- Medieavgiftens storlek beslutas av riksdagen för den period som de tre programföretagen tilldelas sändningstillstånd av regeringen. Avgiften debiteras och uppbärs av Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB) som även ansvarar för avgiftskontroll.
- Avgifterna går via Radiotjänst till programföretagen enligt en av riksdagen beslutad fördelningsnyckel (direktfinansiering). Nuvarande system med budgetunderlag till regeringen, förslag av regeringen till riksdagen om tilldelning av medel och därpå följande riksdagsbeslut samt anslagsvillkor slopas. Vissa av de senare infogas i bolagsordningarna. En lag om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst införs och ersätter bl.a. lagen (1989:41) om TV-avgift.
- Vid övergång till ett system med direktfinansiering kommer medieavgiften att anses som en ersättning för en tjänst som tillhandhålls avgiftsbetalaren av programföretagen. Eftersom tjänsten inte omfattas av något undantag från skatteplikt bedömer utredningen att den bör bli föremål för mervärdesskatt. En reducerad skattesats om 6 procent bör väljas.
- En övergång till direktfinansiering får vidare betydelse för vilka regler enligt inkomstskattelagen som skall tillämpas. Reglerna om näringsbidrag, som möjliggjort för företagen att rulla överskott av avgiftsmedel från ett år till ett annat utan att de upptagits till beskattning, blir inte längre tillämpliga. Företagens intäkter i form av avgifter kommer i stället att behandlas som vanliga intäkter.
- De medel som tilldelats SVT och UR från det s.k. distributionskontot för att utjämna kostnaderna för TV-distribution över en längre tidsperiod skall, liksom förutsatts av riksdagen, återbetalas genom TV-avgiften. Det skall ske genom att en starkt reducerad TV-avgift utgår, parallellt med medieavgiften, fr.o.m. 2008 och under de närmaste åren därefter.
- Det har inte ingått i utredningens uppdrag att föreslå storleken på den avgift som de avgiftsskyldiga skall betala. En rimlig utgångspunkt synes dock vara att nivån på det totala avgiftsuttaget, innefattande medieavgift, TV-avgift och mervärdesskatt, inte skall påverkas av utredningens förslag.

Utredningen har haft i uppdrag att ta fram ett underlag om vissa frågor rörande finansieringen av verksamheten inom radio och TV i allmänhetens tjänst, dvs. de tre företagen Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB och Sveriges Utbildningsradio AB. Tre frågor har stått i förgrunden: hur avgiftssystemet skall utformas, om avgifterna skall tillfalla de tre programföretagen direkt och hur dessa skall behandlas i skatteavseende. Vidare har utredningen haft att behandla ett antal specifika frågor som gäller avgiftssystemet.

Bakgrund till utredningens förslag

Radio och TV i Sverige har under de senaste två decennierna förvandlats från att endast omfatta public service till en marknad med en rad olika kanaler, producenter, operatörer och tjänsteleverantörer. Detta har betytt att Sveriges Television och Sveriges Radio successivt har tappat tittar- och lyssnarandelar till andra aktörer men de har likväl en betydande ställning på marknaden. En översikt ges av dagens marknad, olika verksamheter och aktörer samt konkurrenssituationen.

Ägarformen för programföretagen har förändrats över tiden. Nu gäller att de ägs av en stiftelse, bildad av staten (Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB). Styrelsen för denna stiftelse utses av regeringen efter förslag av partierna i riksdagen. Stiftelsen utser i sin tur flertalet av ledamöterna i bolagens styrelser, regeringen utser dock ordförande och en suppleant. Regeringen har fastställt bolagsordningarna för programföretagen.

Programföretagens verksamhet skall bedrivas självständigt i förhållande till såväl staten som olika andra intressen och maktsfärer. Andra viktiga principer i uppdraget är att utbudet skall vara mångsidigt och av hög kvalitet, finnas tillgängligt i hela landet, vara icke-kommersiellt och fritt från reklamavbrott samt beakta språkliga och etniska minoriteters intressen. Utredningen ger en översiktlig beskrivning av företagens verksamhet.

Samtidigt som företagen, framför allt från publicistisk synpunkt, skall vara oberoende av staten utövar riksdag och regering ett allmänt inflytande över de grundläggande riktlinjerna för programverksamheten, organisation etc. I radio- och TV-lagen (1996:844) regleras bl.a. möjligheterna att få tillstånd att sända radio och TV. De tre programföretagen har beviljats sådana tillstånd av regeringen vilka innehåller generella riktlinjer för innehållet i programverksamheten.

Programföretagen finansieras nära nog uteslutande av TV-avgifter som betalas av den som innehar en TV-mottagare. Avgifterna betalas till Radiotjänst i Kiruna AB och samlas på det s.k. rundradiokontot i Riksgäldskontoret. På förslag av regeringen fattar riksdagen beslut om de medel som företagen årligen skall tilldelas från detta konto. Från år 2002 utgår vidare särskilda medel som Riksgäldskontoret, efter riksdagens beslut, ställt till förfogande för SVT och UR för att över en längre tidsperiod utjämna kostnaderna för TV-distribution vid övergången från analoga till digitala sändningar (det s.k. distributionskontot).

Dessa medel skall återbetalas från år 2008 när TV-sändningarna i det analoga marknätet upphört. Riksdagens beslut om medelstillsättning kompletteras av regeringen i form av s.k. anslagsvillkor som bl.a. innehåller bestämmelser om organisation, sidoverksamhet och revision men även i viss mån om hur medlen skall användas.

Företagen inom public service-koncernen skall årligen redovisa sin verksamhet i flera olika dokument. Årsredovisning skall lämnas av varje företag. En koncernredovisning avges av Förvaltningsstiftelsen. Vart och ett av de tre programföretagen lämnar en uppföljningsrapport över verksamheten, s.k. public service-redovisning. Även det årliga budgetunderlag som de tre företagen skall inge till sitt departement kan räknas hit. Utredningen uppmärksammar särskilt årsredovisningen och vilka redovisningsprinciper som tillämpas.

För programföretagen gäller i dag att de inte kan dra av mervärdesskatt inom den s.k. kärnverksamheten. De tillhandahållanden som görs inom ramen för den s.k. sidoverksamheten, som dock utgör en mycket ringa del av den totala verksamheten, är däremot föremål för mervärdesskatt. TV-avgiften är inte belagd med mervärdesskatt. Av särskild betydelse för utredningens uppdrag är reglerna inom EG-rätten om mervärdesskatt och statsstöd. Dessa beskrivs närmare.

TV-avgiften är i praktiken en betalning till programföretagen för deras radio- och TV-tjänster men genom det nuvarande finansieringssystemet transformeras avgiftsmedlen till ett av riksdagen tilldelat statsbidrag. Företagen behandlar tilldelade medel som ett näringsbidrag i inkomstskattehänseende. Därav följer bl.a. att överskott av tilldelade medel ett visst år kan rullas över till påföljande år utan att bli föremål för inkomstskatt.

Finansiering av public service-verksamheten huvudsakligen genom en avgift tillämpas förutom i Sverige även i vissa andra länder. I betänkandet redogörs för förhållandena i Danmark, Finland, Norge och Storbritannien.

Utgångspunkter för utredningens förslag

I sitt arbete har utredningen utgått från en i huvudsak oförändrad inriktning när det gäller grunderna för den svenska public service-verksamheten. En del i detta är att verksamheten finansieras genom en särskild avgift som betalas av innehavarna av TV-apparater. Utredningen har diskuterat alternativ till denna finansieringsform men anser inte att någon förändring bör ske. Dock finns brister i dagens system. De sammanhänger med den tekniska utvecklingen som kan skapa oklarhet om avgiftsskyldighetens omfattning och därmed påverka de medel som tillkommer programföretagen. Nuvarande system för medelstillsättning, med ingivande av budgetunderlag till regeringen, förslag från denna till riksdagen, behandling och beslut i riksdagen samt därefter följande anslagsvillkor, har betydande likhet med anslagsgivningen till statliga myndigheter. Den statliga regleringen i övrigt synes också vara detaljerad, också i jämförelse med situationen i andra länder. Det undantag som gäller i fråga om mervärdesskatten kan motverka att verksamheten bedrivs på mest ändamålsenliga sätt; konkurrensen på marknaden kan

också påverkas negativt. Finansieringsformen har också lett till att företagen t.ex. har ett lågt eget kapital.

Prop. 2005/06:112
Bilaga 2

Den slutsats som utredningen kommit till är att flera förändringar bör ske. Avgiftssystemet bör anpassas till den tekniska utvecklingen. Systemet för finansiering bör utformas så att företagen direkt får del av inflytande avgifter. Utredningen bedömer att genom dessa förslag torde behandlingen av företagen i skatteavseende komma att förändras, både vad gäller mervärdesskatt och inkomstskatt. Behovet av eget kapital ökar i ett sådant nytt läge.

Avgiftssystemet

För närvarande pågår ett teknikskifte inom distribution och mottagning av TV. Analog utsändningsteknik ersätts successivt med digital teknik. Också apparaterna förändras: en TV-mottagare som är konstruerad för mottagning genom analog teknik kan inte ta emot digitala signaler utan att en särskild digital-TV-box kopplas till apparaten. TV-apparater som innehåller en inbyggd digital mottagning finns redan nu på marknaden. TV-sändningar kan tas emot via s.k. IP-TV och över Internet.

Utredningen avvisar en total omläggning av finansieringen av radio och TV i allmänhetens tjänst som t.ex. en övergång till finansiering via statsbudgeten eller en särskild apparatberoende skatt eller avgift. Även i framtiden bör de som har möjlighet att ta del av utsändningar från programföretagen genom avgifter svara för deras finansiering. En vidareutveckling av dagens avgiftssystem förordas, innebärande att avgiftsskyldigheten knyts till mottagande av TV-utsändningar från programföretagen och innehav av en teknisk utrustning för dessa. För den som bara innehar en radiomottagningsapparat skall fortsatt avgiftsfrihet gälla.

Utredningen föreslår en s.k. medieavgift som skall utgöra en betalning för rätten att ta del av utsändningar från de tre programföretagen, alltså både radio och TV, och som bygger på innehav av en sådan utrustning som möjliggör mottagande av utsändningar från SVT och UR.

Utredningen förutser inga dramatiska förändringar på kort sikt på grund av den tekniska utvecklingen men bedömer att denna på sikt kan medföra oklarhet om vilken utrustning som en innehavare skall erlägga medieavgift för. Med hänsyn till svårigheterna att förutse den tekniska utvecklingen är det inte meningsfullt att i lagstiftningen eller dess förarbeten definiera utrustningen till en teknisk specifikation. Som vägledning pekar utredningen på vad som kan behöva beaktas. Med TV-mottagare skall avses en sådan teknisk utrustning som kan ta emot utsändning eller vidaresändning av TV-program från programföretagen. Den tekniska utrustningen skall kunna ta emot TV-signaler som sänds i analogt format eller i ett standardiserat digitalt TV-format och omvandla dessa till ljud och bild. Utrustningen skall ha en inbyggd monitor eller motsvarande (t.ex. en projektor) för presentation av bilden eller ha en utgång där en separat monitor eller motsvarande kan anslutas för presentation. Definitionen omfattar alla typer av elektroniska apparater med denna funktion, även datorer, mobil-telefoner och andra mobila enheter om dessa särskilt utformats eller utrustats för att ta emot sådana TV-signaler.

I dag beslutar riksdagen, på förslag av regeringen, om vilka medel som skall tilldelas de tre programföretagen. Utgångspunkten är att de TV-avgifter som inflyter skall användas för företagets verksamhet. Det belopp som tilldelas av riksdagen är dock inte direkt kopplat till vad som faktiskt flyter in avgiftsvägen. Efter riksdagens beslut utfärdar regeringen de s.k. anslagsvillkoren om de villkor som skall gälla för medelstilldelningen.

Utredningen anser att nuvarande system för medelstilldelning gör programföretagen alltför myndighetslika. Ett friare system där inflytande avgifter tillfaller företagen direkt skulle gynna oberoendet från statsmakterna. Det skulle också kunna stimulera till en effektivare resursanvändning och villkoren skulle i högre utsträckning än nu motsvara dem som konkurrensutsatta bolag lever under. Genom en bred programproduktion av hög kvalitet och insatser för att förhindra avgiftsskolk kan företagen verka för att bibehålla eller öka sina avgiftsintäkter.

Utredningen förordar därför övergång till ett system där medieavgifterna skall finansiera de tre programföretagens verksamhet och tillfalla företagen direkt utan årligt beslut av riksdagen och regeringen. Avgiftens storlek skall fastställas av riksdagen som också skall besluta den s.k. fördelningsnyckeln, dvs. vilka andelar av inflytande avgifter som skall tillfalla respektive programföretag.

Den nuvarande lagen om TV-avgift reglerar skyldigheten att betala avgift för innehav av TV-mottagare. Däremot saknas i lagstiftningen bestämmelser om hur inflytande avgifter skall användas; medelsanvändningen följer av riksdagens årliga beslut och regeringens anslagsvillkor. Vid direktfinansiering bör det av lag framgå till vilket ändamål medieavgiften skall användas. Utredningen föreslår en lag om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst som bl.a. skall ersätta lagen om TV-avgift.

Medieavgiften skall uppbäras av RIKAB som också skall ansvara för avgiftskontroll samt förvaltning av avgiftsmedlen. Utredningen utgår från att programföretagen och RIKAB i en gemensam överenskommelse reglerar sina ekonomiska mellanhavanden.

Företagen skall liksom vanliga näringsdrivande konkurrensutsatta företag hänvisas till den öppna kapitalmarknaden för placering och eventuell lånefinansiering vid anskaffning av anläggningstillgångar eller driftsutgifter.

Vid direktfinansiering kommer det att finnas ett behov att höja det egna kapitalet i företagen. Diskussioner har ägt rum med företagen om möjligheterna att skriva upp värdet på programföretagens innehav av aktierna i Sveriges Radio Förvaltnings AB.

Utredningen bedömer att det föreslagna finansieringssystemet står väl i överensstämmelse med EU:s statsstödsregler.

Utredningen beskriver även vilka konsekvenser direktfinansiering får för företagens redovisning.

Införande av direktfinansiering innebär att medieavgiften kommer att utgöra en betalning för rätten att ta del av utsändningarna från de tre programföretagen. Avgiften får anses som en ersättning för en tjänst som tillhandahålls avgiftsbetalaren. Mot denna bakgrund resonerar utredningen om hur den svenska mervärdesskattelagen respektive reglerna om undantag från mervärdesskatt för public service radio och TV i EG:s sjätte mervärdesskattedirektiv skall tolkas.

I mervärdesskattelagen (1994:200) är undantaget från mervärdesskatt knutet till en bidragsfinansierad verksamhet. Vid en övergång till direktfinansiering får detta undantag inte anses vara aktuellt.

I det sjätte mervärdesskattedirektivet (77/388/EEG) finns två undantagsmöjligheter angivna. Det ena, enligt artikel 4.5, tar sikte på vad som kallas offentligrättsliga subjekt. Sådana subjekt omfattas inte av mervärdesskattesystemet när de utför aktiviteter i sin egenskap av offentligrättsliga subjekt. Programföretagen kan inte anses som sådana enligt svensk rätt; de är aktiebolag som regleras av civilrättslig lagstiftning. Det andra, enligt artikel 13 A 1 q, avser icke-kommersiella aktiviteter som bedrivs av offentliga radio- och televisionsorgan. I betänkandet redovisas hur detta begrepp kan tolkas. Vad gäller begreppet icke-kommersiell aktivitet sluter sig utredningen till att det är sådan verksamhet som finansieras av avgiften som utgör en sådan aktivitet enligt artikeln. När det gäller tolkningen av uttrycket offentliga radio- och televisionsorgan anser utredningen att de ekonomiska och organisatoriska villkoren genom utredningens förslag förändras så att de inte längre kan anses som sådana organ enligt den aktuella artikeln. Därmed är inte samtliga kriterier för undantag enligt EG-bestämmelsen uppfyllda för programföretagens del. Den sammanfattande bedömningen blir således att den tjänst som tillhandahålls avgiftsbetalaren inte omfattas av något undantag och därför bör kunna bli föremål för mervärdesskatt.

Vad gäller valet av skattesats konstaterar utredningen att de EU-länder som mervärdesskattebelägger sin avgift har valt olika lösningar. De svenska betal-TV-företagens tjänster omfattas av normalskattesatsen 25 procent. Utredningen för ett resonemang om möjligheten att använda en lägre procentsats för programföretagens tjänster samtidigt som nuvarande uttag för betal-TV-företagen behålls. Frågan är om detta är möjligt i förhållande till EG-rättens principer om likabehandling och skatteneutralitet. Några utslag av EG-domstolen som kan anses vara relevanta i detta sammanhang redovisas i betänkandet. Utredningens sammanfattande bedömning är att de olika tjänsterna på marknaden (från public service- respektive de kommersiella företagen) inte kan anses konkurrera med varandra och att tjänsterna därmed inte kan befinnas liknande. En mervärdesbeskattning av programföretagens verksamhet bör inte leda till att de får vare sig avsevärt ökade eller minskade medel för sin verksamhet. Beskattningen bör även vara neutral för den enskilde avgiftsbetalaren. Avgiftens storlek bör således inte påverkas av beskattningen. Införandet av en reducerad mervärdesskatt kan inte anses bidra till att störa konkurrensen på marknaden. Utredningen föreslår att den reducerade skattesats som tillämpas på kulturområdet, nämligen 6 procent, skall gälla för medieavgiften.

En övergång till direktfinansiering får även betydelse för vilka inkomstskattemässiga regler som skall tillämpas för företagens verksamhet. Reglerna om näringsbidrag kommer inte längre att vara tillämpliga utan företagens avgiftsintäkter kommer att behandlas som "vanliga" intäkter. Tillgångar som anskaffas när det nya finansieringssystemet införts måste aktiveras och programproduktion som sker sedan systemet börjat fungera under vissa förutsättningar tas upp som en tillgång. Utredningen har övervägt om företagen skall erhålla befrielse från inkomstskatt men kan inte förorda en sådan lösning.

Övergång till ett nytt system

Utredningen har utgått från att ett riksdagsbeslut kommer att fattas under våren 2006. Medieavgift skall enligt förslaget betalas från den 1 januari 2007 men kunna debiteras och uppbäras av RIKAB i förskott från den 1 juli 2006.

Vid utgången av 2006 kan man enligt uppgift från RIKAB räkna med att det på rundradiokontot finns ett visst ackumulerat positivt resultat enligt nuvarande tilldelningssystem. Dessa medel bör tillföras Förvaltningsstiftelsen att användas i syfte att förvärva nyemitterade aktier i programföretagen. Därmed ökar företagens aktiekapital. Under de närmaste åren därefter kommer vissa ytterligare medel att inflyta i form av tidigare restförda TV-avgifter. Regeringen bör överväga på vilket sätt dessa bör tillföras företagen.

Vid utgången av 2006 kommer ett stort belopp att kvarstå som ett underskott på distributionskontot. Beloppet kommer att understiga 1 500 miljoner kronor. Detta underskott skall enligt tidigare riksdagsbeslut återbetalas via TV-avgiften. Utredningen föreslår att detta genomförs så att, vid sidan av medieavgiften, en jämfört med i dag reducerad TV-avgift skall betalas under några övergångsår fr.o.m. 2008. Denna TV-avgift kan beräknas gott och väl understiga 100 kronor per år.

De tre programföretagen har till utredningen aktualiserat den skattemässiga konsekvensen av en övergång till ett nytt finansieringssystem och hemställt om en övergångslagstiftning som skulle innebära att de befriades från inkomstskatt för åren 2007 och 2008. Utredningen har redovisat vissa bedömningar av övergångssituationen skattemässigt.

I den mån företagen således vid utgången av 2006 inte har förbrukat de medel som riksdagen anvisat bör de som hittills kunna rullas över till påföljande år och kunna användas som näringsbidrag. De tillgångar som anskaffats t.o.m. 2006 kommer enligt utredningens bedömning att förbli helt kostnadsförda skattemässigt. Detta gäller även för tillgångar som efter 2006 finansieras av skuldförda avgiftsmedel (näringsbidrag). Även programproduktionen bör kunna bedömas på motsvarande sätt. Företagens önskemål om ett tvåårigt undantag från inkomstskattereglerna har utredningen inte ansett sig kunna analysera fullt ut och avstår därför från att lägga något förslag.

Utredningen har inte haft i uppdrag att föreslå storleken på den avgift som skall betalas för rätten att ta del av de tre programföretagens utbud. Enligt utredningens mening synes en rimlig utgångspunkt vara att de förändringar som utredningen föreslår inte bör påverka avgiftens storlek.

Det totala avgiftsuttaget, dvs. summan av medieavgift och mervärdesskatt samt TV-avgift, bör således motsvara dagens TV-avgift, exklusive de eventuella höjningar som riksdagen kan besluta.

Prop. 2005/06:112
Bilaga 2

Övriga avgiftsfrågor

Genom tilläggsdirektiv fick utredningen i uppdrag att behandla ett antal särskilda frågor som i första hand aktualiserats till regeringen av de tre programföretagen och RIKAB. På några punkter läggs förslag om ändring av nuvarande regler.

Avgiftsskyldigheten skall upphöra när den avgiftsskyldige avlider under förutsättning att avanmälan inkommer till RIKAB inom tre månader från denna tidpunkt. Det lägsta belopp för återbetalning av avgift till den som har betalat för tid efter att avgiftsskyldigheten upphört skall höjas från 100 till 150 kronor.

Den som bor varaktigt i särskild boendeform bör, oavsett om denna boendeform innebär vård i viss omfattning, vara avgiftsskyldig för TV-mottagare som hon eller han själv innehar. Som bostad bör i likhet med nu inte anses sjukhus, kriminalvårdsanstalt eller hotellrum och inte heller lägenheter inom omsorgsvården för psykiskt utvecklingsstörda. För TV-mottagare som innehas av och som finns inom samma sjukhus, vårdanstalt eller inrättning av liknande slag bör gälla att en enda medieavgift skall betalas oavsett det totala antalet mottagare som institutionen äger eller hyr.

RIKAB föreslås få tillgång till uppgift om make/maka ur det statliga personadressregistret (SPAR). Därigenom kan företaget från avgiftskontroll undanta personer vars make eller maka betalar avgift och på detta sätt undvika besvär för den enskilde.

I bl.a. preventivt syfte införs en kontrollavgift för den som inte anmält avgiftspliktigt innehav av TV-mottagare inom föreskriven tid. Avgiften föreslås uppgå till 500 kronor. Möjligheterna att utdöma böter bör finnas kvar i fall där det föreligger uppsåt eller oaktsamhet, t.ex. vid upprepade förseelser.

Den påminnelseavgift som utgår då avgift inte betalats i tid föreslås höjas från 50 till 75 kronor.

Det förslag som programföretagen och RIKAB lagt om att företag, myndigheter, kommuner m.fl. skall betala en avgift per var femte i stället för som nu för var tionde TV-apparat avstyrks.

Finansiella effekter och andra konsekvenser

Utredningens förslag medför finansiella effekter för såväl den offentliga sektorn som för programföretagen. Effekterna sammanhänger framför allt med att medieavgiften beläggs med mervärdesskatt, att avdragsrätt för ingående mervärdesskatt medges för programföretagen samt med att medieavgiften kommer att redovisas som en vanlig intäkt för företagen (och inte som i dag som näringsbidrag).

Konsekvenserna blir olika beroende av om mervärdesskatten inkluderas i medieavgiften eller läggs ovanpå den samt på vilka mervärdes-

skattesatser som kan komma att tillämpas. I det förra fallet kommer företagens disponibla medel att öka vid den av utredningen föreslagna mervärdesskattesatsen 6 procent men minska om en skattesats om 12 eller 25 procent skulle komma att gälla. För den offentliga sektorns del minskar i gengäld inkomsterna av mervärdesskatt vid skattesatsen 6 procent men ökar vid 12 eller 25 procent. Om mervärdesskatten läggs ovanpå medieavgiften, påverkas inte företagens disponibla medel. Även i detta fall minskar för den offentliga sektorns del inkomsterna av mervärdesskatt vid en skattesats om 6 procent men ökar vid de högre skattesatserna.

Om mervärdesskatt läggs ovanpå medieavgiften kan avgiften sänkas vid en skattesats om 6 procent men måste höjas vid 12 eller 25 procent.

Utredningen har bedömt att en reducerad mervärdesskattesats för medieavgiften inte nödvändiggör en sänkning av skattesatsen för privata betal-TV-tjänster (nu med en skattesats om 25 procent). Beräkningar som tidigare utförts inom Regeringskansliet av de offentligfinansiella effekterna av en sådan sänkning redovisas.

Programföretagen är inte avsedda att gå med vinst. Sett över tid kan ett nollresultat förväntas uppkomma, men man torde få räkna med att det är mer eller mindre ofrånkomligt att vissa år kan ge visst underskott och andra visst överskott. I den mån företagen inte beviljas den skattefrihet de uttryckt önskemål om är det inte osannolikt att ett skattepliktigt resultat kommer att uppstå år 2007. Ett sådant kan reduceras genom avsättning till periodiseringsfond.

Vissa av utredningens avgiftsförslag har viss inverkan på inflytande avgiftsmedel. Det gäller förslagen om betalningsskyldighet vid dödsfall, höjning av det lägsta belopp för återbetalning av avgift till den som betalat för tid efter det att avgiftsskyldigheten upphört, höjning av påminnelseavgift samt förslaget om avgiftsskyldighet vid olika boendeformer. Utredningen bedömer att det totalt sett är fråga om marginella belopp. Avgiftsintäkterna beräknas öka vid införande av en kontrollavgift; utredningen har dock ej ansett det möjligt att beräkna denna effekt.

Förslaget om att Granskningsnämnden för radio och TV skall finansieras helt med anslagsmedel innebär en kostnadsökning för den offentliga sektorn med ca 6,5 miljoner kronor.

Förslag till lag om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst

Finansiering

1 §

Radio- och TV i allmänhetens tjänst, jämte sådan verksamhet som direkt anknyter härtill, skall finansieras med en medieavgift enligt denna lag under förutsättning att sändningstillstånd enligt 2 kap. 2 § radio- och TV-lagen (1996:844) har meddelats den som bedriver sändningsverksamheten och tillståndet innehåller ett förbud mot att sända reklam.

Medieavgiften skall tillfalla den som bedriver sådan verksamhet som avses i första stycket och skall utgöra en betalning för rätten att ta del av utsändning som görs i denna verksamhet.

Sändningsverksamhet enligt första stycket, som är riktad till Sverige, skall vara tillgänglig för allmänheten utan villkor om annan betalning än medieavgiften.

Definitioner

2 §

En TV-mottagare är sådan teknisk utrustning som kan ta emot utsändning eller vidareutsändning av TV-program från sådan verksamhet som avses i 1 § första stycket.

Med utsändning eller vidareutsändning menas en sändning som är avsedd att tas emot av allmänheten och som samtidigt och utan särskild begäran är tillgänglig för vem som helst som vill ta emot den.

Avgiftsskyldighet

3 §

Medieavgift skall betalas av den som innehar en TV-mottagare.

Radiotjänst på Kiruna AB (RIKAB) skall uppbära medieavgiften samt bedriva avgiftskontroll.

4 §

För samtliga TV-mottagare som är avsedda att användas i innehavarens hushåll betalas en enda medieavgift.

En enda avgift betalas också vid innehav av flera TV-mottagare som

1. finns på samma butiks- eller demonstrationsställe för mottagare, eller
2. innehas av och som finns inom samma sjukhus, vårdanstalt eller inrättning av liknande slag, om TV-mottagarna är avsedda att användas av dem som får vård.

För varje påbörjad grupp om tio TV-mottagare betalas en enda medieavgift, om mottagarna

1. innehas av samma statliga myndighet, eller
2. innehas av samma avgiftsskyldig och används antingen
 - a) i hotell- eller pensionatsrörelse eller
 - b) annars i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål, dock inte lokaler som avses i 4 § andra stycket, eller
 - c) i fortskaffningsmedel som är avsedda för yrkesmässig trafik.

Undantag från avgiftsskyldigheten

6 §

Skyldighet att betala medieavgift föreligger inte vid innehav av TV-mottagare som finns i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål eller i fortskaffningsmedel, om mottagaren på grund av en särskilt vidtagen åtgärd inte kan användas för att ta emot TV-program från företag som bedriver verksamhet som avses i 1 § första stycket.

Skyldighet att betala medieavgift föreligger inte heller vid innehav av sådan teknisk utrustning som endast genom anslutning till Internet tar emot utsändning eller vidareutsändning av TV-program från verksamhet som avses i 1 § första stycket.

7 §

Medieavgift betalas inte vid innehav av TV-mottagare när TV-mottagaren

1. innehas av någon som är anställd vid en utländsk beskickning eller ett karriärkonsulat, om det har beslutats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att avgift inte skall betalas för mottagaren,
2. har förts in i riket för tillfälligt bruk och är tullfri,
3. innehas på prov under högst 15 dagar, eller
4. är varaktigt undanställd eller obrukbar såvitt gäller tid efter det att förhållandet har anmälts till RIKAB av den avgiftsskyldige.

Medieavgiftens storlek m.m.

8 §

Medieavgiften är x xxx kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om xxx kronor.

Varje post avser en avgiftsperiod om tre månader och skall betalas senast sista vardagen före avgiftsperiodens början.

För innehav av TV-mottagare under tiden före den första avgiftsperioden skall avgiften betalas med så stort belopp i förhållande till års-

avgiften som motsvarar innehavstiden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Prop. 2005/06:112
Bilaga 3

RIKAB får efter avtal med en avgiftsskyldig besluta dels att medieavgift skall betalas i andra poster och vid andra tidpunkter än som anges i andra stycket, dels att avgiften inte skall aviseras enligt 11 §.

Anmälan av innehav av TV-mottagare

9 §

Den som blir innehavare av en sådan TV-mottagare som avses i 2 § och som är avgiftsskyldig för innehavet, skall senast 15 dagar därefter anmäla innehavet till RIKAB.

Yrkesmässig överlåtelse eller uthyrning i detaljhandeln av TV-mottagare skall av överlåtaren respektive uthyraren anmälas till bolaget inom den tid som regeringen bestämmer. Anmälan skall innehålla de uppgifter som behövs för fastställandet av avgiftsskyldigheten för innehavet av TV-mottagaren. Anmälan skall göras före utgången av kalendermånaden närmast efter den då överlåtelsen eller uthyrningen ägde rum.

Den som förvärvar eller hyr en TV-mottagare av någon enligt andra stycket eller av den som företräder honom eller henne är skyldig att på begäran lämna överlåtaren eller upplåtaren de uppgifter som överlåtaren eller upplåtaren behöver för att fullgöra sin anmälningsskyldighet.

Beslut om avgiftsskyldighet m.m.

10 §

När RIKAB till följd av anmälan eller på annat sätt får reda på att någon innehar en TV-mottagare skall bolaget, om avgiftsskyldighet följer med innehavet, fatta beslut om detta och samtidigt bestämma vilka avgiftsperioder som skall gälla för den avgiftsskyldige. Bolaget skall skriftligen underrätta den avgiftsskyldige om beslutet.

11 §

I god tid före varje avgiftsperiod skall RIKAB sända ut en avi till den avgiftsskyldige med uppmaning att betala avgiften för perioden. Avi som avser den första avgiftsperioden skall också innehålla en uppmaning att betala avgift för innehavstiden dessförinnan.

Kontrollavgift

12 §

Om den som innehar en TV-mottagare inte har anmält TV-innehavet i enlighet med bestämmelserna i 9 § skall RIKAB ta ut en kontrollavgift om 500 kr.

Kontrollavgift skall inte tas ut om underlåtenheten att anmäla TV-innehav får anses vara ursäktlig med hänsyn till innehavarens ålder, hälsa eller annan omständighet.

13 §

Medieavgift skall betalas till dess att den avgiftsskyldige har anmält hos RIKAB att hans eller hennes avgiftspliktiga innehav har upphört.

Avgiftsskyldigheten upphör när den avgiftsskyldige avlider, under förutsättning att anmälan som avses i första stycket har kommit in till RIKAB inom tre månader från denna tidpunkt.

Medieavgift som avser tid efter det att sådan anmälan som avses i första och andra stycket har kommit in till RIKAB skall betalas tillbaka till den avgiftsskyldige. Om beloppet är lägre än 150 kr, betalas det dock inte tillbaka.

Betalningspåminnelse och påminnelseavgift

14 §

Om en medieavgift eller kontrollavgift inte betalas inom föreskriven tid, skall RIKAB sända en påminnelse till den avgiftsskyldige med uppmaning att betala inom den tid som RIKAB bestämmer. För påminnelsen skall den avgiftsskyldige inom samma tid betala en påminnelseavgift med belopp som regeringen föreskriver.

Tilläggsavgift

15 §

Om en medieavgift inte betalas inom den tid som har satts ut i påminnelsen, skall den avgiftsskyldige också betala en tilläggsavgift inom den tid som RIKAB bestämmer. Tilläggsavgiften är 40 procent av medieavgiftsposten för perioden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

Handläggning av ärenden

16 §

Förvaltningslagen (1986:223) skall tillämpas när RIKAB handlägger ärenden enligt denna lag.

Omprövning av beslut om avgiftsskyldighet, m.m.

17 §

RIKAB skall ompröva beslut om avgiftsskyldighet och om påförande av medieavgift eller andra avgifter enligt denna lag, om den som beslutet rör begär det eller skäl annars föreligger. Om en begäran om omprövning har kommit in till RIKAB mer än fyra veckor efter den dag då avgiften senast skulle ha betalats, skall RIKAB ändra sitt beslut endast om det är uppenbart oriktigt. En begäran om omprövning fritar inte från skyldighet att betala ett avgiftsbelopp som har förfallit till betalning.

Vad som föreskrivs i första stycket skall anges i beslut om avgiftsskyldighet och om påförande av avgifter.

Prop. 2005/06:112
Bilaga 3

Återbetalning av avgifter

18 §

Överstiger en inbetalad avgift vad som skall erläggas enligt beslut som har vunnit laga kraft, skall överskjutande belopp betalas tillbaka.

Verkställighet

19 §

RIKAB:s beslut om påförande av medieavgift och andra avgifter enligt denna lag skall anses som beslut av myndighet och får verkställas, om avgiften är obetald och förfallen till betalning. Verkställighet får ske även om avgiftsbeslutet har begärts omprövat eller omprövningsbeslutet har blivit överklagat. Avser beslutet medieavgift eller kontrollavgift, krävs dock att RIKAB har sänt en påminnelse enligt 14 §.

Uttagande av avgift handläggs hos kronofogdemyndigheten som allmänt mål.

Bevakning och eftergift av fordringar

20 §

RIKAB skall bevaka fordringar på medieavgift och andra avgifter enligt denna lag.

RIKAB får medge skäligt betalningsanstånd under högst ett år från förfallodagen.

21 §

RIKAB får avbryta indrivningen av en fordran på medieavgift eller andra avgifter enligt denna lag, om ingen eller ringa möjlighet finns att få betalt för den. Detsamma gäller, om indrivning skulle vålla mer arbete eller högre kostnad än som är skäligt. RIKAB får överenskomma med kronofogdemyndigheten om redovisning av indrivningsuppdraget.

22 §

RIKAB får besluta om ackord rörande en fordran på medieavgift eller andra avgifter enligt denna lag.

Om det på grund av den avgiftsskyldiges sjukdom eller av någon annan anledning är uppenbart oskäligt att kräva betalning för en avgift enligt denna lag, får RIKAB efterge fordringen helt eller delvis.

23 §

RIKAB:s beslut i ärenden om omprövning enligt 17 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. RIKAB skall därvid vara den enskildes motpart. I övrigt får RIKAB:s beslut inte överklagas. Om ett beslut får överklagas tillämpas bestämmelserna i 23–25 och 30 §§ förvaltningslagen (1986:223).

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Även om ett beslut enligt första stycket första meningen överklagas, skall RIKAB ändra beslutet, om det är uppenbart oriktigt. Denna skyldighet gäller dock inte, om klaganden begär att beslutet tills vidare inte skall gälla eller om RIKAB har överlämnat handlingarna i ärendet till länsrätten.

Straff

24 §

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. underlåter att fullgöra sin anmälningsskyldighet enligt 9 § första eller andra stycket,
2. lämnar ofullständiga eller oriktiga uppgifter i en anmälan som avses i 9 § andra stycket, eller
3. lämnar oriktiga uppgifter vid fullgörandet av den uppgiftsskyldighet som avses i 10 § tredje stycket.

Vad som sägs i första stycket 2 och 3 gäller inte om gärningen är be-
lagd med straff i brottsbalken.

Ändring av medieavgiftens storlek

25 §

Skall medieavgiften på grund av en ändring i denna lag betalas med ett annat belopp än tidigare, skall avgiftsposten för en period som löper när ändringen träder i kraft beräknas enligt den tidigare för tiden före ikraftträdandet och enligt den nya medieavgiften för tiden efter ikraftträdandet. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

RIKAB skall inte ändra medieavgiften enligt första stycket, om den avgiftsskyldige före avgiftsperiodens utgång har anmält att hans eller hennes innehav av TV-mottagaren har upphört.

Särskild avgiftskontroll

26 §

RIKAB får använda särskilt pejlingsinstrument för att ta reda på i vilken utsträckning det finns TV-mottagare i bostäder inom ett visst område (särskild avgiftskontroll).

Särskild avgiftskontroll inom ett bostadsområde skall avse samtliga de bostäder där ingen har anmält innehav av TV-mottagare.

Innan särskild avgiftskontroll utförs skall RIKAB i god tid och på lämpligt sätt underrätta de boende inom området.

Särskild avgiftskontroll skall bedrivas så att onödigt besvär för den enskilde undviks.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006 och tillämpas på medieavgift som avser tid från och med den 1 januari 2007.
 2. För den som är skyldig att betala TV-avgift och skall betala medieavgift efter ikraftträdandet av lagen skall Radiotjänst i Kiruna AB i samband med bestämmande av medieavgiften för den första avtalsperioden fatta beslut enligt 10 §.

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandena Radio och TV i allmänhetens tjänst Riktlinjer för en ny tillståndspe-riod (SOU 2005:1) och Radio och TV i allmänhetens tjänst Finansiering och skatter (SOU 2005:2).

Justitiekanslern, Riksrevisionen, Kammarrätten i Sundsvall, Länsrätten i Stockholm, Länsrätten i Norrbottens län, Försvarmakten, Krisbered-skapsmyndigheten, Statens räddningsverk, Styrelsen för psykologiskt försvar, Riksgäldskontoret, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Mer-värdesskattesatsutredningen, Statskontoret, Skolverket, Stockholms uni-versitet, Södertörns högskola, Göteborgs universitet, Mittuniversitetet, Högskolan i Kalmar, Statens ljud- och bildarkiv, Konsumentverket, Statens kulturråd, Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket, Medierådet, Post- och telestyrelsen, Konkurrensverket, Gles-bygdsverket, Sveriges kommuner och landsting, Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB, Radiotjänst i Kiruna AB, Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Tele-vision AB och Sveriges Utbildningsradio AB, Teracom AB, IT-strategi-gruppen, Copyswede, Folkbildningsförbundet, Stiftelsen Svenska Film-institutet, Hjälpmedelsinstitutet, Sveriges akademikers centralorganisa-tion, Landsorganisationen i Sverige (LO), Föreningen svenskt näringsliv, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Svenska Journalistförbundet, Sveriges Författarförbund, Svenska Dramatikerförbundet, Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS), Svenska Musikerförbundet, Svenska tonsättares internationella musikbyrå, Svenska artisters och musikers intresseorganisation, Bildkonst Upphovs-rätt i Sverige, Oberoende Filmares Förbund, Teaterförbundet, Judiska Centralrådet, Romernas riksförbund, Sametinget, Svenska Torne-dalingars Riksförbund, Sverigefinska Riksförbundet, Handikapp-förbundens Samarbetsorgan, Sveriges Dövas Riksförbund, Sveriges Hörselskadades Riksförbund, Synskadades Riksförbund, Förbundet Funktionshindrade med Läs- och Skrivsvårigheter, Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn, Riksförbundet FUB för ut-vecklingsstörda barn, ungdomar och vuxna, Radioutgivareföreningen, Tidningsutgivarna, Svenska kabel-TV-föreningen, Svenska Stadsnäts-föreningen, IT-företagen, Vodaphone, Hi3G, UPC, Com Hem AB, Canal Digital, Telia, Bredbandsbolaget, TV4 AB, Modern Times Group AB, Kanal 5 AB, Riksförbundet Öppna kanaler och Närradions Riks-organisation.

Spontana skrivelser har inkommit från Regionala filmcensurscentrums samarbetsråd, Sif-klubben vid Sveriges Radio, Sif-klubbens förbunds-kansli, Gunnar Vagerstam, SVT Europa, STVP, Sveriges TV-produ-center, Centrum för lättläst, Forum för hållbar utveckling, Folkbildnings-rådet, Regional Utveckling Landstinget Västernorrland, Sveriges film-producenter, Journalistklubben SVT, Kungl. Operan och Stockholms stadsteater och Myndigheten för skolutveckling.

Inledning

Radio- och TV-lagsutredningen har fått i uppdrag att på en rad punkter analysera och överväga behovet av ändringar i framför allt radio- och TV-lagen (1996:844) och lagen (1989:41) om TV-avgift samt föreslå de lagändringar som föranleds av övervägandena.

I detta delbetänkande redovisar utredningen sina överväganden i dels de frågor som rör Digital-TV-kommitténs förslag om ett fristående operatörsföretag, tillståndsgivning genom myndighet och tillståndstidens längd, dels de delar av uppdraget som rör jurisdiktion över TV-sändningar i marknätet och åtgärder vid programföretags underlåtenhet att lämna vissa uppgifter till Granskningsnämnden för radio och TV.

Uppdraget

Under föregående år beslutade riksdagen att de analoga marksändningarna efter en etappvis nedläggning skall vara helt avvecklade senast den 1 februari 2008. Redan i dag bedrivs sändningar med digital sändningsteknik i marknätet. Den nya tekniken förändrar emellertid förutsättningarna för sändningsverksamheten. Det behövs därför en reglering av frågor om exempelvis hur det tillgängliga sändningsutrymmet skall utnyttjas, efter vilka principer tillståndsgivningen skall ske, tillståndspliktens omfattning och vem som skall meddela tillstånd. Digital-TV-kommittén föreslog i sitt slutbetänkande *Digital TV – modernisering av marknätet* (SOU 2001:90) bl.a. att en extern aktör, ett ”operatörsföretag”, skulle få tillstånd att förfoga över en del av den totala överföringskapaciteten i det digitala marknätet, att de programföretag som skulle ingå i operatörens utbud borde godkännas och få sändningstillstånd av en myndighet och att tillståndsgivningen borde delegeras till en myndighet. Vårt uppdrag har varit att överväga Digital-TV-kommitténs förslag i bl.a. dessa delar och vilka författningsändringar som behövs för att genomföra dem.

Utredningen har även haft i uppdrag att överväga behovet av lagstiftning som gör att TV-sändningar i det svenska marknätet med säkerhet kommer under svensk jurisdiktion. I sammanhanget skall analyseras vilket utrymme för nationell lagstiftning som finns inom ramen för EG-rätten. Utredningen har haft att lägga fram de förslag som föranleds av övervägandena.

Därutöver har utredningen haft i uppdrag att lägga fram förslag som ger Granskningsnämnden för radio och TV en möjlighet att på ett effektivt sätt få fram uppgifter som är nödvändiga för att utöva den tillsyn som åligger nämnden, t.ex. genom att använda föreläggande som kan förenas med vite.

Tillsyn m.m. inom området för radio och TV

I syfte att främja en effektiv och ändamålsenlig tillsynsverksamhet föreslår utredningen att bestämmelser i lagen om tillsynsmyndigheternas rätt till information i vissa särskilda fall ersätts av en bestämmelse av allmän utformning. Enligt den nya bestämmelsen ges Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen rätt att förelägga den som bedriver verksamhet som omfattas av lagen att tillhandahålla myndigheterna upplysningar och handlingar som behövs för kontroll av att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen samt de villkor och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Myndigheterna föreslås få en rätt till verkställighet hos kronofogdemyndigheten av beslut som avser åtgärder enligt radio- och TV-lagen.

Granskningsnämnden skall även ha tillsyn över att operatörsföretags verksamhet överensstämmer med radio- och TV-lagen och de tillståndsvillkor som meddelats för verksamheten. Granskningsnämnden ges en rätt att förelägga operatörsföretag, vid vite, att följa bestämmelser som åsidosatts.

Ett tillstånd att sända TV-program, bedriva verksamhet som operatörsföretag eller ett tillstånd som meddelats av regeringen att sända ljudradioprogram skall, utöver de möjligheter som finns för återkallelse i dag, även kunna återkallas om den som ansökt om tillståndet har lämnat oriktiga uppgifter eller inte lämnat uppgifter som är av betydelse för tillståndet. Dessutom föreslår vi att ett tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag skall kunna återkallas om tillståndshavaren väsentligt brutit mot bestämmelsen om skyldighet att tillämpa icke diskriminerande villkor eller inte erlagt betalning för tillståndet. Vidare föreslår utredningen att det beträffande nämnda tillståndstyper skall vara möjligt att under löpande tillståndstid ändra tillståndet.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Utredningen bedömer att de nya reglerna bör träda i kraft senast den 1 juli 2005. Äldre föreskrifter i radio- och TV-lagen skall fortfarande gälla i fråga om dels sändningar av TV-program som sker med analog utsändningsteknik, dels övriga sändningar som har skett före ikraftträdandet.

Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna i radio- och TV-lagen innebär både nya arbetsuppgifter och utökning av befintliga arbetsuppgifter för Radio- och TV-verket samt Granskningsnämnden för radio och TV. Uppskattningsvis leder detta till ett ökat resursbehov för verket motsvarande två årsarbetskrafter och för nämnden motsvarande tre årsarbetskrafter. Radio- och TV-verkets kostnader för handläggning av tillståndsansökningar avgiftsfinansieras.

Staten kommer att ges intäkter genom att den som erhåller tillstånd att bedriva verksamhet som operatörsföretag skall erlägga betalning för till-

ståndet. Då intäkterna är avhängiga det anbud sökanden lämnar går de inte att uppskatta på förhand. Kostnaden för ett operatörsföretag för tillståndet är inte sådan att den bedöms ha någon negativ effekt på möjligheterna att bedriva verksamhet som operatörsföretag.

Programföretag som vill sända betal-TV kommer enligt utredningens förslag att vara hänvisade till att träffa avtal med ett operatörsföretag för att få sända. Vilka kostnadskonsekvenserna blir är förbundet med kommersiella överväganden hos operatörsföretag och programföretag.

Prop. 2005/06:112

Bilaga 5

Förslag till lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844)

Härigenom föreskrivs i fråga om radio- och TV-lagen (1996:844)

dels att 9 kap. 7, 9 och 10 §§ skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 9 kap. 11 och 12 §§ skall betecknas 9 kap. 10 och 11 §§,

dels att nuvarande 3 kap. 1–4, 7 och 8 §§ skall betecknas 3 kap. 7–10, 20 och 21 §§,

dels att de nya 3 kap. 7–10, 20 och 21 §§ skall ha följande lydelse,

dels att 1 kap. 1, 2 och 5 §§, 2 kap. 1 och 2 §§, 3 kap. 5 och 6 §§, 6 kap. 8 §, 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 §, 9 kap. 2, 4 och 5 §§, 10 kap. 5, 8 och 9 §§, 11 kap. 1 och 2 §§, 12 kap. 1 och 2 §§, 13 kap. 1 och 3 §§ samt rubrikerna till 3, 11 och 12 kap. skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas 22 nya paragrafer, 1 kap. 1 a §, 3 kap. 1–4, 11–19, 22 och 23 §§, 9 kap. 7, 9 och 12 §§, 10 kap. 13 §, 11 kap. 7 och 8 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

/.../

3 kap. Sändningar med tillstånd av regeringen

3 kap. Sändningar av TV-program och andra ljudradioprogram än närradio och lokalradio

/.../

2 §

Villkor för sändningstillstånd får även avse skyldighet att

8 §

Ett tillstånd att sända TV-program eller andra ljudradioprogram än närradio och lokalradio får förenas med villkor om skyldighet att

1. sända program till hela landet eller till en viss del av landet,
2. sända under en viss minsta tid,
3. samtidigt sända ett visst minsta antal program i varje område,
4. bereda utrymme för sändningar som är särskilt anpassade för syn- eller hörselskadade enligt 2 kap. 1 § andra stycket,
5. utforma sändningar på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för funktionshindrade,
6. bereda utrymme för sändningar som sker med stöd av tillstånd av regeringen,
7. använda en viss sändningsteknik samt samverka med andra tillståndshavare i tekniska frågor,
8. använda vissa radiosändare,
9. ta hänsyn till ljudradions och televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen,

10. iaktta bestämmelsen i 6 kap. 3 § första stycket om beriktigande även i fråga om ljudradion,
11. sända genmälen,
12. i programverksamheten respektera den enskildes privatliv,
13. sända ett mångsidigt programutbud,
14. regionalt sända och producera program,
15. kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det,

16. till Granskningsnämnden för radio och TV lämna uppgifter som är nödvändiga för nämndens bedömning om sända program stämmer överens med de villkor som har meddelats enligt denna lag,

17. utforma sändningarna på ett sådant sätt att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet, och

18. utarbeta en beredskapsplan för verksamheten under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred samt lämna planen till regeringen och till den myndighet som regeringen bestämmer.

16. utforma sändningarna på ett sådant sätt att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet, och

17. utarbeta en beredskapsplan för verksamheten under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred samt lämna planen till regeringen och till den myndighet som regeringen bestämmer.

/.../

9 kap.

/.../

5 §

På begäran av Radio- och TV-verket skall den som sänder TV-program över satellit *eller med stöd av tillstånd av regeringen* lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt verksamheten finansieras.

På begäran av Radio- och TV-verket skall den som sänder TV-program över satellit lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt verksamheten finansieras.

7 §

Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen får förelägga den som bedriver verksamhet som omfattas av lagen att tillhandahålla myndigheterna upplysningar och handlingar som

behövs för kontroll av att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen samt de villkor och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Föreläggande enligt första stycket får förenas med vite.

Prop. 2005/06:112
Bilaga 6

/.../

10 kap.

/.../

9 §

Den som åsidosätter de bestämmelser som anges i denna paragraf får föreläggas att följa bestämmelserna. Ett föreläggande får förenas med vite. Detta gäller bestämmelser om

1. närradiosändningars och lokalradiosändningars innehåll samt skyldighet att i lokalradio sända eget material och program med lokal anknytning (5 kap. 11 § 2 och 3, 6 kap. 6, 7 och 7 a §§),

2. beteckningar (6 kap. 9 §),

3. sändningsplikt eller skyldighet att tillhandahålla kanal för lokala kabelsändarföretag (8 kap. 1, 2 och 4 §§),

4. tillståndsvillkor enligt 3 kap. 8 § 1–8 och 14–17 samt 17 § första och andra stycket,

5. skyldighet att tillämpa icke-diskriminerande villkor (3 kap. 18 §),

4. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4–7 §§),

5. skyldighet att lämna inspelning (9 kap. 8 §),

6. skyldighet att lämna upplysning om sändningstider i närradio (9 kap. 9 § första stycket),

7. skyldighet att lämna upplysningar om programinnehåll (9 kap. 9 § andra stycket),

8. varning (6 kap. 2 §),

9. skyldighet att lämna uppgifter till Granskningsnämnden för radio och TV (9 kap. 10 §), eller

10. skyldighet att årligen rapportera till Granskningsnämnden för radio och TV (9 kap. 11 §).

6. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4 §),

7. skyldighet att lämna inspelning (9 kap. 8 §),

9. skyldighet att tillhandahålla Radio- och TV-verket säkerhetskopia (9 kap. 9 §), eller

10. skyldighet att årligen rapportera till Granskningsnämnden för radio och TV (9 kap. 10 §).

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 *och* 5–10 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3–6 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 *och* 6 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

Föreläggande enligt första stycket 1, 2, 4, 5, 7, 8 *och* 10 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3, 6, 7 *och* 9 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 7 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

Prop. 2005/06:112
Bilaga 6

/.../

13 kap.

/.../

3 §

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV eller Radio- och TV-verket om förelägganden som har förenats med vite enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1–3 *och* 8–10 samt 10 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Förelägganden enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1, 2, 9 *och* 10 samt 10 § gäller omedelbart, om inte något annat förordnas.

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV eller Radio- och TV-verket om förelägganden som har förenats med vite enligt 9 kap. 7 §, 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1–5, 9 *och* 10 samt 10 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Förelägganden enligt 9 kap. 7 §, 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1, 2, 4, 5, 9 *och* 10 samt 10 § gäller omedelbart, om inte något annat förordnas.

1. Denna lag träder i kraft den

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om dels sändningar av TV-program som sker med analog utsändningsteknik, dels övriga sändningar som har skett före ikraftträdandet.

Förteckning över remissinstanser

Prop. 2005/06:112

Bilaga 7

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att yttra sig över delbetänkandet Nytt regelverk för marksänd digital-TV (SOU 2004:39).

Justitiekanslern, Hovrätten för Västra Sverige, Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Kommerskollegium, Handikappombudsmannen, Stockholms universitet (juridiska fakultetsnämnden), Kungl. Tekniska högskolan, Konsumentverket, Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket, Post- och telestyrelsen, Konkursverket, Annonsörföreningen, Bostream AB, Boxer TV-Access AB, Branschföreningen för innehålls- och tjänsteleverantörer (BitoS), Bredbandsbolaget, Canal Digital Sverige AB, Canal+ Television AB – CANT, Centrala antennföreningen, Com Hem AB, Discovery Communications Europe, DTU Television AB, Eurosport S.A., Fastighetsägarna Sverige, Föreningen Copyswede, Föreningen för svensk medie- och kommunikationsforskning, Föreningen Norden, Företagarna, Försäkringsaktiebolaget Skandia, Hyresgästföreningen, IT-företagen, Kabelvision AB, Kanal 5 AB, Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS), Landsorganisationen i Sverige (LO), Länkomedia AB, Modern Times Group AB, MTV Europe, Non Stop Television AB, Riksförbundet Öppna kanaler, Skånekanalen AB, Svenska kabel-TV-föreningen, Svenskt näringsliv, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag, Sveriges bostadsrättsföreningars centralorganisation, Sveriges konsumenter i samverkan, Sveriges konsumentråd, Sveriges reklamförbund, Sveriges Television AB, Sveriges Utbildningsradio AB, TeliaSonera AB, Teracom AB, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Turner Entertainment Networks International Limited, TV4 AB, UPC Sverige AB och Villaägarnas riksförbund.

Därutöver har skrivelser inkommit från Svenska Journalistförbundet och Sveriges Radio AB.

Förslag till lag om ändring i lagen (1989:41) om TV-avgift

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1989:41) om TV-avgift

- dels* att 24 § skall upphöra att gälla,
- dels* att rubriken närmast före 24 § skall utgå,
- dels* att i 6, 9, 10, 12–15, 17–21, 23, 25 och 27 §§ orden ”bolaget” och ”Bolaget” i olika böjningsformer skall bytas ut mot ”RIKAB”,
- dels* att nuvarande 1 och 2 §§ skall betecknas 2 a och 2 b §§,
- dels* att rubriken närmast före 1 § skall sättas närmast före 2 a §,
- dels* att rubriken till lagen skall ha följande lydelse,
- dels* att 2 a, 5, 7, 8, 11 och 29 §§ skall ha följande lydelse,
- dels* att det i lagen skall införas två nya bestämmelser, 1 och 2 §§ samt närmast före 1 och 2 §§ två nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Lag (1989:41) om TV-avgift

Föreslagen lydelse

Lag (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst

Finansiering

1 §

Radio- och TV i allmänhetens tjänst, och verksamhet som är direkt anknuten till den, skall finansieras med en TV-avgift enligt denna lag under förutsättning att sändningstillstånd enligt 2 kap. 2 § radio och TV-lagen (1996:844) har meddelats den som bedriver sändningsverksamheten och tillståndet innehåller ett förbud mot att sända reklam.

Sändningar av radio och TV som avses i första stycket och som är riktade till Sverige, skall vara tillgängliga för allmänheten utan villkor om annan betalning än TV-avgiften.

Definitioner

2 §

En TV-mottagare är en sådan teknisk utrustning som är avsedd för att ta emot utsändning eller vidaresändning av TV-program, även om utrustningen också kan användas för annat ändamål.

2 a §

Den som innehar en TV-mottagare skall betala TV-avgift för mottagaren till Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag.

Den som innehar en TV-mottagare skall betala TV-avgift till Radiotjänst i Kiruna AB (RIKAB).

5 §⁸

Skyldigheten att betala TV-avgift omfattar inte TV-mottagare som finns i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål eller i fortskaffningsmedel, om mottagaren på grund av en särskilt vidtagen åtgärd inte kan användas för att ta emot TV-program.

Skyldighet att betala TV-avgift finns inte vid innehav av TV-mottagare som finns i anläggningar eller lokaler som är avsedda för annat än bostadsändamål eller i fortskaffningsmedel, om mottagaren på grund av en särskilt vidtagen åtgärd inte kan användas för att ta emot TV-program.

7 §⁹

TV-avgiften är 1 968 kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 492 kronor.

Varje post avser en avgiftsperiod om tre månader och skall betalas senast sista vardagen före avgiftsperiodens början.

För innehav av TV-mottagare under tiden före den första avgiftsperioden skall avgiften betalas med så stort belopp i förhållande till årsavgiften som motsvarar innehavstiden. Beloppet avrundas nedåt till jämnt antal kronor.

RIKAB får, efter avtal med den avgiftsskyldige, besluta dels att TV-avgift skall betalas i andra poster och vid andra tidpunkter än som anges i andra stycket, dels att avgiften inte skall aviseras enligt 10 §.

8 §¹⁰

Den som blir innehavare av en TV-mottagare och som är avgiftsskyldig för innehavet, skall senast 15 dagar därefter anmäla innehavet till bolaget.

Yrkesmässig överlåtelse eller uthyrning i detaljhandeln av TV-mottagare skall av överlåtaren respektive uthyraren anmälas till bolaget inom den tid som regeringen bestämmer. Anmälan skall innehålla de uppgifter som behövs

Den som blir innehavare av en TV-mottagare och som är avgiftsskyldig för innehavet, skall senast 15 dagar därefter anmäla innehavet till RIKAB.

Yrkesmässig överlåtelse eller uthyrning i detaljhandeln av TV-mottagare skall anmälas av överlåtaren respektive uthyraren till RIKAB före utgången av kalendermånaden närmast efter överlåtelsen eller uthyrningen. An-

⁸ Senaste lydelse 2005:537.

⁹ Senaste lydelse 2005:1091.

¹⁰ Senaste lydelse 1996:852.

för *fastställandet av avgiftsskyldigheten för innehavet av TV-mottagaren.*

Den som förvärvar eller hyr en TV-mottagare av någon enligt andra stycket eller av den som företräder honom eller henne är skyldig att på begäran lämna överlåtaren eller upplåtaren de uppgifter som överlåtaren eller upplåtaren behöver för att fullgöra sin anmälningsskyldighet.

mälan skall innehålla de uppgifter som behövs för att fastställa avgiftsskyldigheten.

Prop. 2005/06:112
Bilaga 8

11 §¹¹

TV-avgift skall betalas till dess att den avgiftsskyldige har anmält hos *bolaget* att hans eller hennes avgiftspliktiga innehav har upphört.

Avgift som avser tid efter det att sådan anmälan har kommit in till *bolaget* skall betalas tillbaka till den avgiftsskyldige. Om beloppet är lägre än 100 kr, betalas det dock inte tillbaka.

TV-avgift skall betalas till dess att den avgiftsskyldige har anmält att hans eller hennes avgiftspliktiga innehav har upphört *och anmälan har kommit in till RIKAB.*

Om den avgiftsskyldige avlider upphör avgiftsskyldigheten per dödsdagen, om en anmälan som avses i första stycket kommer in till RIKAB inom tre månader från denna dag.

TV-avgift som avser tiden efter det att *avgiftsskyldigheten* har upphört enligt första eller andra stycket skall betalas tillbaka till den avgiftsskyldige *eller dödsboet*. Om beloppet är lägre än 150 kr, betalas det dock inte tillbaka.

29 §¹²

De avgiftsbelopp som *bolaget* tar emot skall minst månadsvis föras över till Riksgäldskontoret.

Medlen skall omedelbart placeras på räntebärande räkning där. *Radiotjänst i Kiruna Aktiebolag* svarar för förvaltningen av medlen.

De avgiftsbelopp som *RIKAB* tar emot skall minst månadsvis föras över till Riksgäldskontoret.

Medlen skall omedelbart placeras på räntebärande räkning där. *RIKAB* svarar för förvaltningen av medlen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

¹¹ Senaste lydelse 1997:1164.

¹² Senaste lydelse 1997:1164.

Härigenom föreskrivs i fråga om radio- och TV-lagen (1996:844)¹
dels att 9 kap. 7, 9 och 10 §§ skall upphöra att gälla,
dels att nuvarande 9 kap. 11 och 12 §§ skall betecknas 9 kap. 9 och 10 §§,
dels att 3 kap. 2 §, 9 kap. 5 §, 10 kap. 9 § och 13 kap. 3 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 9 kap. 7 §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***3 kap.**
2 §²

Villkor för sändningstillstånd får även avse skyldighet att

1. sända program till hela landet eller till en viss del av landet,
2. sända under en viss minsta tid,
3. samtidigt sända ett visst minsta antal program i varje område,
4. bereda utrymme för sändningar som är särskilt anpassade för syn- eller hörselskadade enligt 2 kap. 1 § andra stycket,
5. utforma sändningar på ett sådant sätt att de blir tillgängliga för funktionshindrade,
6. bereda utrymme för sändningar som sker med stöd av tillstånd av regeringen,
7. använda en viss sändningsteknik samt samverka med andra tillståndshavare i tekniska frågor,
8. använda vissa radiosändare,
9. ta hänsyn till ljudradions och televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen,
10. iaktta bestämmelsen i 6 kap. 3 § första stycket om beriktigande även i fråga om ljudradion,
11. sända genmälen,
12. i programverksamheten respektera den enskildes privatliv,
13. sända ett mångsidigt programutbud,
14. regionalt sända och producera program,
15. kostnadsfritt sända meddelanden som är av vikt för allmänheten om en myndighet begär det,
16. *till Granskningsnämnden för radio och TV lämna uppgifter som är nödvändiga för nämndens bedömning om sända program stämmer överens med de villkor som har meddelats enligt denna lag,*

¹ Senaste lydelse av
9 kap. 7 § 2001:1046
9 kap. 9 § 2001:1046
9 kap. 10 § 2001:1046.

² Senaste lydelse 1998:1713.

17. utforma sändningarna på ett sådant sätt att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet, och

18. utarbeta en beredskapsplan för verksamheten under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred samt lämna planen till regeringen och till den myndighet som regeringen bestämmer.

16. utforma sändningarna på ett sådant sätt att de inte endast kan tas emot av en begränsad del av allmänheten i sändningsområdet, och

17. utarbeta en beredskapsplan för verksamheten under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar på samhället i fred samt lämna planen till regeringen och till den myndighet som regeringen bestämmer.

9 kap.

5 §²

På begäran av Radio- och TV-verket skall den som sänder TV-program över satellit *eller med stöd av tillstånd av regeringen* lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt verksamheten finansieras.

På begäran av Radio- och TV-verket skall den som sänder TV-program över satellit lämna upplysningar om vem som äger företaget och på vilket sätt verksamheten finansieras.

7 §

På begäran av Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket och Konsumentombudsmannen skall den som bedriver verksamhet som är tillståndspliktig enligt lagen tillhandahålla myndigheterna de upplysningar och handlingar som behövs för att kontrollera att verksamheten bedrivs i enlighet med lagen samt de villkor och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

10 kap.

9 §³

Den som åsidosätter de bestämmelser som anges i denna paragraf får föreläggas att följa bestämmelserna. Ett föreläggande får förenas med vite. Detta gäller bestämmelser om

1. närradiosändningars och lokalradiosändningars innehåll samt skyldighet att i lokalradio sända eget material och program med lokal anknytning (5 kap. 11 § 2 och 3, 6 kap. 6, 7 och 7 a §§),

2. beteckningar (6 kap. 9 §),

² Senaste lydelse 2001:1046.

³ Senaste lydelse 2001:272.

3. sändningsplikt eller skyldighet att tillhandahålla kanal för lokala kabelsändarföretag (8 kap. 1, 2 och 4 §§),

4. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4–7 §§),

5. skyldighet att lämna inspelning (9 kap. 8 §),

6. *skyldighet att lämna upplysning om sändningstider i närradio (9 kap. 9 § första stycket),*

7. *skyldighet att lämna upplysningar om programinnehåll (9 kap. 9 § andra stycket),*

8. varning (6 kap. 2 §),

9. *skyldighet att lämna uppgifter till Granskningsnämnden för radio och TV (9 kap. 10 §), eller*

10. skyldighet att årligen rapportera till Granskningsnämnden för radio och TV (9 kap. 11 §).

4. skyldighet att lämna vissa upplysningar till Radio- och TV-verket (9 kap. 4–6 §§),

6. varning (6 kap. 2 §),

7. skyldighet att årligen rapportera till Granskningsnämnden för radio och TV (9 kap. 9 §), *eller*

8. *skyldighet att lämna upplysningar och handlingar enligt 9 kap. 7 §.*

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5–10 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3–6 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 och 6 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

Föreläggande enligt första stycket 1, 2 och 5–8 får meddelas av Granskningsnämnden för radio och TV. Föreläggande enligt första stycket 3–5 och 8 får meddelas av Radio- och TV-verket. Föreläggande enligt första stycket 5 och 8 får även meddelas av Konsumentombudsmannen.

13 kap.

3 §⁴

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV *eller* Radio- och TV-verket om förelägganden som har förenats med vite enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1–3 och 8–10 samt 10 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Förelägganden enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1, 2, 9 och 10 samt 10 § gäller omedelbart, om inte något annat förordnas.

Beslut av Granskningsnämnden för radio och TV, Radio- och TV-verket *eller* Konsumentombudsmannen om förelägganden som har förenats med vite enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1–3 och 6–8 samt 10 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Förelägganden enligt 10 kap. 8 §, 9 § första stycket 1, 2, 7 och 8 samt 10 § gäller omedelbart, om inte något annat förordnas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

⁴ Senaste lydelse 2001:272.

Lagrådets yttrande

Prop. 2005/06:112
Bilaga 9

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2006-01-25

Närvarande: f.d. justitierådet Lars K Beckman, f.d. justitierådet Inger Nyström och regeringsrådet Lars Wennerström.

Ändringar i lagen (1989:41) om TV-avgift, m.m.

Enligt en lagrådsremiss den 12 januari 2006 (Utbildnings- och kulturdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1989:41) om TV-avgift,
2. lag om ändring i radio- och TV-lagen (1996:844).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Kirsten Glansberg.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2006

Närvarande: Statsministern Persson, statsråden Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Messing, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Karlsson, Nykvist, Andnor, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: Leif Pagrotsky

Regeringen beslutar proposition 2005/06:112 Viktigare än någonsin!
Radio och TV i allmänhetens tjänst